บทที่ 5
วัฒนธรรมกับกระบวนการในการทำแท้ง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงการทำแท้งและการจัดบริการสุขภาพสำหรับผู้ป่วยทำแท้งในบริบทวัฒนธรรมไทย โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ประกอบกับการศึกษาประวัติชีวิต (life history) จากกลุ่มสตรีที่มีประสบการณ์ในการทำแท้ง จำนวน 10 ราย เพื่อเป็นการนำมาสู่การศึกษารูปแบบทางวัฒนธรรมการใช้ชีวิตกับกระบวนการในการทำแท้ง และศึกษาการปรับตัวของสตรีที่เคยผ่านประสบการณ์ทำแท้ง ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลสามารถนำเสนอผลการศึกษาดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 วัฒนธรรมกับกระบวนการในการทำแท้ง

วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างและกำหนดขึ้น ทั้งวิธีคิด คุณค่า และอุดมการณ์ที่สะสมขึ้นมาเพื่อแสดงออกถึงความเป็นมนุษย์ วัฒนธรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดคุณค่าของความเป็นผู้หญิง และนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญและเป็นตัวกำหนดรูปแบบที่มีผลต่อการจัดฐานะกำหนดคุณค่าของความเป็นผู้หญิงให้ต่ำหรือด้อยคุณค่าได้โดยใช้วัฒนธรรมของแต่ละสังคมเป็นตัวกำหนด นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นตัวปรับแต่งพฤติกรรมหรือเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมและบทบาทต่างๆ ของผู้คนที่อยู่ในสังคมทั้งเพศหญิงและเพศชาย ตัวอย่างที่เห็นได้ง่ายที่สุดคือการรักษาพรหมจรรย์ถูกจัดให้อยู่ระดับสุดยอดของระบบคุณค่าของความเป็นเพศหญิง การที่ผู้หญิงถูกปลูกฝังเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องความเป็นแม่ เช่น ผู้หญิงต้องแต่งงาน ห้ามมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร เห็นว่าการตั้งครรภ์ก่อนสมรสเป็นด้านลบเป็นสิ่งที่ผิด เหล่านี้เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ววัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดและผลิตซ้ำผ่านกระบวนการในการขัดเกลาทางสังคม โดยใช้กระบวนการในการปลูกฝังทั้งทางความคิดและการกระทำตั้งแต่ในวัยเยาว์โดยผ่านสถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรก และเมื่อเข้าสู่วัยศึกษาเล่าเรียนก็มีสถาบันอื่นๆ เข้ามา เช่น สถาบันการศึกษา และต้องพบปะผู้คนมากกว่าบุคคลภายในครอบครัวญาติพี่น้องเพื่อนและบุคคลรอบข้างหรือแม้แต่สื่อประเภทต่างๆ มีบทบาทในกระบวนการขัดเกลาทางวัฒนธรรมไม่น้อย สิ่งนี้ทำให้ผู้หญิงต้องยึดติดวัฒนธรรมความเชื่อและการใช้ชีวิต เช่น ผู้หญิงทุกคนต้องการมีบุตร และหากรู้ตัวว่าตั้งครรภ์ ต้องมีความพร้อมในการแบกรับภาระในการตั้งครรภ์

เมื่อบุตรคลอดก็ต้องให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรอย่างเต็มที่และเลี้ยงดูบุตรจนเติบใหญ่ ซึ่งสิ่งนี้คือวัฒนธรรมความเชื่อที่ได้รับการสืบทอดและดำรงอยู่จวบจนในสังคมปัจจุบัน และผู้หญิงก็ต้องประพฤติและปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและมิอาจจะละเมิดได้ ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ล้วนถูกกำหนดด้วยความเชื่อทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นตัวแปรหลักในการนำมาสู่การทำแท้ง และสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างทางด้านภูมิลำเนา ซึ่งความแตกต่างทางด้านภูมิลำเนานี้อาจจะเป็นตัวแปรสำคัญให้สตรีกลุ่มนี้มีรูปแบบวิธีคิด ความเชื่อและประเพณีอันจะนำมาสู่รูปแบบในการทำแท้งต่อไป เพื่อให้เห็นถึงรูปแบบวัฒนธรรมของสตรีกลุ่มนี้จึงได้แบ่งแยกวัฒนธรรมของสตรีที่ผ่านการทำแท้งได้เป็นประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง วัฒนธรรมของสตรีกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาภาคใต้ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาภาคใต้ครอบครัวมักจะมีความคาดหวังในตัวบุตรสูงทั้งทางด้านการศึกษาและการทำงาน ทั้งนี้เพราะด้วยฐานะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของคนภาคใต้ครอบครัวค่อนข้างจะมีฐานะดีถึงปานกลาง แม้จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมสภาพครอบครัวก็มีฐานะไม่ลำบากมากนัก พอส่งเสียให้บุตรศึกษาเล่าเรียนในระดับการศึกษาสูงได้ ดังนั้นสตรีที่อยู่ในภูมิลำเนาภาคใต้ครอบครัวจึงคาดหวังให้บุตรศึกษาสำเร็จในระดับปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วต้องมีหน้าที่การงานที่มั่นคงสามารถเลี้ยงดูครอบครัวต่อไปในอนาคตได้ ดังบทสนทนาต่อไปนี้

"คนภาคใต้ส่วนใหญ่มักจะมีเงินส่งลูกให้เรียนสูงๆทั้งนั้น เพราะด้วยภาคใต้แทบทุกบ้านจะมีสวนยางบ้าง สวนปาล์มบ้างทำให้มีเงินส่งเสียลูกได้ตลอด แทบจะทุกบ้านลูกๆจะได้เรียนสูงๆทั้งนั้นคะ มีส่วนน้อยที่จะไม่ได้เรียน ที่บ้านหนูก็เหมือนกันพ่อแม่อยากให้เรียนสูงๆจบปริญญาตรีเหมือนกับเพื่อนบ้าน" (ไข่มุก)

"ส่วนใหญ่ทุกบ้านจะส่งให้ลูกเรียนในระดับปริญญาตรีทั้งนั้น แล้วก็ต้องการให้มีงานทำดีๆ เลี้ยงครอบครัวได้ จะเห็นว่าทุกบ้านมีเงินส่งเสียลูกไม่น้อยหน้ากว่ากันเลย พอลูกจบแล้วก็จะคุยโอ้อวดกัน ยิ่งถ้ามีงานทำดีๆ มีเงินส่งเสียให้ครอบครัวด้วยแล้วพ่อแม่ก็ยิ่งภูมิใจ" (มรกต)

ประเด็นที่สอง วัฒนธรรมของสตรีกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาภาคเหนือ พบว่าสภาพครอบครัวสตรีกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างลำบาก ดังนั้น

ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาแม้บุตรจะไม่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี แต่หากประสบความสำเร็จในชีวิตหรือหน้าที่การงานสามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวและตนเองในอนาคตได้ก็เป็นที่พอใจของครอบครัว ดังบทสนทนาต่อไปนี้

"แม้จะไม่จบการศึกษาที่บ้านก็ไม่ว่าอะไรเพียงขอให้ประสบความสำเร็จในชีวิตมีหน้าที่การงานทำที่ดีพอส่งเสียให้พ่อกับแม่และเลี้ยงดูแลท่านเท่านั้นก็พอ แต่ด้วยตัวหนูเองไม่คิดแบบนั้น หากเราเรียนจบต่อไปในอนาคตอาจจะมีหน้าที่การงานดีกว่าคนที่ไม่ได้เรียน" (นิลนารถ)

ประเด็นที่สาม วัฒนธรรมของสตรีกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าจากกลุ่มที่ทำการศึกษาในครั้งนี้สภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจของสตรีกลุ่มนี้มีฐานะค่อนข้างลำบาก ครอบครัวมีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก รายได้เข้าสู่ครอบครัวค่อนข้างน้อย ดังนั้นครอบครัวที่ทำการศึกษาในครั้งนี้มักจะไม่คาดหวังในตัวของบุตรสูงมากนัก แต่ขอให้ประสบความสำเร็จในชีวิตมีอาชีพที่มั่นคงสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวในอนาคตต่อไปได้ ดังบทสนทนาต่อไปนี้

"ที่บ้านต้องทำนา เงินก็ไม่ค่อยพอจะส่งให้หนูเรียน แม่มักจะบอกหนูเสมอว่าแม่เห็นหนูมีงานทำมีเงินใช้ก็พอแล้วคนเราไม่จำเป็นต้องเรียนสูงๆก็ได้ แต่หนูไม่คิดแบบนั้น หนูอยากเรียนอยากเรียนให้จบสูงๆคะ เพราะยิ่งเราเรียนสูงโอกาสก็จะดีกว่าคนอื่น" (มรกต)

ประเด็นที่สี่ วัฒนธรรมของสตรีกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาภาคตะวันออก แม้กลุ่มสตรีที่ทำการศึกษาในครั้งนี้จะมีฐานะเศรษฐกิจและสังคมที่ค่อนข้างดี แม้จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมสภาพครอบครัวก็มีฐานะไม่ลำบากมากนัก พอส่งเสียให้บุตรศึกษาเล่าเรียนในระดับการศึกษาสูงได้ ดังนั้นสตรีที่อยู่ในภูมิลำเนาภาคตะวันออกครอบครัวจึงคาดหวังให้บุตรศึกษาสำเร็จในระดับปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วต้องมีหน้าที่การงานที่มั่นคงสามารถเลี้ยงดูครอบครัวต่อไปในอนาคตได้ ดังบทสนทนาต่อไปนี้

"ที่บ้านมีเงินส่งให้เรียนนะ แล้วแต่ว่าเราจะมีความคิดอย่างไรมากกว่าที่บ้านค่อนข้างจะเปิดกว้างเรียนก็ได้ไม่เรียนก็ได้ แต่ขอให้ต่อไปเรามีอาชีพที่มั่นคงเลี้ยงดูพ่อกับแม่ยามแก่ได้ มีเงินเลี้ยงลูกเลี้ยงดูครอบครัวในอนาคตได้เท่านี้ก็พอ" (ทับทิม)

ประเด็นที่ห้า วัฒนธรรมของสตรีกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาภาคตะวันกลาง
จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างครอบครัวมักจะมีความคาดหวังในตัวบุตรสูง ทั้งทางด้านการศึกษาและการทำงาน ทั้งนี้เพราะด้วยฐานะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวค่อนข้างจะมีฐานะดีถึงปานกลาง แม้จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมสภาพครอบครัวก็มีฐานะไม่ลำบากมากนัก พอส่งเสียให้บุตรศึกษาเล่าเรียนในระดับการศึกษาสูงได้ แต่พบว่าหากไม่สำเร็จในระดับการศึกษาในขั้นสูง แต่สามารถมีหน้าที่การงานที่มั่นคงสามารถเลี้ยงดูครอบครัวต่อไปในอนาคตได้ก็จะเป็นที่พอใจของครอบครัว ดังบทสนทนาต่อไปนี้

"ครอบครัวส่วนใหญ่แทบทุกบ้านลูกๆก็จะเรียนจบปริญญาตรีแทบทั้งนั้น ส่วนน้อยที่จะไม่ได้เรียน ที่บ้านก็เป็นแบบนั้นเหมือนกัน คนที่ได้เรียนโอกาสในการทำงานโอกาสในการเลี้ยงครอบครัวก็จะดีกว่าคนที่ไม่ได้เรียน คนที่เรียนสูงๆก็จะมีงานมีเงินเลี้ยงดูครอบครัวต่อไปได้ดีกว่า" (ไพลิน)

จากการศึกษาในขั้นต้นพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีภูมิลำเนาหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม เช่น ภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้สตรีเหล่านี้มีความแตกต่างทางด้านความคิด ความรู้สึก อันแตกต่างกันนอกจากนี้แล้วจากการศึกษายังพบว่าวัฒนธรรมของสตรีแต่ละภูมิลำเนาแตกต่างกันไปอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากพื้นฐานทางด้านครอบครัวที่มีการอบรมและปลูกฝังทางวัฒนธรรม โดยสามารถสังเกตได้ดังต่อไปนี้ เช่น ครอบครัวที่มาจากภาคใต้ทางครอบครัวจะมีความคาดหวังในตัวบุตรสูง สืบเนื่องเพราะฐานะทางเศรษฐกิจภาคใต้มีฐานะที่ค่อนข้างดีและมีความพร้อมในการส่งเสียบุตรได้สูงกว่าภาคอื่นๆ บิดามารดามักจะคาดหวังให้บุตรต้องเรียนจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสามารถประกอบอาชีพที่มั่นคงต่อไปได้ แต่แตกต่างกว่าครอบครัวที่มาจากภาคอื่นๆที่บิดามารดาแม้จะมีความคาดหวังในตัวสูงเช่นกัน แต่ไม่จำเป็นต้องศึกษาสำเร็จถึงระดับปริญญาตรีหากสามารถทำงานและหาเลี้ยงตัวเองครอบครัวต่อไปได้เท่านี้ก็เป็นที่พอใจของครอบครัว

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมของสตรีกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสภาพทางด้านครอบครัวและฐานะทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรสำคัญอีกประเด็นหนึ่งเช่นกัน และทุกครอบครัวล้วนคาดหวังให้บุตรประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งทางด้านการศึกษา หน้าที่การทำงาน สามารถหาเลี้ยงชีวิตและครอบครัวต่อไปได้ในอนาคต เหล่านี้เป็นความคาดหวัง

โดยรวมของทุกๆวัฒนธรรม เพราะด้วยวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการใช้ชีวิตของสตรีเป็นระยะเวลายาวนาน นั้นเอง ถึงแม้โลกจะมีการเปลี่ยนแปลงไปวัฒนธรรมก็ยังมีการผูกติดและสัมพันธ์กับชีวิตของสตรีอย่างไม่เสื่อมสลายดังการศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้วในขั้นต้น ผู้หญิงต้องยึดติดกับข้อปฏิบัติที่สังคมเป็นผู้กำหนดและออกกฎขึ้นมาใช้บังคับ ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนก็จะถูกออกขับออกจากสังคมนั้นๆ ด้วยการประณามหรือกำหนดตราบาปให้ ดังนั้นสตรีจึงต้องอยู่ในกรอบของสังคมและวัฒนธรรมมาโดยตลอด โดยเฉพาะเรื่องของการตั้งครรภ์หากเกิดขึ้นโดยขาดเรื่องวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องจะถือเป็นแง่ลบมาโดยตลอดเช่นกัน อาทิเช่น การท้องโดยไม่ได้แต่งงานถือเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น ดังนั้นการที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์มักก่อให้เกิดปัญหากับการใช้ชีวิตของสตรีที่ตั้งครรภ์ ทั้งนี้เพราะมีวัฒนธรรมเป็นแรงขับเคลื่อนจึงทำให้สตรีกลุ่มนี้ต้องมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพยายามหาทางออกในการแก้ไขปัญหานั้นให้ผ่านพ้นไปได้เพื่อให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างปกติอยู่ในสังคมได้ ซึ่งทางออกในการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์มีทางออกอยู่ไม่กี่วิธี คือ การตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ด้วยการทำแท้งกับการตัดสินใจดำรงครรภ์ต่อไปถึงคลอด ซึ่งกระบวนการในการตัดสินใจของสตรีกลุ่มนี้ล้วนแตกต่างกันไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านความคิด เงื่อนไข และสาเหตุของสตรีแต่ละคนเป็นสำคัญ ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอกระบวนการขั้นตอนของการตัดสินใจ จนกระทั่งลงมือทำแท้ง จนไปถึงภายหลังการทำแท้ง ดังนั้นจากการศึกษาครั้งนี้จึงถือเอาปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นหลักและพยายามที่จะหาแนวทางในการแก้ไขให้ได้ผลซึ่งต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาในเรื่องการทำแท้ง โดยจุดเริ่มต้นควรจะมีความเข้าใจในรูปแบบวัฒนธรรมของ ความเชื่อ แนวคิด ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมไปถึงรูปแบบในการใช้ชีวิต จากมุมมองของผู้หญิงเหล่านี้ที่นำมาสู่การทำแท้ง ซึ่งแนวทางในการให้บริการทางด้านสาธารณสุขในการบำบัดผู้หญิงที่ผ่านการทำแท้งควรมีการบูรณาการแนวคิดวัฒนธรรมกับบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะในประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมมารวมกันอยู่ เพราะการใช้วัฒนธรรมในการจัดการทางสุขภาพน่าจะส่งผลในเรื่องความสามารถของบุคลากรในการเข้าถึงคุณค่าของผู้ป่วย รวมทั้งเข้าใจความเชื่อ แนวความคิด สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและผู้ให้การรักษาได้ และร่วมทั้งเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและมีความสำคัญมากกับกระบวนการทุกขั้นตอนของการทำแท้ง ซึ่งสิ่งนี้น่าจะเป็นแนวทางให้ระบบบริการสุขภาพมีความตระหนักถึงวัฒนธรรมของสตรีกลุ่มตัวอย่าง โดยในที่นี้จะนำเสนอในรายละเอียดขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1.1 การสร้างทางเลือกก่อนตัดสินใจทำแท้ง

ด้วยพื้นฐานภายใต้สังคมและวัฒนธรรมไทยมีส่วนกำหนดให้ผู้หญิงต้องมีหลักในการยึดถือและปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ ประกอบกับการได้รับการอบรมและปลูกฝังในเรื่องเพศที่ปิดกั้น ไม่เปิดโอกาสให้สตรีได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง ขาดการให้คำแนะนำปรึกษาอย่างถูกวิธี ทำให้ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยเกิดภาวการณ์ตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาเกิดขึ้น การตั้งครรภ์หากเกิดในสภาวะที่สตรีไม่พร้อมที่จะดำรงครรภ์อาจจะเนื่องด้วยสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม หรือด้วยเหตุผลประการใดก็ตาม ทั้งหมดล้วนทำให้ก่อเกิดปัญหาและผลกระทบแก่สตรีเหล่านี้ได้ แนวทางในการแก้ไขนั้นมีอยู่ไม่มากนักซึ่งส่วนใหญ่สตรีเหล่านี้มักจะมีการประเมินผลของตัวเองไว้เป็นเบื้องต้นก่อนตัดใจทำแท้ง โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยและเงื่อนไขของแต่ละบุคคลซึ่งมีความสลับซับซ้อนแตกต่างกันไป การประเมินผลเบื้องต้นสตรีเหล่านี้จะตระหนักถึงการเก็บทารกในครรภ์ไว้ถ้าเกิดผลเสียมากกว่าผลดี ทางออกที่ดีที่สุดที่ตัดสินใจกระทำคือการทำแท้ง สำหรับในการศึกษาครั้งนี้พบว่าสตรีแต่ละรายมีการสร้างทางทางเลือกก่อนตัดสินใจที่จะดำเนินการทำแท้งซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันไปซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและปัจจัยทางวัฒนธรรมของสตรีในแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อให้ทราบกระบวนการสร้างทางเลือกก่อนตัดสินใจในการทำแท้งสำหรับสตรีแต่ละรายว่ามีขั้นตอนและรายละเอียดอย่างไรนั้นผู้วิจัยได้แบ่งรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.1.1 ปัจจัยเสี่ยงของการตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนา

สังคมและวัฒนธรรมไทยตั้งแต่สมัยอดีตจวบจนปัจจุบันเป็นผู้กำหนดให้บทบาทและหน้าที่ทางเพศของสตรีเป็นเพศที่ด้อยกว่าเพศชายทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น กำหนดให้สตรีเป็นตั้งครรภ์และกำเนิดบุตร รวมทั้งเลี้ยงดูบุตรให้เติบโตต่อไป เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าแม้สภาพทางสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่กระบวนการในการขัดเกลาของสตรีต้องควบคุมพฤติกรรมทางเพศมากกว่าเพศชายก็ยังคงอยู่ สิ่งนี้เรียกได้ว่าวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดกรอบพฤติกรรมทางเพศของสตรีโดยแท้จริง ประกอบกับวัฒนธรรมไทยยังมีการปิดกั้นในเรื่องความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศ โดยเฉพาะเพศหญิงเพราะถูกวัฒนธรรมกำหนดให้สตรีต้องไม่มีความรู้ในเรื่องเพศ ต้องรักนวลสงวนตัว ในขณะที่เพศชายไม่จำเป็นต้องปฏิบัติเช่นนั้น ซึ่งถือว่าเป็นความไม่เท่าเทียมกันทางเพศของสตรี อันมีวัฒนธรรมที่เป็นเครื่องกำหนดกรอบให้สตรีปฏิบัติเหล่านี้จึงทำให้สตรีบางรายไม่สามารถหลีกเลี่ยงการตั้งครรภ์อย่างไม่พึงปรารถนาได้ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศ นำมาสู่ความบกพร่องในการคุมกำเนิด จึงทำให้สตรีต้องตั้งครรภ์อย่างไม่ปรารถนาได้ในที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในเรื่องปัจจัยเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาออกเป็น 3 ประการหลักๆดังนี้ 1) **ความไม่เท่าเทียมกันเรื่องเพศ**

2) ปัญหาการความขาดสติและสามัญสำนึกในการควบคุมพฤติกรรมทางเพศ
3) ความบกพร่องในการคุมกำเนิด ซึ่งนำเสนอในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความไม่เท่าเทียมกันเรื่องเพศ

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนามาจากสาเหตุของความไม่เท่าเทียมกันทางเพศซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญประการหนึ่ง ทั้งนี้สาเหตุของความไม่เท่าเทียมทางเพศนั้นมาจากความแตกต่างหลากหลายเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ผ่านการขัดเกลาและถูกควบคุมจากสังคม โดยพยายามสร้างกฎเกณฑ์โดยใช้บรรทัดฐานทางเพศมาเป็นเครื่องมือในการกำหนดควบคุมพฤติกรรมของสตรี ซึ่งจากการศึกษาพบว่าแม้สังคมไทยจะมีการเปิดโลกทัศน์เรื่องความรู้เรื่องเพศมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังมีข้อจำกัดและมีข้อเข้มงวดมากกว่าผู้ชาย การควบคุมพฤติกรรมนี้แม้ระยะเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปการควบคุมทางเพศระหว่างหญิงและชายก็ยังไม่เท่าเทียมกัน สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าฝ่ายชายมีอำนาจมากกว่าผู้หญิงโดยเฉพาะความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องเพศ เช่น ไม่กล้าต่อรองเรื่องเพศในการมีเพศสัมพันธ์ ไม่กล้าพูดเรื่องเพศ เหล่านี้นำมาสู่การตั้งครรภ์อย่างไม่พึงประสงค์ ดังเช่นบทสนทนาดังต่อไปนี้

" เรื่องพวกนี้ถ้าพูดไปก็จะดูไม่ดี เลยไม่กล้าที่จะพูดเรื่องนี้ให้เขาฟัง กลัวเขาคิดว่าเป็นผู้หญิงแล้วพูดเรื่องประเภทนี้แล้วจะไม่เหมาะสม" (เพชรสวย)

เมื่อเกิดความไม่ทัดเทียมทางเพศเกิดขึ้นจึงทำให้สตรีไม่กล้าที่จะคัดค้านหรือมีข้อต่อรองในการมีเพศสัมพันธ์ ทั้งสืบเนื่องมาจากความคาดหวังทางสังคมที่กำหนดให้สตรีต้องไม่กล้าพูดเกี่ยวกับเรื่องเพศ ต้องมีพฤติกรรมเรียบร้อย ต้องไม่เที่ยวเตร่ยามวิกาล และต้องมีการปรนนิบัติแฟนหรือสามีของตนเอง หากสตรีคนใดไม่ปฏิบัติตามสิ่งเหล่านี้ก็จะถูกมองในด้านลบ ในขณะที่ฝ่ายชายหากปฏิบัติตรงกันข้ามกับเพศหญิงถือว่าไม่ผิด สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าเกิดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศอย่างสิ้นเชิง เหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญให้สตรีกลุ่มตัวอย่างไม่อาจจะปฏิเสธความต้องการของฝ่ายชายได้นำมาสู่การขาดการป้องกันทางเพศ เพื่อให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันเรื่องเพศอย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นเรื่องความไม่เท่าเทียมกันทางเพศออกเป็น 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ขาดอำนาจในการต่อรองในเรื่องเพศ

จากการศึกษาพบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างไม่กล้าที่จะต่อรองในเรื่องเพศโดยเฉพาะเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ เพราะมีความคิดที่ว่าการที่ยอมมีเพศสัมพันธ์เป็นหน้าที่และสิ่งที่คนที่ความรักต่อกันต้องแสดงออกด้วยวิธีนี้ หากปฏิเสธในการมีเพศสัมพันธ์จะเป็นข้อบกพร่องในหน้าที่ และจะทำให้ฝ่ายชายเกิดความนอกใจและไม่รักในฝ่ายหญิงอีกต่อไปดังบทสนทนาต่อไปนี้

"หนูไม่กล้าขัดเขา เวลาเขามีความต้องการหนูก็ให้เขาได้ทุกครั้งเพราะคิดว่าถ้าเราไม่ยอมเดี๋ยวเขาจะไปหาผู้หญิงคนอื่น กลัวเขาจะไม่รักเรา" (ทับทิม)

"ไม่กล้าขัดเขาเพราะคิดว่ามันเป็นหน้าที่เราต้องทำ เหมือนเป็นการแสดงออกด้วยว่าเรายังรักเขา และไม่อยากให้เขาไปมีคนอื่น" (นิลนารถ)

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบอีกว่า กลุ่มนี้ต้องขาดอำนาจในการต่อรองในการคุมกำเนิดตามมาอีกด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการขาดอำนาจการต่อรองในเรื่องเพศเช่นเดียวกัน เพราะการคุมกำเนิดในสภาพปัจจุบันมักจะให้การยอมรับเฉพาะในเพศชายและหญิงที่มีการสมรสแล้วเท่านั้น เพราะถือว่าการซักถามเกี่ยวกับเรื่องการคุมกำเนิดในสตรีที่ไม่ได้สมรสนั้นเป็นสิ่งที่น่าอายและเป็นไปในทางลบ ส่วนสตรีที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสมักจะไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกระบวนการในการคุมกำเนิดที่ดีพอ ส่วนใหญ่มักจะเข้าขอรับบริการจากร้านขายยาที่มีอยู่ทั่วไปหรือจากเพื่อนที่สนิท ซึ่งถือว่ายังไม่มีการให้บริการในการให้คำปรึกษาหรือบริการเกี่ยวกับการคุมกำเนิดอย่างมีความถูกต้องและเหมาะสมมากนัก สิ่งนี้นำมาสู่การคุมกำเนิดอย่างไม่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ได้

"ไม่กล้าปรึกษาใครเรื่องนี้เพราะเรายังไม่ได้แต่งงาน กลัวจะมองว่าเป็นคนที่ไม่ดี เวลามีอะไรกับแฟนก็จะไปร้านขายยาไปบอกเขาแต่ไม่เคยปรึกษาอะไรเลย" (พลอยใส)

"เรื่องแบบนี้ถ้าจะคุยแบบเปิดเผยได้ก็ต้องแต่งงานแล้ว คนที่ยังไม่แต่งงานพูดจะถามใครก็ดูไม่ดี เวลาไปซื้อก็ไม่ได้ปรึกษาอะไร จะถามเพื่อนมากกว่าคะ" (นิลนารถ)

ประเด็นที่สอง ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศ

วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดและผลิตซ้ำผ่านกระบวนการในการขัดเกลาทางสังคม โดยใช้กระบวนการในการปลูกฝังทั้งทางความคิดและการกระทำตั้งแต่ในวัยเยาว์ โดยผ่านสถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรกและอยู่ภายใต้การสร้างกฎควบคุมของสถาบันครอบครัว ซึ่งประกอบไปด้วยบิดามารดาหรือญาติพี่น้อง ซึ่งพวกเขาเหล่านี้มีผลต่อกระบวนการขัดเกลาบทบาททางเพศสภาพในเรื่องทั่วๆไป เช่น บทบาท หน้าที่ของการเป็นผู้หญิง รวมทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศ การที่มีการสร้างกฎผ่านกระบวนการขัดเกลาภายใต้ครอบครัวเหล่านี้ขึ้นทำให้สตรีที่มีพฤติกรรมสนใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ หรือมีความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด จะถูกมองเป็นแง่ลบและได้รับคำครหาจากสังคม จนกระทั้งอาจจะถูกคนในสังคมนั้นกีดกันออกจากสังคมได้อีกด้วย เหล่านี้นำมาสู่การไม่ต้องการเรียนรู้เรื่องเพศ จนนำมาสู่การขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องเพศ ดังเช่นบทสนทนานี้

"ไม่เคยพูดเรื่องเพศกับครอบครัวเลย แม้แต่พี่สาวที่สนิทที่สุดยังไม่พูดเรื่องพวกนี้เลย เพราะเป็นเรื่องน่าเกียด และน่าอาย" (เพชรสวย)

"ขนาดดูทีวีมีฉากเลิฟซีน พ่อกับแม่ยังว่าน่าเกลียดเลย เลยไม่กล้าพูดเรื่องพวกนี้ กลัวเขาจะมองว่าเป็นเด็กใจแตก" (ไข่มุก)

"เรื่องพวกนี้แม่บอกว่าเป็นเรื่องที่ไม่ดีไม่ควรพูด พอโตขึ้นก็จะรู้ไปเอง ไม่ต้องมีใครสอน"(ทับทิม)

จากผลการวิจัยพบว่าการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องทางทางเพศ จึงทำให้สตรีกลุ่มตัวอย่างขาดประสบการณ์ในเรื่องเพศตามมาด้วย ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงอย่างยิ่งต่อการนำมาสู่การตั้งครรภ์อย่างไม่พึ่งประสงค์ได้ง่าย เพราะนอกจากสตรีกลุ่มตัวอย่างจะมีความรู้ที่ไม่เพียงพอต่อการคุมกำเนิดและการควบคุมการมีเพศสัมพันธ์แล้ว ยังมีไม่มีความรู้เรื่องระบบสืบพันธุ์ภาวะการเจริญพันธุ์ของตนเองอีกด้วย เช่น เรื่องการตกไข่ ระบบของประจำเดือน เรื่องเกี่ยวกับเชื้ออสุจิ และรวมทั้งกระบวนการในการปฏิสนธิ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วความรู้ในเรื่องดังกล่าวน่าจะได้รับการปลูกฝังผ่านกระบวนการขัดเกลาจากสถาบันทางสังคมมากกว่าที่จะมีการกำหนดบทบาทในความพฤติกรรมทางเพศ โดยทั้งนี้เพื่อนำมาสู่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องการ

ขาดประสบการณ์ทางเพศที่มีสาเหตุมาจากการถูกปิดกั้นความรู้เรื่องเพศ ผู้วิจัยได้แบ่งปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องทางเพศได้ 2 ปัญหาหลักๆ คือ

ปัญหาแรก คือ การที่สตรีกลุ่มตัวอย่างขาดความเข้าใจในเรื่องระบบสืบพันธุ์และภาวะของการเจริญพันธุ์ของตนเอง สืบเนื่องมาจากกระบวนการในการขัดเกลาและปลูกฝังค่านิยมในเรื่องเพศที่ยังเป็นลักษณะที่ปิดกั้น ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ กระบวนการปิดกั้นความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศนี้มักจะได้รับการถ่ายทอดจากสถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรก ประกอบไปด้วยบิดา มารดา หรือญาติพี่น้อง ที่มองว่าการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศ เป็นสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นและสิ่งที่ไม่เหมาะสมและห้ามพูดอย่างเปิดเผย เพราะการจะเรียนรู้เรื่องความเข้าใจเรื่องเพศนี้จะกระทำได้ในกรณีที่แต่งงาน หรือเมื่อโตก็จะมีความรู้ความเข้าใจไปได้เอง สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าสภาพครอบครัวไทยปิดกั้นเรื่องเกี่ยวกับเพศมาก ปล่อยให้เด็กเติบโตโดยให้หาความรู้จากสถาบันอื่นๆ ภายนอก เช่น โรงเรียน เพื่อน สื่อ หรือแม้แต่สังคมรอบข้าง ซึ่งจากการศึกษาในเบื้องต้นโรงเรียนก็มีหน้าที่ในการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศเพียงเนื้อหาวิชาการและเป็นหลักทฤษฎีเท่านั้น

"ที่บ้านมักไม่มีการพูดคุยกันเรื่องนี้ คงจะคิดว่าพอเราเป็นผู้ใหญ่ก็คงจะรู้เรื่องได้เองโดยไม่ต้องบอกกล่าว ส่วนที่โรงเรียนก็สอนกันแค่เพียงทฤษฎีเอง บางที่ยังจำไม่ได้เลย พอออกจากห้องเรียนก็ลืมหมดแล้ว" (มรกต)

"ส่วนใหญ่แม่จะสอนแค่เพียงเรื่องของการระวังตัวเวลาอยู่กับผู้ชายมากกว่าไม่มีการสอนเรื่องพวกนี้เพราะไม่กล้าพูดอาย" (เก็จแก้ว)

"เรื่องพวกนี้จะไม่คุยกันในบ้านคะ คุยกันแต่ในกลุ่มเพื่อนแบบสนุกสนาน ก็มีสอนบ้างก็พวกเรื่องเพศศึกษาตอนเรียนมัธยม แต่ก็เรียนแบบเน้นเนื้อหาคะ" (จินดา)

ปัญหาที่สอง คือ ปัญหาการขาดบุคคลให้คำแนะนำปรึกษาเรื่องเพศ สืบเนื่องมาจากประเด็นที่หนึ่งที่สถาบันในครอบครัวในสังคมมองว่าการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในเรื่องเพศเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม และไม่สมควรที่จะได้รับรู้ จึงทำให้เมื่อเด็กโตขึ้นเป็นวัยรุ่นจึงไม่กล้าที่จะปรึกษาหรือซักถาม และด้วยวัยรุ่นเป็นวัยที่มีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมนั้นคือมีความอยากรู้อยากทดลองในเรื่องเพศ เมื่อการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศ

ถูกปิดกั้นลงจากสถาบันในครอบครัวหรือสถาบันอื่นให้คำตอบไม่ได้ จึงพยายามแสวงหาคำตอบโดยจากเพื่อนซึ่งอยู่ในช่วงวัยเดียวกัน สิ่งนี้นำมาสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยขาดความระมัดระวังจนนำมาสู่ภาวการณ์ตั้งครรภ์อย่างไม่พึงปรารถนาได้ในที่สุด

"จะคุยกับเพื่อนมากกว่า เพราะคุยกับคนอื่นแล้วไม่กล้า กลัวเขาจะมองเราในแง่ไม่ดี ถ้าคุยกับเพื่อนแล้วรู้สึกว่าสามารถถามเขาได้ทุกเรื่องเลย" (ไพลิน)

"เรื่องพวกนี้ไม่กล้าพูดกับพ่อแม่เพราะกลัวจะมองว่าเราเป็นเด็กใจแตก อยากรู้เรื่องแบบนี้ส่วนใหญ่ก็จะไปถามเพื่อนที่โรงเรียน คุยกันลับๆทำให้เรารู้อะไรมากกว่าที่โรงเรียนอีก" (เพชรสวย)

ประเด็นที่สาม ถูกล่อล่วงบังคับทางเพศ

การถูกล่อล่วงบังคับทางเพศนั้น จากการศึกษาพบว่าฝ่ายหญิงมักไม่รู้เท่าทันฝ่ายชาย มักจะมีความไว้เนื้อวางใจฝ่ายชาย ขาดประสบการณ์ โดยเฉพาะเพื่อนชายโดยขาดความระมัดระวังในการไปมากันตามลำพังเท่ากับเปิดโอกาสให้ฝ่ายชายล่อลวงได้ง่าย สิ่งนี้นำมาสู่การมีมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ป้องกัน หรือในบางรายฝ่ายหญิงอาจจะถูกเอาเปรียบโดยใช้กำลังบังคับทางร่างกาย การหลอกลวงด้วยคำพูด ฯลฯ เป็นต้นดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"เขาพูดให้หนูหลงเชื่อ แล้วก็รู้สึกชอบเขาและรักเขา หลังจากนั้นไม่กี่เดือนเราก็มีอะไรกันคะ" (หยก)

"หนูไม่อยากจะมีอะไรกับเขาเลย แต่วันนั้นเขาใช้กำลังบังคับหนู โดยที่หนูไม่ได้เต็มใจสักเท่าไหร่" (มรกต)

2) ปัญหาการความขาดสติและสามัญสำนึกในการควบคุมพฤติกรรมทางเพศ

จากการศึกษาพบว่า เมื่อสถาบันทางสังคมไม่ได้มีการให้คำปรึกษาหรือให้คำแนะนำในเรื่องของพฤติกรรมทางเพศที่ดีพอ จึงทำให้วัยรุ่นบางรายคิดว่าการอยากเรียนรู้อยากทดลองในเรื่องเพศเป็นสิ่งที่ต้องมีการแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ดังนั้นจึงนำมาสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยขาดสติและสามัญสำนึกในการควบคุมพฤติกรรมทางเพศ ประกอบกับในปัจจุบันมีสิ่งยั่วยุอารมณ์ทางเพศได้ง่าย เช่น นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ หรือแม้แต่สื่อ

อินเตอร์เน็ต ซึ่งสื่อพวกนี้มีภาพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศอันไม่เหมาะสม ซึ่งนำมาสู่ภาวการณ์อยากเรียนรู้อยากทดลองทางเพศโดยขาดสติและสามัญสำนึกในการควบคุมพฤติกรรมทางเพศได้โดยง่าย เพราะสื่อพวกนี้สามารถสร้างแรงขับทางเพศได้นี้นำมาสู่ภาวะของการอยากรู้อยากทดลองในเรื่องเพศด้วยตนเองอย่างไม่ถูกต้องนัก

"ไม่มีคนให้คำปรึกษาเรื่องนี้ บางทีก็เข้าอินเตอร์เน็ตดูเรื่องพวกนี้ก็มีเยอะแยะเลย ที่นี้ไม่ต้องไปปรึกษาใคร" (หยก)

"ส่วนใหญ่จะดูเรื่องพวกนี้จากอินเตอร์เน็ตเพราะสามารถเข้าไปดูได้หมด ไม่ต้องกลัวอายพ่อกับแม่หรือไม่ต้องถามเพื่อนเราก็สามารถรู้ได้เลย" (ทับทิม)

3) **ความบกพร่องในการคุมกำเนิด**

เนื่องจากวัฒนธรรมกำหนดให้ผู้หญิงต้องรักนวลสงวนตัว และต้องมีเพศสัมพันธ์ได้เฉพาะในกรณีของการแต่งงานเท่านั้น จึงทำให้สตรีกลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจในการคุมกำเนิดอย่างถูกวิธี ถึงแม้การให้ความรู้และให้คำปรึกษาเรื่องเกี่ยวกับการคุมกำเนิดถือเป็นการลดอัตราการเกิดของประชากรและลดอัตราการทำแท้งในประเทศได้ แต่ในสภาพปัจจุบันการให้คำปรึกษาและแนะนำเรื่องการคุมกำเนิดยังอยู่ในวงจำกัดเฉพาะสตรีที่มีการสมรสแล้วเท่านั้น แต่ในกรณีของสตรีที่ไม่ได้ผ่านการสมรสถือว่าการมีความรู้เรื่องของการคุมกำเนิดเป็นสิ่งที่ผิดและถูกมองในด้านลบมาเสมอ สิ่งนี้จึงเป็นสาเหตุให้สตรีที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสเกิดปัญหาในการตั้งครรภ์เกิดขึ้น โดยการศึกษาพบว่าสตรีที่ขาดข้อบกพร่องในการคุมกำเนิดมักเลือกการคุมกำเนิดอย่างไม่มีประสิทธิภาพและไม่เหมาะสม ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ประเด็นหลักๆ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคุมกำเนิดอย่างถูกต้อง

การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคุมกำเนิดจากการศึกษาพบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างมักจะเลือกวิธีการคุมกำเนิดในวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น การรับประทานยาแบบชนิดเม็ด การรับประทานยาคุมแบบฉุกเฉิน การนับระยะปลอดภัย การหลั่งภายนอก ซึ่งในความเป็นจริงแล้ววิธีการดังกล่าวยังขาดความรู้ความเข้าใจที่สมบูรณ์เพียงพอและไม่มีการทราบผลอันตรายข้างเคียงของการคุมกำเนิด เช่น รับประทานยาคุมกำเนิดบ้างไม่รับประทานบ้าง รับประทานยาคุมกำเนิดแบบฉุกเฉินแต่ไม่ได้อ่านรายละเอียดอย่างชัดเจน หรือมีการนับระยะปลอดภัยผิดพลาด เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องอาจนำมาสู่การตั้งครรภ์ได้

"ในบางครั้งลืมกินยาคุมก็ลืมไปเลย มีอะไรกับแฟนตามปกติ ไม่ได้สนใจ" (หยก)

"เคยกินยาคุมกำเนิดแบบฉุกเฉินติดต่อกันหลายครั้ง แต่ก็ไม่รู้ทำอย่างไร เพราะกลัวท้อง" (ทับทิม)

"ไม่ค่อยรู้การนับระยะปลอดภัยเท่าไร แต่รู้แค่เพียงว่าหน้าเจ็ดหลังเจ็ด ไม่รู้ว่าถ้าประจำเดือนเรามาไม่ตรงก็ไม่สามารถใช้วิธีนี้ได้" (ไข่มุก)

"คิดว่าถ้าผู้ชายหลั่งข้างนอกแล้ว ยังงั้ยก็ไม่ท้องเพราะไม่ได้ปล่อยเข้าไปข้างใน" (มรกต)

ประเด็นที่สอง การมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการคุมกำเนิด

การคุมกำเนิดจากผลการศึกษาพบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจที่ยังไม่ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการคุมกำเนิดที่เพียงพอทั้งนี้สืบเนื่องมาจากไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอ โดยจากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับการคุมกำเนิด เช่น การกินยาคุมกำเนิดอาจจะทำให้ร่างกายอ่อนแอทำให้ไม่สามารถมีบุตรได้ การใช้ถุงยางอนามัยไม่จำเป็นหากมีคู่นอนเพียงคนเดียว การฉีดยาคุมกำเนิดทำให้มดลูกแห้งเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ ซึ่งความเชื่อดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเหล่านี้นำมาสู่การที่ทำให้ผู้หญิงไม่ใช้วิธีการคุมกำเนิด จนนำมาสู่การตั้งครรภ์อย่างไม่ได้ตั้งใจ

"ไม่กล้ากินยาคุมคะ เพราะเพื่อนเคยบอกว่ากินยาคุมกำเนิดมากๆ ไม่ดีต่อไปจะไม่มีลูก ก็เลยเชื่อเพื่อนคะ" (นิลนารถ)

"คิดว่าเรามีแฟนแค่เพียงคนเดียว จึงไม่ต้องป้องกันอะไรก็ได้ อีกอย่างเราก็ไม่ได้เจอกันบ่อย ไม่น่าจะท้องได้ง่ายๆ" (พลอยใส)

"ไม่กล้าฉีดยาคุม เคยถามเพื่อนเพื่อนบอกว่าฉีดแล้วมดลูกจะแห้งไปเลย แล้วทำให้ไม่มีประจำเดือน เลยไม่กล้า" (ไพลิน)

ประเด็นที่สาม ฝ่ายชายขาดความรับผิดชอบในการคุมกำเนิด

จากการศึกษาพบว่าฝ่ายชายขาดความรับผิดชอบในการคุมกำเนิด โดยมีความเชื่อและความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับวิธีการในการคุมกำเนิด เช่น การมีเพศสัมพันธ์กับคนรักของตนเองเพียงคนเดียวไม่จำเป็นต้องใช้ถุงยางอนามัย การหลั่งภายนอกสามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วฝ่ายชายสามารถปฏิบัติได้ง่ายและไม่มีผลข้างเคียงกระทบต่อร่างกายแต่อย่างไรเลย แต่ในบางครั้งฝ่ายชายมักจะขาดความรับผิดชอบในทางปฏิบัติด้วย เช่น บางครั้งไม่ยอมสวมถุงยางอย่างไร้เหตุผล เมื่อเกิดอาการเมาเหล้าก็ไม่สวมถุงยางอนามัย เหล่านี้เป็นสาเหตุของการเกิดการตั้งครรภ์ที่มาจากการขาดความรับผิดชอบในการคุมกำเนิด ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"แฟนหนูเขาไม่ยอมสวมถุงยางอนามัย เพราะเขาคิดว่ามันไม่เป็นธรรมชาติ เขาบอกว่าเขามีเพศสัมพันธ์กับหนูคนเดียวไม่จำเป็นต้องใส่ถุงยางก็ได้" (จินดา)

"ตอนเรามีอะไรกันไม่เคยสวมถุงยางอนามัย เขาว่าหลั่งข้างนอกก็ได้เหมือนกัน" (หยก)

"ตอนที่เรามีอะไรกันเขาเมาไม่ได้สติคะ เมื่อก่อนเขาไม่เคยเป็นแบบนี้เลย" (เก็จแก้ว)

กล่าวโดยสรุป ค่านิยมและความเชื่อทางเพศ รวมทั้งบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดขึ้นมานั้นเป็นสิ่งที่เข้ามาครอบงำความคิดความรู้สึกของสตรีมาเป็นระยะเวลาช้านาน แม้กาลเวลาจะเปลี่ยนไปก็ยังคงยึดมั่นและดำรงอยู่อย่างไม่เสื่อมสะลายโดยผ่านกระบวนการในการขัดเกลาจากสถาบันต่างๆ ได้แก่ครอบครัว โรงเรียน และสถาบันอื่นๆรอบข้าง กระบวนการในการขัดเกลานี้เป็นในรูปแบบของการสร้างกฎระเบียบขึ้นมาควบคุมพฤติกรรมทางเพศของสตรีอย่างไม่เท่าเทียมกัน โดยจากการศึกษาในขั้นต้นเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงในการเกิดภาวการณ์ตั้งครรภ์ที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาส่วนใหญ่จะมาจากการเข้มงวดในพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย จึงทำให้สตรีขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศและทำให้ไม่มีความรู้ในการประพฤติปฏิบัติเรื่องเพศสัมพันธ์อย่างที่ไม่เพียงพอและไม่มีความถูกต้อง สิ่งนี้ยังนำมาสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์อีกด้วย เพราะความไว้เนื้อเชื่อใจในฝ่ายชายจนขาดอำนาจในการต่อรองในเรื่องเพศไป ในขณะที่ฝ่ายชายก็ไม่ค่อยให้

ความสำคัญในเรื่องการคุมกำเนิดเพราะคิดว่าหน้าที่เหล่านี้เป็นหน้าที่ของผู้หญิงเพียงฝ่ายเดียว เหล่านี้คือสาเหตุของภาวการณ์ตั้งครรภ์อย่างไม่พึงปรารถนา ซึ่งเมื่อเกิดภาวการณ์ตั้งครรภ์แล้ว สตรีกลุ่มนี้จะมีวิธีการดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไรจะแสดงในรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.1.2 **กระบวนการปฏิสังสรรค์กับตนเองก่อนตัดสินใจทำแท้ง**

ภายใต้กรอบของสังคมและวัฒนธรรมไทยการทำแท้งถูกมองในด้านลบมาโดยตลอด ทั้งนี้เพราะการทำแท้งนั้นขัดต่อศีลธรรมและประเพณีของไทย โดยมีเปรียบการทำแท้งว่าเสมือนกับการฆ่าผู้บริสุทธิ์และมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตและความตาย หากสังคมภายนอกรับรู้ว่าสตรีคนใดทำแท้งมาก็จะมีการประณามและตำหนินินทา ว่าบุคคลนั้นเป็นใจบาปหยาบช้า เป็นคนไม่ดี เป็นผู้หญิงใจแตก ฯลฯ รวมทั้งมีการประทับตราทางสังคมอีกผู้หญิงที่ทำแท้งมานั้นมีมลทิน มีตราบาปติดตัวไปจนวันตายอีกด้วย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสังคมภายนอกไม่มีการทำความเข้าใจถึงสาเหตุเบื้องต้น ความจำเป็นและสถานการณ์ของผู้หญิงแต่ละคน ไม่มีสตรีรายใดอยากตั้งครรภ์โดยที่ตนเองไม่พร้อม ซึ่งการตั้งครรภ์ในขณะที่ไม่พร้อมนั้นทำให้ผู้หญิงแต่ละคนอาจจะอยู่ในสภาวะของการถูกบีบบังคับให้ต้องแสวงหาทางออก ในหัวข้อนี้ทางผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่าในการตัดสินใจก่อนที่จะทำแท้งนั้นสตรีกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีกระบวนการในการคิดมีความรู้สึกอย่างไร เพื่อนำมาสู่การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการให้บริการสุขภาพแก่สตรีกลุ่มนี้ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเพื่อให้ระบบสุขภาพมีความใส่ใจในกระบวนการปฏิสังสรรค์ของสตรีกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้ดียิ่งขึ้น โดยได้แบ่งประเด็นเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) **ความรู้สึกเกี่ยวกับการตั้งครรภ์** 2) **การให้ความหมายของการตั้งครรภ์** 3) **สร้างจินตนาการถึงภาวการณ์ตั้งครรภ์ในอนาคต** ซึ่งแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **ความรู้สึกเกี่ยวกับการตั้งครรภ์**

การรับรู้ถึงสภาพการตั้งครรภ์พบว่าจะเริ่มรู้สึกเมื่อมีความผิดปกติเกี่ยวกับร่างกายของตนเอง ซึ่งเป็นสัญชาติญาณทางธรรมชาติ ซึ่งการรับรู้ภาวการณ์ตั้งครรภ์นี้แตกต่างกันไปในเรื่องระยะเวลาในการรับรู้ในบางรายรับรู้ได้เร็วหรือในบางรายรับรู้ได้ช้าซึ่งก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยและเงื่อนไขของแต่ละบุคคล เมื่อรับรู้ถึงภาวการณ์ตั้งครรภ์แล้วจะมีการค้นหาสาเหตุเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ พร้อมกับการนิยามเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้น จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาพบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างเมื่อรู้ตัวว่าตั้งครรภ์จะมีการคิดถึงความต้องการและไม่ต้องการบุตรซึ่งอยู่ในครรภ์เป็นอันดับแรกรวมถึงมีการประเมินผลกระทบหากตัดสินใจที่จะดำรงครรภ์ต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะไม่รู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ กล่าวคือ ไม่เชื่อว่าตนเองสามารถที่จะตั้งครรภ์ได้ เช่น มีความเชื่อที่ว่าการมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อยไม่สามารถที่จะตั้งครรภ์ได้ คนที่จะตั้งครรภ์ต้องอยู่ในวัยซึ่งเป็นผู้ใหญ่ การตั้งครรภ์จะเกิดเฉพาะบุคคลที่สมรสแล้วเท่านั้น เหล่านี้เป็นต้น สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างไม่มีประสบการณ์โดยตรงกับการรับรู้ภาวการณ์ตั้งครรภ์ของตนเอง เนื่องด้วยอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งไม่สามารถทราบอาการในการตั้งครรภ์หรือเมื่อรู้แล้วก็อายุครรภ์มากแล้ว ในที่นี้ผู้วิจัยได้นำเสนอการรับรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"เงียบอึ้งคะ ไม่พูดเลยร้องไห้อย่างเดียว คิดถึงแม่ขึ้นมาทันที ร้องไห้อย่างเดียว และไม่อยากให้ใครรู้ ไม่กล้าพูดไม่กล้าบอก กลัว โดยเฉพาะพ่อกับแม่กลัวท่านจะเสียใจและผิดหวัง" (นิลนารถ)

"มือเย็นไปหมด ใจเต้นแรงด้วย คิดไรไม่ออกเลย แล้วก็ร้องไห้คะ กลัวแม่ดุอย่างเดียวเลย แล้วก็กลัวไปทุกเรื่องเลย ตอนนั้นหนูคิดไม่ออกเลย อยู่ที่บ้านคนเดียว ปิดประตูเงียบ แม่ถามว่าหนูป่วยหรอไม่สบายหรอ ก็ไม่กล้าบอกความจริง พยายามไม่ให้แม่รู้" (เก็จแก้ว)

สำหรับความรู้สึกสำหรับการตั้งครรภ์สำหรับฝ่ายชาย จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าเมื่อรู้ตัวว่าฝ่ายหญิงเกิดการตั้งครรภ์จะมีการตัดสินใจอยู่สองกรณีคือ ยินดีรับในการกระทำของตนเองและในบางรายหลบหน้าหายไปไม่รับผิดชอบในการกระทำของตนเอง หากฝ่ายชายรับในการกระทำก็จะแสดงออกด้วยการมีความรับผิดชอบร่วมเกิดขึ้น ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าจะมีส่วนช่วยเหลือฝ่ายหญิงโดยให้คำปรึกษาและคอยปลอบใจคอยให้กำลังเมื่อฝ่ายหญิงรู้ตัวว่าเกิดการตั้งครรภ์เกิดขึ้น

"ก็เครียดมากเลยคะ ร้องไห้เสียใจที่สุด ไม่รู้หันหน้าไปพึ่งใคร แต่ยังดีที่มีแฟนอยู่ด้วยคะ ก็เลยปรึกษาแฟนว่าจะทำอย่างไร " (เพชรใส)

ในบางรายช่วยเหลือในเรื่องการตัดสินใจในการดำรงครรภ์ ยินดีรับผิดชอบหากฝ่ายหญิงต้องการแต่งงานหากฝ่ายหญิงร้องขอ หรือรับเลี้ยงดูทั้งฝ่ายหญิงและบุตรที่จะเกิดขึ้นมาในอนาคต และความช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายในการทำแท้งหากสตรีตัดสินใจที่จะไม่ดำรงครรภ์

กล่าวโดยสรุปด้วยสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีความเข้มงวดเรื่องเกี่ยวกับเพศค่อนข้างสูง และได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมผ่านกระบวนการขัดเกลาจากครอบครัวและสถาบันอื่นรอบข้าง จึงทำให้สตรีกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักถึงการตั้งครรภ์นอกสมรสเป็นอย่างดี เพราะการตั้งครรภ์ที่ปราศจากการแต่งงานนั้นสังคมมักจะไม่มีการยอมรับ ในทางตรงกันข้ามอาจจะมีการประทับตราทางสังคมด้วยการประณามหรือมีการติฉินทาในแง่ลบต่างๆ พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษาอยู่ในภาวะความรู้สึกตกใจ ไม่สบายใจ วิตกกังวล และกลัวว่าจะมีคนรับรู้เรื่องราวของตน ทั้งนี้เพราะการรับรู้ว่ากฎเกณฑ์ของวัฒนธรรมและสังคมไม่ให้การยอมรับการตั้งครรภ์อย่างไม่ถูกต้อง

2) **การให้ความหมายของการตั้งครรภ์**

บรรทัดฐานทางเพศกำหนดให้สตรีต้องมีหน้าที่และบทบาททางสังคม สิ่งที่สังเกตได้อย่างง่ายคือเพศสภาพของสตรีที่ต้องมีหน้าที่ของความเป็นแม่ในการตั้งครรภ์ การให้กำเนิดบุตร และเลี้ยงดูบุตรให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องรับผิดชอบและเปรียบเสมือนเป็นสิ่งที่ต้องยึดถือปฏิบัติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีการให้ความหมายของการตั้งครรภ์โดยใช้ความคิดในการไตร่ตรองถึงการตั้งครรภ์ของตนเอง โดยมีปัจจัยส่วนบุคคลและจากสังคมรอบข้าง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจเลือกที่จะตั้งครรภ์หรือไม่ จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างจะมีการยอมรับในการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใดนั้นในเบื้องต้น จะให้ความหมายของการตั้งครรภ์ไว้เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจก่อนหากเกิดข้อขัดแย้งกับความหมายที่ตั้งไว้ และรู้สึกมีผลด้านลบต่อตนเองก็จะไม่ตัดสินใจดำรงครรภ์ต่อไป ในที่นี้ผู้วิจัยได้นำเสนอการให้ความหมายของการตั้งครรภ์ไว้ 3 ประเด็นหลักๆ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ผู้หญิงต้องทำหน้าที่ของความเป็นแม่อย่างดีที่สุด

หน้าที่ของสตรีที่สังคมและวัฒนธรรมกำหนดขึ้นมาภายหลังจากการตั้งครรภ์แล้ว คือ การให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรให้เป็นคนดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพราะมีค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ปลูกฝังให้ฝ่ายหญิงต้องเป็นเพศแม่ต้องเป็นผู้แบกรับภาระของการเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่อยู่ในครรภ์

จนถึงขณะคลอดและต้องมีการเลี้ยงดูให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต สิ่งนี้สืบเนื่องมาหลายยุคหลายสมัยและต้องมีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และหน้าที่ของความเป็นแม่นี้ต้องอยู่ภายใต้จิตสำนึกและได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เยาว์วัย จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจะเน้นค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรม ที่กำหนดว่าผู้หญิงต้องมีหน้าที่ของการเป็นแม่ซึ่งเป็นภาระที่ยิ่งใหญ่ โดยสิ่งเหล่านี้มักได้รับการปลูกฝังอยู่ภายใต้จิตสำนึกของสตรีแต่ละคนตั้งแต่เยาว์วัย หากสตรีกลุ่มตัวอย่างคิดว่าตนทำหน้าที่ได้ไม่ดีพอและไม่มีความสามารถให้ความสำคัญแก่บุตรของตนได้อย่างดีพอ จึงเป็นไปได้มากที่จะตัดสินใจหาทางออกที่คิดว่าดีที่สุดให้กับตัวเอง และบุคคลรอบข้าง ดังปรากฏในบทสนทนาต่อไปนี้

"การที่จะเป็นแม่คนได้ต้องมีความพร้อมหลายอย่างทั้งเรื่องเงิน เรื่องเวลา เพราะคนเราจะท้องต้องมีความรับผิดชอบหลายๆ อย่าง เช่น ค่ายา ค่าอาหาร พอคลอดก็คงต้องพักงานเพื่อเอาเวลามาเลี้ยงลูกรายได้คงสูญเสียไป คิดว่าถ้าจะมีคงเลือกเอาตอนที่ตัวเองพร้อมก่อน กลัวเขาเกิดมาแล้วเราเลี้ยงเขาไม่ดี ต่อไปเขาคงมีปัญหา" (ทับทิม)

"คิดว่าถ้ายังไม่พร้อม ต้องมีภาระเรื่องการเรียน เรียนก็ยังไม่จบ หากท้องขึ้นมาคงจะลำบากคงจะเลี้ยงลูกไม่ได้ เลี้ยงไม่เป็น อนาคตของหนูก็คงจะไม่มี" (จินดา)

"ถ้ามีลูกตอนนี้คงจะลำบาก เพราะไม่มีเวลาเลี้ยง แฟนก็อยู่อีกที่หนึ่งเราก็อยู่อีกที่หนึ่งเราอยู่ห่างไกลกัน คงไม่มีเวลาดูลูกได้อย่างเต็มที่ กลัวว่าหากโตไปจะลำบาก และมีปัญหากลัวอาจจะเป็นเด็กที่ขาดความอบอุ่น" (ไข่มุก)

ประเด็นที่สอง การตั้งครรภ์เกิดได้ในกรณีที่แต่งงานอย่างเปิดเผยเท่านั้น

จากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีกระบวนการในความคิดเกี่ยวกับเรื่องการตั้งครรภ์ที่แตกต่างกันไปทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยของแต่ละบุคคล ที่ผู้หญิงได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ในสมัยเด็กที่เชื่อและยึดถือในบรรทัดฐานทางเพศว่าการที่จะตั้งครรภ์ได้ก็ต่อเมื่อมีการสมรสแล้วเท่านั้นและมีความรู้สึกว่าการตั้งครรภ์ในขณะที่ยังไม่ได้แต่งงานถือเป็นการกระทำที่ผิด การตั้งครรภ์จะได้รับการยอมรับอย่างสมบูรณ์จากสังคมได้ต่อเมื่อมีการแต่งงานอย่างเป็นรูปแบบและมีความถูกต้องตามหลักขนบธรรมเนียมประเพณี มีคนในสังคมรับรู้เท่านั้น สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการที่เกิดการตั้งครรภ์โดยไม่ได้แต่งงานอย่าเปิดเผยถือเป็นสิ่งที่ถูกมองในด้านลบอย่างแน่นอน โดยเฉพาะสตรีที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนมักจะมีอาการหวาดกลัว

และมีความรู้สึกตกใจกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้มากกว่าสตรีที่อยู่ในวัยทำงาน เพราะด้วยการที่ยังไม่จบการศึกษาไม่มีงานทำ ส่วนสตรีที่ทำงานแล้วพบว่าพวกเธอมีทางเลือกมากกว่าสตรีที่อยู่ในวัยเรียนแต่ก็กลัวสังคมจะมีการนินทาว่าตั้งครรภ์ก่อนสมรส ถูกมองในแง่ลบ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้พวกเธอพยายามตัดสินใจในการหาทางเลือกที่จะไม่ดำรงครรภ์ต่อไปได้ ดังเช่นบทสนทนาดังต่อไปนี้

"แต่งงานแล้วถึงจะท้องได้ ชาวบ้านคงจะยอมรับเพราะการแต่งงานเป็นสิ่งที่ถูกต้อง จะท้องก็ท้องได้ชาวบ้านรับรู้หมด แต่ถ้าเกิดท้องแล้วไม่ได้แต่งงานนี้สิ คงอายชาวบ้านเขา พวกเขาคงนินทาว่าท้องก่อนแต่ง" (ไพลิน)

"ที่บ้านมักจะบอกอยู่เสมอว่า พอแต่งงานแล้วก็เหมือนคนอื่นเขาก็รับรู้กัน จะท้องก็มีแต่คนชื่นชมยินดีและให้กำลังใจ แต่ถ้าท้องโดยไม่แต่งงานคนอื่นเขาก็จะว่าว่าท้องก่อนแต่ง เป็นพวกชิงสุกก่อนห่าม เป็นคนใจแตก" (ทับทิม)

"เกิดเป็นผู้หญิงต้องแต่งงานถึงจะได้รับการยอมรับ พ่อกับแม่รวมทั้งญาติก็พลอยดีใจไปด้วย แต่ถ้าท้องก่อนแต่งขึ้นมา คนเขาก็จะหาว่าท้องก่อนแต่ง และอาจจะนินทาว่าไม่ได้แต่งงานแล้วท้องได้งั้ย มีแฟนตอนไหน ชาวบ้านเขาไม่ยอมรับและต้องอับอายไปหมดถ้ารู้ว่าท้องโดยไม่ได้แต่งงาน" (หยก)

ประเด็นที่สาม ต้องมีฝ่ายชายยอมรับการตั้งครรภ์

จากการศึกษาพบว่า นอกจากการตั้งครรภ์ของสตรีจะได้รับยอมรับโดยผ่านประเพณีการแต่งงานอย่างถูกต้องแล้ว การตั้งครรภ์นั้นหากได้รับการยอมรับอย่างสมบูรณ์สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือต้องมีบิดาของทารกในครรภ์ ทั้งนี้เพราะด้วยพื้นฐานทางด้านสังคมและวัฒนธรรมไทยที่กำหนดว่าหากผู้หญิงตั้งครรภ์จะได้รับการยอมรับในสังคมก็ต่อเมื่อมีฝ่ายชายเป็นผู้รับผิดชอบและรับว่าเป็นบิดาของทารกในครรภ์ แต่ถ้าหากเกิดกรณีที่ฝ่ายหญิงเกิดตั้งครรภ์แล้วฝ่ายชายปฏิเสธหรือไม่ยอมรับ ในบางรายถึงขั้นหลบหน้าหนีหายไป ฝ่ายหญิงก็จะถูกมองจากสังคมในด้านลบทันที เช่น ท้องไม่มีพ่อ เป็นผู้หญิงสำส่อน เหล่านี้เป็นต้น ในสตรีกลุ่มตัวอย่างบางรายมีความคิดว่าหากท้องก่อนแต่งยังดีเสียกว่าการที่ฝ่ายชายไม่ยอมรับ เหล่านี้นำมาสู่ความวิตกกังวลอย่างยิ่งและนำมาสู่การตัดสินใจที่จะทำแท้งได้โดยง่ายอีกด้วย ดังเช่นบทสนทนาดังต่อไปนี้

"ท้องแล้วถึงแม้จะไม่มีการแต่งงานที่เป็นประเพณีอย่างถูกต้อง แม้จะมีคนนินทาบ้างก็ยังรับได้ แต่ถ้าเกิดท้องขึ้นมาแล้วผู้ชายไม่รับผิดชอบ ยิ่งแย่เข้าไปใหญ่เลย คงโดนคนนินทาว่า เป็นพวกท้องไม่มีพ่อ คงอายเขาไม่กล้าที่จะสู้หน้าใคร พ่อกับแม่ก็ต้องพลอยอับอายขายหน้าไปด้วย" (มรกต)

"ไปบอกแฟนว่าเราท้อง เขาไม่ยอมรับและปฏิเสธกลับมา หนูรู้สึกเสียใจมากๆ และไม่รู้จะทำอย่างไรเพราะเขาไม่ยอมรับ ถ้าเขายอมรับหนูจะตัดสินใจเก็บเขาไว้ถึงแม้จะไม่ได้แต่งงาน แต่นี่เขาไม่ยอมรับในการกระทำของเขาถ้าหนูเก็บลูกไว้คงโดนคนอื่นเขาว่าเสียๆหายๆ พ่อกับแม่ญาติๆก็จะโดนไปด้วย ถ้าลูกของหนูโตขึ้นมาก็คงโดนคนอื่นเขาว่าอีกว่าเป็นลูกไม่มีพ่อ แม่เป็นผู้หญิงสำส่อนไม่รู้ไปท้องกับใครมา คงไม่มีคนยอมรับเขา พอโตขึ้นมาก็คงโดนเพื่อนล้อ อาจจะกล้าเป็นเด็กมีปัญหาก็ได้ หนูสงสารเขาคะ" (หยก)

2) สร้างจินตนาการถึงภาวการณ์ตั้งครรภ์ในอนาคต

จากการศึกษาพบว่า ก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินขั้นตอนต่อไปในชีวิตเมื่อรู้ว่าเกิดภาวการณ์ตั้งครรภ์เกิดขึ้น สตรีลุ่มนี้จะมีการประเมินและคาดการณ์ในอนาคตถึงผลดีและผลเสียที่สามารถเกิดขึ้นกับตนได้ หากตัดสินใจดำรงครรภ์ไปกระทั่งถึงคลอด โดยการใช้กระบวนการคิดนี้เป็นการประเมินผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นภายหลัง เช่น สถานะภาพของตนเอง สังคมรอบข้าง ภาวะเศรษฐกิจ และผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับหากเก็บทารกในครรภ์ไว้ โดยจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสตรีจะมีการปรึกษากับสามีหรือคู่รักเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจด้วย ซึ่งการสร้างจินตนาการถึงภาวการณ์ตั้งครรภ์นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยเงื่อนไขของแต่ละคน โดยสามารถแบ่งเป็นประเด็นทั้งหมด 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง สูญเสียอนาคตทางการศึกษา

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาอยู่ในช่วงวัยศึกษาเล่าเรียนในระดับปริญญา ซึ่งถือเป็นการศึกษาที่อยู่ในระดับขั้นสูง เมื่อสตรีกลุ่มนี้สำเร็จการศึกษาก็สามารถประกอบอาชีพการงานและอนาคตที่ดีต่อไปได้ แต่ถ้าหากเกิดภาวการณ์ตั้งครรภ์เกิดขึ้นสตรีเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่ออนาคตของตนเองอย่างสิ้นเชิงเพราะไม่สามารถมาศึกษาเล่าเรียนต่อได้ ถูกสังคมติฉินนินทา ในบางรายอาจจะลงโทษด้วยการไล่ออกและไม่ยอมให้เข้ามาศึกษา ไม่อนุญาตให้สามารถเรียนต่อได้และถูกบังคับให้ขับออกจากสถานภาพของนิสิตนักศึกษาไปในที่สุด แม้ในบางรายสถานศึกษาไม่บังคับให้ไล่ออกก็ต้องสูญเสียเรื่องระยะเวลาในการศึกษา

เล่าเรียน ทำให้เกิดการเรียนที่ล่าช้าเพราะต้องตั้งครรภ์และใช้ระยะเวลากว่า 9 เดือนจนกว่าจะคลอดและระยะเวลาหลังจากนั้นก็ต้องแบกรับภาระในการเลี้ยงดูบุตรให้เติบโต สำหรับกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนก็จะสร้างปัญหาตามมาภายหลังได้ เช่น ไม่มีอาชีพทำให้ไม่มีเงินเลี้ยงดูบุตรได้เพราะยังต้องขอเงินจากบิดาและมารดา นอกจากนี้แล้วสตรีกลุ่มนี้ยังมีการคาดการณ์ต่อไปอีกว่า สังคมรอบข้างอาจจะไม่ยอมรับต้องอยู่อย่างอับอาย ต้องโดนประณามและถูกนินทาของสังคมภายนอก ถูกมองในแง่ลบว่าเป็นคนไม่ดี เป็นผู้คนใจแตก เหล่านี้นำมาสู่การตัดสินใจทำแท้ง เพื่อเป็นการตัดปัญหาและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลัง

"ถ้าเราท้องมีลูกเราก็คงไม่ได้เรียน อยากเรียน อยากจะจบปริญญาตรีกับเขาเหมือนกัน ถ้าท้องคงไม่ได้เรียนต่อไปแน่ๆ เพราะเพื่อนที่โรงเรียนก็คงล้อ คนข้างบ้านก็คงนินทา" (เพชรสวย)

"ต้องตัดสนใจเอาออกเลย เพราะเรียนอยู่ต้องขอเงินแม่ใช้อยู่ ถ้าตัดสินใจมีลูกอนาคตของหนูคงจบ หนู่ไม่อยากไปทำงานใช้แรงงาน อยากจบรับปริญญาจะได้มีงานมีเงินใช้สบายๆ ถ้าท้องอนาคตก็คงจบไปด้วย" (มรกต)

"ที่บ้านของหนูลำบาก หากหนูเรียนจบปริญญาได้รับปริญญาที่บ้านคงภูมิใจ ถ้าท้องมีลูกขึ้นมาคงไม่ได้เรียนอีก ที่บ้านก็จะยิ่งลำบากกว่าเดิม พ่อกับแม่คงหมดความหวัง โดนชาวบ้านนินทาว่าเรียนก็ยังไม่จบแล้วท้อง จึงคิดว่าเอาออกน่าจะดีกว่านี้" (จินดา)

ประเด็นที่สอง ฐานะทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพอยู่สองประเภทคือ กลุ่มนักศึกษาและกลุ่มคนวัยทำงาน ซึ่งหากเปรียบเทียบกันในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ จะสังเกตได้ว่ากลุ่มที่เป็นนักศึกษาจะไม่มีอาชีพเป็นของตนเองต้องพึ่งพิงค่าใช้จ่ายจากทางบ้าน หากตั้งครรภ์ขึ้นมาจะก่อให้เกิดภาวะลำบากตามมา เช่นไม่มีเงินเลี้ยงดูบุตร โดนประณามจากสังคม ฯลฯ ดังนั้นหากเกิดภาวการณ์ตั้งครรภ์สตรีกลุ่มนี้มักมีแนวโน้มในตัดสินใจที่จะทำแท้งได้มากกว่าสตรีกลุ่มที่สอง

ส่วนสตรีที่อยู่ในวัยทำงานเหตุผลที่นำมาสู่การทำแท้งก็คือ ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคงและมีความคิดที่ว่าตนเองมีปัจจัยทางด้านการเงินที่ไม่มากพอ ซึ่งในสภาพสังคมปัจจุบันการที่จะเลี้ยงคนคนหนึ่งให้เติบโตขึ้นมาในสังคมได้ต้องมีปัจจัยทั้งทางด้านการเงินที่

ค่อนข้างสูง และต้องทำหน้าที่ของมารดาอย่างดีที่สุดด้วย เช่น ต้องมีเวลาและมีความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูบุตรเพื่อให้เติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งสิ่งนี้เป็นปัจจัยที่สตรีกลุ่มที่อยู่ในวัยทำงานมีความตระหนักถึงในการตั้งครรภ์ หากมีการประเมินแล้วว่าแบกรับภาระเหล่านี้ไม่ได้ทางออกที่สำคัญ เพื่อตัดปัญหาที่จะตามมาในภายหลังนั้นคือการทำแท้ง

ประเด็นที่สาม ถูกประณามจากสังคม

สืบเนื่องมาจากสภาพของสังคมและวัฒนธรรมไทยมีความยึดติดกับรูปแบบประเพณีดั่งเดิมที่ต้องยึดถือและประพฤติตามกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ หากใครฝ่าฝืนก็จะได้รับการประณามจากสังคม โดยอาจจะใช้ถ้อยคำและคำพูดที่ไม่สุภาพ มีการดูหมิ่นเหยียดหยาม ซึ่งผู้หญิงเหล่านี้ไม่สามารถทนต่อความอับอายนั้นได้ ไม่เพียงแต่ตัวของผู้หญิงเองบุคคลรอบข้างเช่น บิดาและมารดา ร่วมทั้งญาติพี่น้องก็ต้องอับอายไปด้วย การตั้งครรภ์โดยที่ยังไม่พร้อมส่งผลเสียและผลกระทบอย่างรุนแรง ซึ่งทางออกจากการศึกษาพบว่าในการป้องกันการถูกประณามจากสังคมนั้นก็คือการตัดสินใจทำแท้ง

"การท้องก่อนแต่งถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีอยู่แล้วในสังคมไทยมันเป็นเรื่องที่น่าอายน่าขายขี้หน้า ถ้าคนอื่นรู้เราก็ไม่สามารถอยู่กับคนอื่นอีกได้ คนรอบข้างก็เดือดร้อนไปด้วย พ่อแม่ก็จะโดนคนอื่นมองไม่ดี โดนนินทาว่าไม่สั่งสอนลูก ทำให้ลูกเป็นคนใจแตก" (นิลนารถ)

"แค่คบกันเป็นแฟน ชาวบ้านเขายังนินทาว่าเป็นคนไม่ดีอยู่แล้ว หากพวกเขารู้ว่าเราท้องนะ โดนนินทาแน่ๆ โดนว่าว่าท้องก่อนแต่ง หรือไม่ก็อาจจะนินทาว่าเป็นคนสำส่อน ชาวบ้านเขาไม่ค่อยเข้าใจหรอก สงสารแต่พ่อกับแม่มากกว่ากลัวเขาจะไม่กล้าสู้หน้าชาวบ้าน" (มรกต)

"ถ้าท้องโดยที่แต่งงานแล้วคงไม่โดนนินทาหรอก แต่ถ้ายังเรียนอยู่เนี่ยสิ คนอื่นคงมองเราว่าเป็นคนใจง่าย พ่อแม่ส่งมาให้เรียนก็ไม่เรียน มีสามีเสียอีก เรียนก็ไม่จบ พ่อแม่คงอายคนอื่นเขาเพราะลูกสาวของตัวเองท้องก่อนแต่ง" (จินดา)

กล่าวโดยสรุป การสร้างจินตนาการถึงภาวการณ์ตั้งครรภ์ในอนาคตจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีจะมีการสร้างจินตนาการขึ้นมาเพื่อเป็นแรงขับและเป็นสิ่งผลักดันภายในจิตใจเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจในการทำแท้งได้ โดยในเบื้องต้นจะมีการประเมิน

ปัจจัยพื้นฐานหลักๆ รวมทั้งปัจจัยส่วนตัวเข้ามาเป็นตัวช่วย เช่น การคาดการถึงอนาคตภาวะเศรษฐกิจ รวมไปถึงการคาดการถึงภาวะที่จะตามมาภายหลังหากตัดสินใจที่จะดำรงครรภ์ไว้ โดยปัจจัยเหล่านี้ก็จะมีลักษณะโดยพื้นฐานที่แตกต่างกันออกไปแล้วแต่ละลักษณะของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพราะสตรีกลุ่มตัวอย่างมักจะใช้การประเมินโดยมองในลักษณะภาพรวมของสิ่งที่จะเกิดขึ้นภายในอนาคต โดยใช้พื้นฐานของสภาพความเป็นจริงของชีวิตตนเองเป็นสิ่งสำคัญ หากประเมินแล้วเกิดผลเสียมากกว่าผลดี สตรีกลุ่มดังกล่าวมักจะดำเนินการตัดสินใจเพื่อเป็นทางออกที่ดีที่สุด และไม่ส่งผลเสียตามมาภายหลัง

5.1.1.3 **การประเมินตนเองเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทำแท้ง**

เมื่อสตรีมีการประเมินผลเพื่อหาสาเหตุและเงื่อนไขที่ทำให้ตนเองมีการตัดสินใจที่นำมาสู่การทำแท้งอย่างแน่นอนแล้ว ขั้นตอนถัดมาคือการประเมินตนเองเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทำแท้ง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้จากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพบว่าภายหลังจากสตรีมีการคิดและตรึกตรองเกี่ยวกับผลกระทบหากตัดสินใจเก็บทารกในครรภ์ไว้จวบจนกระทั่งคลอด ซึ่งในการประเมินดังกล่าวเป็นการหาเหตุผลเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจในการทำแท้ง โดยพบว่ามีหลากหลายปัจจัยและมีการเชื่อมโยงกันแต่อาจจะมีความแตกต่างกันบ้างทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยของแต่ละบุคคล รวมทั้งสิ่งแวดล้อมทีอยู่รอบข้างเหล่านี้เป็นการตัดสินใจเบื้องต้นในการทำแท้ง ส่วนกระบวนการประเมินตนเองเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทำแท้งนั้นเป็นกระบวนการขั้นตอนต่อมา และเป็นกระบวนการที่สร้างขึ้นโดยใช้วิธีในการหาเหตุผลขึ้นมาเพื่อเป็นการต่อรองกับตนเอง รวมทั้งค่านิยม บรรทัดฐานของวัฒนธรรมและสังคมที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์และเรื่องบทบาทของความเป็นแม่ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการที่ช่วยลดภาวะความกดดันและลดปัญหาความขัดแย้ง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ซึ่งมีหลักเกี่ยวกับด้านคุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานเป็นเครื่องมือในการต่อรอง เพื่อให้เห็นหลักในการประเมินตนเองผู้วิจัยได้แยกประเด็นหลักๆ ออกเป็นสองประเด็นดังนี้คือ 1) **สร้างตรรกะเชิงบวกต่อการทำแท้ง** 2) **สร้างเหตุผลต่อรองต่อการทำแท้ง** ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1) **สร้างตรรกะเชิงบวกต่อการทำแท้ง**

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าการประเมินตนเองเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทำแท้งเป็นกระบวนการในการหาเหตุผลเชิงบวกขึ้นมาเพื่อนำมาสู่การสร้างการยอมรับในการทำแท้ง เช่น ยอมรับว่าการทำแท้งนั้นเป็นเรื่องของการทำบาป แต่การที่ทำให้บุคคลในครอบครัวเสียใจ หรือถูกประณามจากสังคม เป็นสิ่งที่สำคัญกว่า เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งกระบวนการ

ประเมินตัวเองนี้เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งทำให้สตรีกลุ่มตัวอย่างเกิดภาวะอารมณ์และความรู้สึกที่มองเรื่องการทำแท้งเป็นด้านลบนั้นเบาบางลง ลดเรื่องความขัดแย้งภายในความคิดและจิตใจ ทำให้มีความรู้สึกดีขึ้น และนำมาสู่การลงมือทำแท้งในที่สุด โดยทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอการประเมินตนเองเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทำแท้ง โดยสามารถแบ่งประเด็นหลักๆ ในการศึกษาโดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ยอมรับว่าเป็นบาปแต่ที่ทำไปก็เพื่อไม่ให้พ่อกับแม่เสียใจและผิดหวัง

เนื่องจากภายใต้สังคมและวัฒนธรรมไทยที่กำหนดและปลูกฝังอบรมมาตั้งแต่วัยเยาว์ว่าผู้เป็นบุตรต้องเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีต่อบุพการี โดยเฉพาะที่สำคัญที่สุดคือบิดามาดาผู้ให้กำเนิดและเมื่อเติบโตก็ต้องทดแทนบุญคุณของบิดาและมารดาให้ดีที่สุด ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามสิ่งที่บิดามารดาสั่งสอน การที่ทำให้บิดาหรือมารดาเสียใจถือว่าเป็นบาปที่ร้ายแรงและเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ความหวังอันสูงสุดของบิดามารดาคืออยากให้บุตรของตนเป็นคนดีและสามารถประกอบอาชีพการงานดีๆ เป็นหน้าเป็นตาแก่วงศ์ตระกูล รวมทั้งสามารถฝากอนาคตข้างหน้าไว้กับบุตรในยามแก่ชราได้ เหล่านี้เป็นสิ่งที่บุตรที่ดีพึงกระทำและห้ามละเมิดโดยเด็ดขาด จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีความรักและเคารพต่อบิดามารดามาก การตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนานอกจากส่งผลกระทบต่อตัวเองแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อบิดาและมารดาของตนด้วย หากตัดสินใจดำรงครรภ์ต่อไป ดังนั้นจึงเป็นการป้องกันและหลีกเลี่ยงความรู้สึกดังกล่าวจึงพบว่ากลุ่มตัวอย่างพยายามสร้างกระบวนการทางความคิดว่าการท้องอย่างไม่พึงปรารถนาถือเป็นการทำบาปต่อบุพการี และการทำบาปต่อบุพการีนั้นร้ายแรงกว่าบาปใดๆ ทั้งสิ้น

"กลัวพ่อกับแม่เสียใจคะ พ่อกับแม่ฝากความหวังไว้กับหนูในอนาคตเผื่อว่าจะเลี้ยงดูท่านยามแก่ พวกเขาจึงหวังไว้กับหนูมาก และต่อไปหนูต้องเป็นเสาหลักของครอบครัวด้วย หากหนูท้องขึ้นมาเขาต้องรับไม่ได้ ต้องเสียใจมากเป็นที่สุด หนูว่าเราทำบาปแค่นี้ดีกว่าให้พ่อแม่เราต้องเสียใจ พ่อกับแม่มีบุญคุณกับเรามาก ทำแค่นี้คงไม่บาป" (พลอยใส)

"สงสารแม่เขาต้องลำบากเลี้ยงหนูกับน้องมาตั้งแต่เล็กๆ หนูจะทำให้เขาเสียใจไม่ได้และก็ให้ผิดหวังไม่ได้ด้วย อยากให้ท่านสบายบ้างยามแก่เฒ่า แม่เลี้ยงหนูมามากแล้ว ทำแค่นี้คงไม่บาปเพราะเราได้ชดเชยบาปด้วยการทำงานเลี้ยงดูแม่แล้ว" (เพชรสวย)

ประเด็นที่สอง ยอมรับว่าบาปแต่ก็ดีกว่าถูกประณาม

สืบเนื่องมาจากสังคมและวัฒนธรรมไทยมองว่าการตั้งครรภ์จะกระทำได้เมื่อผ่านการสมรสอย่างถูกต้องและเปิดเผย สิ่งนี้ได้รับการถ่ายทอดและปลูกฝังภายใต้สามัญสำนึกของสตรีมาเป็นเวลาช้านาน ผู้ใดจะล่วงละเมิดไม่ได้ หากผู้ใดละเมิดข้อกำหนดนี้ส่วนใหญ่มักจะได้รับผลตอบแทนที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลดังกล่าว เช่น โดนประณามจากคนในสังคมให้อับอายขายหน้าว่าเป็นคนไม่ดี ท้องก่อนแต่ง หรือมองในแง่ลบต่างๆนานา ด้วยเพราะสังคมมองว่าการที่สตรีคนใดตั้งครรภ์ก่อนสมรสนั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนจึงพยายามที่จะผลักสตรีเหล่านี้ออกนอกจากสังคม เหล่านี้เป็นแรงขับและเป็นแรงผลักดันให้สตรีกลุ่มตัวอย่างเกิดความคิดที่จะหาทางออกเมื่อรู้ตัวว่าตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดในการสร้างความคิดเชิงบวกเพื่อหาทางออกโดยมองว่า ถึงแม้การทำแท้งจะเป็นบาปแต่ก็เป็นบาปที่เกิดขึ้นแค่ตัวของตัวเองสามารถชดเชยด้วยการทำบุญหรือแผ่อุทิศส่วนบุญก็สามารถแก้บาปนี้ได้ แต่การได้รับการประณามจากสังคมเป็นสิ่งที่ร้ายแรงกว่า และเป็นสิ่งที่น่าอับอายเพราะตนต้องใช้ชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป

"ถ้าหนูเก็บเขาไว้มีหวังต้องแย่แน่ๆ ชาวบ้านชาวช่องต้องรู้หมด คือแค่นี้พวกเขาก็รู้ว่าหนูมีแฟนเวลาไปไหนมาไหนด้วยกันเขายังนินทาเลย นี่ถ้าท้องต้องโดนพวกนั้นเขาดูถูก ถ้าตัดสินใจทำแท้งเสียตั้งแต่ตอนนี้แม้จะเป็นบาปก็เป็นบาปที่เกิดผลแก่ตัวหนูคนเดียว ดีกว่าให้คนอื่นมาว่า มาดูถูก" (ไพลิน)

"คนรอบข้างเขาไม่เข้าใจ ไม่เห็นใจคนที่ท้องไม่มีพ่ออย่างหนูหรอก มีแต่ซ้ำเติม นินทากันไปทั่วหมู่บ้าน พวกเขาคงนินทาว่าเป็นคนสำส่อน เป็นเด็กใจแตก นินทากันไปเรื่อยๆ ไม่มีจุดจบ ถ้าทำแท้งเป็นบาปก็จริงคะแต่คงดีกว่าที่จะต้องมีปัญหาจะได้ไม่ต้องเกิดเรื่องแบบนี้" (หยก)

ประเด็นที่สาม ยอมรับว่าเป็นบาปแต่ก็ดีกว่าลูกเกิดมาแล้วลำบาก

วัฒนธรรมไทยได้กำหนดให้เพศหญิงต้องทำหน้าที่ความเป็นมารดานับตั้งแต่ตั้งครรภ์กระทั้งคลอด รวมไปถึงการเลี้ยงดูบุตรให้เติบใหญ่เป็นคนดี สิ่งนี้เป็นสิ่งที่กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงไว้อย่างเคร่งครัด แต่ด้วยสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปการที่จะเลี้ยงมนุษย์คนหนึ่งให้เติบใหญ่ขึ้นมาและใช้ชีวิตในสังคมได้นั้นต้องใช้หลากหลายปัจจัยในการเลี้ยงดู อาทิเช่น ทางด้านปัจจัยการเงิน ซึ่งปัจจุบันต้องมีค่าใช้จ่ายในทุกๆ เรื่องนับตั้งแต่ตั้งครรภ์

ไปจวบจนกระทั้งคลอด นอกจากนี้แล้วยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆอีกเมื่อเด็กโตขึ้น เช่น ค่าศึกษา ค่าอาหาร ฯลฯ นอกจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจแล้วการให้ความรักความเอาใจใส่ และให้การอบอุ่นเลี้ยงดูก็เป็นสิ่งที่สำคัญซึ่งสิ่งนี้เป็นหน้าที่ของมารดาที่จะต้องกระทำ ด้วยเหตุผลทั้งหมดนี้จากการศึกษาจึงพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างจะมีการประเมินตนเองเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของตนก่อนเป็นพื้นฐานว่าตนเองสามารถเลี้ยงบุตรให้เติบใหญ่ได้โดยสมบูรณ์หรือไม่ หากผลการประเมินตนเองนั้นเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามหรือไม่สามารถทำหน้าที่ของมารดาได้อย่างเต็มความสามารถแล้ว สตรีกลุ่มตัวอย่างจึงพยายามสร้างตรรกะเชิงบวกเพื่อหาทางออกให้กับตัวเองโดยให้รู้สึกว่าตนเองไม่ได้กระทำสิ่งที่ผิดในการตัดสินใจทำแท้ง เพราะหากปล่อยให้ตั้งครรภ์ไปจวบจนกระทั้งคลอดอาจจะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ และส่งผลกระทบในระยะยาวเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีคุณภาพในอนาคตได้ เพราะการเลี้ยงดูบุตรได้ไม่เหมาะกับหน้าที่และบทบาทของมารดาอย่างสมบูรณ์นั้นอาจจะส่งผลเป็นบาปได้มากกว่าโดยเป็นบาปทั้งตัวเองและตัวเด็กด้วย

"การที่เราจะเป็นแม่คนนั้น ต้องทำหน้าที่ของแม่ให้ดีที่สุด นับตั้งแต่เขาอยู่ในท้องของเราต้องมีการบำรุงครรภ์ เช่น กินอาหารที่มีประโยชน์ ต้องดูแลสุขภาพ ต้องมีการฝากครรภ์และไปพบแพทย์เสมอ พอหลังจากคลอดเสร็จก็ต้องมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็น ค่าผ้าอ้อม ค่านม ค่ายา อีกหลายอย่างเลย ถ้าโตขึ้นมาอีกก็ต้องเข้าโรงเรียนยิ่งมีค่าใช้จ่ายกว่าจะเรียนจบมหาลัยต้องใช้เงินมากเลย คงไม่มีให้มากมายนักหรอก ถ้าเขาเกิดมาก็ต้องลำบาก ต้องเป็นหนี้เป็นสินเขา อยากให้เขากลับมาเป็นลูกเราตอนที่เราพร้อมมากกว่านี้ ให้เขาอยู่อย่างสบายไม่ต้องอดๆ อยากๆ" (ไพลิน)

"ถ้าตัดสินใจที่จะท้องต้องคิดให้มากๆ เด็กเดี๋ยวนี้นะมีค่าใช้จ่ายสูงมากแทบจะทุกอย่างเลย รู้สึกเสียดายและเสียใจนะ ไม่อยากทำหรอกแต่ก็เพราะไม่พร้อมจริงๆ อีกอย่างถ้าเขาเกิดมาแล้วเราไม่พร้อมแบบนี้ เราเลี้ยงเขาได้ไม่ดี ต่อไปก็จะเป็นปัญหาได้ การทำแท้งเป็นบาปก็จริงแต่เป็นบาปสำหรับเราคนเดียว ดีกว่าจะให้เขาเกิดมาแล้วต้องลำบาก อยู่อย่างอดอยากนี้แหละบาปไปตลอดชีวิตยิ่งกว่าอีก" (ทับทิม)

ประเด็นที่สี่ คิดถึงอนาคตที่ดีกว่า

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยศึกษาเล่าเรียนมักจะเป็นกลุ่มที่มีการตัดสินใจเลือกทำแท้งได้ง่ายและใช้เวลาในการตัดสินใจที่เร็วกว่ากลุ่มที่อยู่ในวัยทำงาน ทั้งนี้เพราะ

ตระหนักดีกว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับอนาคตในภายภาคหน้า และเมื่อจบการศึกษาจะทำให้มีโอกาสในการทำงานที่ดีและมีรายได้สูง สามารถเลี้ยงครอบครัวบิดามารดาได้ รวมทั้งญาติและคนรอบข้างก็จะมีความชื่นชมยินดีเมื่อจบการศึกษานำพาชื่อเสียงและเป็นเกียรติเป็นศรีแก่วงศ์ตระกูล หากสตรีกลุ่มนี้เก็บครรภ์ไว้บทบาทหน้าที่ก็จะแปรเปลี่ยนไปทันที นั้นคือจากมีหน้าที่ศึกษาเล่าเรียน ก็ต้องเปลี่ยนมารับผิดชอบในการเลี้ยงดุบุตรและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเป็นมารดาแทน นอกจากนี้แล้วยังต้องไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอกถูกประณามตำหนิติเตียนในการกระทำจนทำให้มีการใช้ชีวิตอยู่อย่างลำบาก ผลกระทบนี้ไม่ได้เกิดขึ้นกับสตรีเหล่านี้เพียงอย่างเดียวแต่ยังส่งผลต่อคนรอบข้างด้วย เช่น บุคคลภายในครอบครัว บิดามารดาเกิดความเสียใจและผิดหวัง ผลกระทบเหล่านี้นำมาสู่การสร้างตรรกะเชิงบวกในการตัดสินใจที่จะลงมือทำแท้ง

"ถ้าหนูเก็บท้องไว้จนคลอดหนูคงไม่มีโอกาสได้เรียนอีกต่อไป ต้องออกมาอยู่บ้านช่วยแม่ทำงานเพื่อเลี้ยงลูก หนูไม่อยากเป็นอย่างนั้น เพราะหนูคิดว่าการที่เรียนจบในระดับสูง ๆ ย่อมทำให้เรามีโอกาสมีเงินมีรายได้ สามารถทำให้ชีวิตของหนูและครอบครัวดีขึ้นไม่ลำบาก ถ้าหนูท้องก็จบสิ้นทุกสิ่งทุกอย่าง ครอบครัวคงต้องลำบากอยู่อย่างนี้ต่อไป เลือกทำแท้งเสียยังดีกว่า" (มรกต)

"ท้องขึ้นมาคงลำบาก เพื่อนๆ ที่มหาลัยเขาคงสังเกตออกหรอกว่าเราท้อง อายเพื่อนคงไม่ไม่กล้าไปเรียนอีก หรือไม่ก็ดร็อฟๆ ไว้กลับมาเรียนใหม่เพื่อนๆบ้างคนคงรู้ว่าเราท้องมีลูกแล้ว เขาคงจะนินทากัน หนูคงทนไม่ได้ อายเขา ถ้าเอาออกคงดีกว่าอนาคตของหนูจะได้เรียนจบมีงานทำ พอเราสบายแล้วค่อยมีก็ได้" (จินดา)

"ครอบครัวของหนูคงจะสบายขึ้น พ่อกับแม่คงภูมิใจคนรอบข้างก็จะยินดีกับเราด้วย ถ้าเราเรียนจบรับปริญญา แต่ถ้าพวกเขารู้ว่าหนูท้องอนาคตของหนูคงไม่ได้เรียนต่อคงต้องกลับมาอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงลูกและไม่รู้ว่าจะทำงานอะไรด้วย การศึกษาเราก็ไม่มี ถ้าตัดสินใจเอาออกคงดีกว่า เพราะหนูคิดว่าอนาคตของเราสำคัญกว่า" (นิลนารถ)

2) การให้สัจจะวาจาก่อนตัดสินใจทำแท้ง

จากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างจะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำแท้งที่มีการยอมรับความรู้สึกด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะมีความรู้สึกกลัวและวิตกกังวล

เป็นพื้นฐานทางด้านความคิด ความรู้สึกนี้มักจะเกิดขึ้นโดยรู้ว่าต้องเผชิญหน้ากับการทำแท้งอย่างแน่นอนแล้ว ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงพยายามคิดและหาประเด็นที่จะทำให้การทำแท้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของตัวเองไม่มากนักและถือเป็นการให้การให้สัจจะวาจากกับกระบวนการทำแท้งที่จะเกิดขึ้นโดยมักจะเกิดขึ้นก่อนตัดสินใจทำแท้งและมักจะเป็นกระบวนการทางความคิดในขั้นตอนสุดท้าย โดยสามารถแยกออกเป็นประเด็นหลักๆ ได้ 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เรื่องของความลับ

จากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างเมื่อมีการตัดสินใจที่จะลงมือทำแท้งอย่างแน่นอนแล้ว ภาวะอารมณ์และความรู้สึกย่อมมีอาการหวาดกลัวและวิตกกังวลว่าเรื่องราวของตนจะมีการเปิดเผยหรือไม่ เพราะสตรีกลุ่มดังกล่าวมีการกลัวการประณามจากสังคมเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นสตรีกลุ่มนี้จึงมักตัดสินใจที่จะมาขอเข้ารับการทำแท้งเพียงลำพัง หรือในบางรายอาจจะให้คู่รักและเพื่อนสนิทที่สุด เพราะก่อนจะตัดสินใจทำแท้งมักจะไม่คิดที่จะปรึกษาใครหรือให้ใครมาเป็นโดยไม่จำเป็น ซึ่งก่อนจะตัดสินใจทำแท้งพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมักขอความช่วยเหลือจากคนที่คิดว่ามีความไว้ใจได้มากที่สุดและสามารถเก็บเรื่องราวไว้เป็นความลับได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเปิดเผยออกสู่สังคมภายนอก ดังเช่นบทสนทนาดังต่อไปนี้

"ตอนที่ไปทำแท้งชวนเพื่อนไปคะ เพราะหนูคิดว่าเขาเป็นคนที่หนูไว้ใจมากที่สุด และเขาก็ให้ความช่วยเหลือหนูทุกอย่างตั้งแต่ให้คำปรึกษาเรื่องสถานที่ทำแท้งแล้ว เขาเป็นเพื่อนที่ดีมาก และเขาคงไม่คิดนำเรื่องของหนูไปบอกกับคนอื่นหรอก" (นิลนารถ)

"เรื่องนี้ต้องเป็นความลับตลอดไปคะ ไปทำแท้งแฟนไปด้วยเพราะหนูคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นระหว่างเราทั้งสองคน เราต้องช่วยกันรับผิดชอบในการกระทำ เขาคอยจนกระทั่งหนูทำเสร็จ หนูโชคดีที่ยังมีเขา ถ้าไปกับคนอื่นคงไม่ไว้ใจ เพราะกลัวคนอื่นจะรู้" (พลอยใส)

ประเด็นที่สอง การให้สาบาน

การให้สาบานเป็นกระบวนการหนึ่งในการให้สัจจะวาจากก่อนตัดสินใจลงมือทำแท้ง ทั้งนี้เพราะการทำแท้งเป็นสิ่งที่ต้องปิดบังซ่อนเร้น เพื่อมิให้บุคคลภายนอกได้รับรู้และเพื่อเป็นการป้องกันการติฉินนินทาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ จึงพบว่าก่อนที่สตรีจะตัดสินใจทำแท้งมักจะพยายามสรรหาวิธีการเพื่อให้ตนเองเกิดภาวะทางอารมณ์ที่เข้มแข็งขึ้นเพื่อดำเนินการทำแท้งใน

ขั้นตอนต่อไป จากการศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างเมื่อมีการตัดสินใจทำแท้งอย่างแน่นอนแล้ว จะมีการพยายามทำให้สภาพจิตใจรวมทั้งภาวะอารมณ์ได้รู้สึกผ่อนคลายและพยายามหาสิ่งที่สามารถยึดเหนี่ยวทางจิตใจได้ ซึ่งพบว่าจะใช้ศาสนาหรือสิ่งที่ตนเองเคารพบูชาเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมักจะมีการอธิฐานหรือขอพรให้คุ้มครองความปลอดภัยก่อนทำแท่ง และมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือตามความเชื่อของแต่ละบุคคล เช่น ไปวัดทำบุญ ถวายสังฆทาน หรือสวดมนต์ ในบางรายมีการบนบานสานกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือมีการสาบานให้คำสัตย์ปฏิญาณตัวถึงการกระทำของตน และจะตั้งหมั่นจิตว่าจะไม่กระทำความผิดเช่นนี้อีก และยังพบอีกว่าในบางรายสามีหรือคู่รักจะเป็นผู้ร่วมในการสาบานด้วย แต่สำหรับฝ่ายชายมักจะมีการอธิบายขอให้คู่รักหรือภรรยาของตนปลอดภัยในการทำแท้ง โดยจะปรับปรุงตัวใหม่หากการทำแท้งประสบผลสำเร็จ กระบวนการเหล่านี้ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกคลายความเครียดและความวิตกกังวลลงไปได้ ดังบทสนทนาต่อไปนี้

"รู้สึกกังวลว่าเวลาทำแท้ง จะเป็นอะไรหรือเปล่า กลัวบาป กลัวได้รับอันตราย นอนไม่หลับ เลยไปอธิฐานของพรไหว้พระ และสาบานว่าจะทำตัวเป็นคนดีไม่ให้มีเรื่องเหล่านี้อีก" (ทับทิม)

"กลัวว่าพอทำแท้งไปแล้วจะได้รับผลกรรมที่เราเคยทำไว้ เลยไปวัดทำบุญถวายสังฆทาน เพื่อให้การทำแท้งผ่านไปได้ด้วยดี ถือว่าเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้ด้วย เผื่อจะทำให้ทำแท้งไปไม่เกิดอุปสรรคใดๆ" (เก็จแก้ว)

กล่าวโดยสรุป การประเมินตนเองเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทำแท้งของสตรีกลุ่มตัวอย่างในขั้นต้นนั้น กลุ่มตัวอย่างจะมีการหาเหตุผลเข้ามาคิดวิเคราะห์ตรึกตรอง เพื่อเป็นการประเมินตนเองเกี่ยวกับภาวะอารมณ์และความรู้สึกที่มองเรื่องการทำแท้งเป็นด้านลบนั้นให้เบาบางลง รวมทั้งเพื่อหลีกเลี่ยงเรื่องความขัดแย้งภายในความคิดและจิตใจ ทำให้มีความรู้สึกดีขึ้น นอกจากนี้แล้วจากการศึกษายังพบได้ว่ามีการนำเรื่องของศาสนาเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วยทั้งนี้เพราะศาสนาเป็นสิ่งที่ช่วยยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจลงได้ โดยมีการใช้ศาสนามาช่วยในเรื่องของการให้คำสาบาน เรื่องความลับดังที่ได้กล่าวมาแล้วในรายละเอียดขั้นต้น ซึ่งสื่อถึงเหตุผลของสตรีกลุ่มนี้ว่าการให้คำสาบานและสัญญาความลับ เกี่ยวกับการทำแท้งทำให้กลุ่มตัวอย่างมีภาวะจิตใจที่เข้มแข็งมีเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจและนำไปสู่การตัดสินใจทำแท้งได้โดยง่ายยิ่งขึ้น ทั้งนี้

สืบเนื่องมาจากการทำแท้งในสังคมไทยไม่มีการยอมรับและมองในลักษณะของแง่ลบมาโดยตลอด เพราะขัดต่อทั้งหลักศีลธรรมในทางพระพุทธศาสนาและผิดทางด้านกฎหมาย จึงพบว่าแม้จะเลือกที่จะตัดสินใจทำแท้งก็ยังมีความตระหนักดีอยู่เสมอว่าการทำแท้งนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ในแง่ลบ และยังถือว่าเป็นเรื่องของบาปผิดต่อหลักศีลธรรมในศาสนาอย่างมาก แต่ก็มีการมองเรื่องของอนาคตซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญกว่าและมองว่าหากเป็นการทำบาปก็เป็นบาปที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างเพียงคนเดียว ดีกว่าจะเป็นบาปต่อบุคคลอื่นๆ เช่น ครอบครัว ญาติ หรือแม้แต่บุตรที่จะเกิดมาในอนาคต กระบวนการเหล่านี้สื่อให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างพยายามที่จะสร้างกระบวนการในการยอมรับในสิ่งที่จะกระทำของตน มีการเปรียบเทียบเหตุผลของข้อดีข้อเสียเพื่อนำมาเป็นสิ่งหักล้างในกระบวนการตัดสินใจอีกด้วย จึงถือได้ว่าทั้งหมดนี้เป็นการประเมินตนเองเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทำแท้งเพื่อให้นำมาสู่การลงมือทำแท้งได้ง่ายยิ่งขึ้น

5.1.2 กระบวนการเผชิญหน้ากับการทำแท้ง

กระบวนการเผชิญหน้ากับการทำแท้งนับเป็นขั้นตอนขั้นสุดท้ายของกระบวนการในการตัดสินใจทำแท้ง ขั้นตอนนี้จะเกิดขึ้นภายหลังจากกลุ่มตัวอย่างสามารถหาวิธีการเพื่อมาสนับกระบวนทางความคิดของตัวเองได้ ทั้งนี้เพื่อให้รู้สึกสบายใจขึ้น ลดความวิตกกังวล และความรู้สึกในแง่ลบต่างๆ นำมาสู่การทำแท้งลงได้ ซึ่งขั้นตอนในการเผชิญหน้ากับการทำแท้งถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญและมีความยากลำบากมาก ทั้งนี้เพราะการทำแท้งนั้นส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจและสุขภาพร่างกายของสตรีที่ทำแท้งมาก เช่น การทำแท้งในบางรายเป็นการทำแท้งเถื่อนซึ่งไม่มีความสะอาดและถูกลักษณะทำให้มีผลต่อสตรีทั้งระหว่างทำแท้งและภายหลังทำแท้ง ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าการทำแท้งจึงไม่ใช่เรื่องง่าย มีเรื่องของกฎหมายเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วยเพราะการทำแท้งยังไม่เปิดให้มีการบริการอย่างเสรี ถึงแม้การทำแท้งจะมีความเสี่ยงและเป็นอันตรายมากมายอย่างไรก็ตาม สตรีกลุ่มนี้ก็มีความตระหนักและมีการประเมินดังแสดงไว้ในผลการศึกษาขั้นต้นแล้วว่าถึงอย่างไรก็ต้องเข้าสู่กระบวนการในการทำแท้งอยู่ดี เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องอายุครรภ์หากปล่อยไว้อาจจะมีผลต่อสุขภาพ เช่น การทำแท้งอาจจะทำได้ยากหากสตรีมีอายุครรภ์มาก หรือ กลัวการไม่ยอมรับจากสังคมหากปล่อยให้เวลาล่วงเลยไปอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายจนมีคนสังเกตเห็น ซึ่งจะส่งผลทำให้การทำแท้งเป็นไปโดยลำบากมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อตัดสินใจที่จะเผชิญหน้ากับการทำแท้งแท้งแล้วสตรีกลุ่มดังกล่าวมักจะมี การคิดหวาดกลัว หรือในบางรายมักจะมีการสร้างจินตนาการเพื่อเป็นกระบวนการในการจัดการความรู้สึกของตนเองให้ผ่านพ้นไปได้ ดังนั้นเพื่อให้เห็นขั้นตอนในการเผชิญหน้ากับการทำแท้งจึง

ได้นำเสนอความรู้สึกความคิด เพื่อนำมาสู่การเห็นภาพรวมของสตรีกลุ่มตัวอย่างอย่างละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.2.1 การสร้างจินตนาการระหว่างการลงมือทำแท้ง

กระบวนการในการทำแท้งโดยถูกต้องตามกฎหมายทางโรงพยาบาลจะให้การรักษาโดยคำนึงถึงผู้ป่วยเป็นสำคัญ และจะคำนึงถึงเรื่องของความเจ็บปวดของผู้ป่วยและสามารถลดความรู้สึกนี้ให้หายไปได้ นอกจากนี้ยังมีบุคลากรในระบบบริการสุขภาพคอยช่วยเหลือให้การปลอบและให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวเพื่อคลายความวิตกกังวลลงไป จนกระทั้งกระบวนการในการรักษานั้นสิ้นสุดลง แต่สำหรับการทำแท้งอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายนั้นมีกระบวนการที่เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ผู้ป่วยไม่สามารถที่จะร้องขอหรือให้คำต่อรองเรื่องการทำแท้งได้หากตัดสินใจดำเนินการทำแท้งไปแล้ว จากการศึกษาพบว่าผู้ป่วยต้องยอมรับในการตัดสินใจและต้องทนต่อความเจ็บปวดทุกข์ทรมานจวบจนกระทั้งผ่านพ้นการทำแท้งไปแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับความรู้สึกระหว่างลงมือทำแท้ง โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ความเจ็บปวด

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เคยผ่านการทำแท้งมาแล้ว ยอมรับว่าระหว่างที่ทำแท้งจะมีอาการที่เจ็บปวดบริเวณของช่องคลอดร่วมถึงโพรงมดลูก ทั้งนี้เพราะสถานที่ทำแท้งเถื่อนในปัจจุบันจะไม่มีการทำแท้งที่มีวิธีการที่ถูกต้องตามหลักการแพทย์ ขาดทั้งเรื่องความสะอาด และรวมไปถึงความชำนาญของแพทย์และบุคลากรผู้ให้บริการ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในบางแห่งไม่มีการฉีดยาสลบหรือแม้แต่ให้ยาสลบไปแล้วระหว่างที่ดำเนินการในการทำแท้งสตรีกลุ่มนี้ก็ยังรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา แม้จะไม่ได้เห็นภาพขณะที่ดำเนินการทำแท้งแต่ก็สามารถรับรู้ถึงความรู้สึกขณะที่ทำแท้งได้ โดยที่สตรีกลุ่มนี้ไม่สามารถทีจะมีการต่อรองหรือทราบถึงกระบวนการในการทำแท้งได้เลย รวมถึงไม่กล้าแม้จะขอความช่วยเหลือระหว่างที่ทำแท้ง เมื่อรู้สึกเจ็บปวดก็ต้องอดทนและรอคอยให้การทำแท้งนั้นผ่านพ้นไปด้วยความเจ็บปวดและทุกข์ทรมาน โดยจากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจะต้องทนต่อความรู้สึกเจ็บปวดนั้นอยู่ประมาณ 15-30 นาที

"เขาก็หยิบเครื่องมือมาใส่เข้าไป คล้ายๆ กับเครื่องมือเปิดอวัยวะสืบพันธุ์ แล้วเขาก็หยิบเครื่องมือซึ่งหนูมองไม่เห็นว่าเป็นอะไรเข้าไปเหมือนขูด ซึ่งหนูก็บอกไม่ถูกนะ แต่หนูรู้สึกได้ว่ามันเจ็บมากเลย น้ำตาไหลตลอด อยากจะบอกว่าพอแล้วก็ไม่ได้ต้องทนให้เสร็จๆไป

สักประมาณ 15 นาทีได้มั้ง พอทำเสร็จเขาก็โค้งทำท่าเหมือนคำนับหนูเลย เหมือนกับว่าเขากำลังขอโทษหนูกับลูกในท้องที่เขาทำให้ตายไปเมื่อไม่กี่นาทีที่ผ่านมา" (พลอยใส)

"หนูไม่แน่ใจว่าเป็นหมอหรือเปล่า เขามาหยิบเครื่องมือที่อยู่ใกล้ๆตัวเขา ชิ้นแรกเป็นเครื่องมือสอดเข้าไปในช่องคลอดหนูรู้สึกว่าช่องคลอดมันเปิดออก หลังจากนั้นเขาก็เอาเครื่องมือเข้าไปลักษณะความรู้สึกเหมือนกับคีมเข้าไปในช่องคลอดหนู หนูรู้สึกว่าเขาเอาเครื่องมือเขาไปวนวนในท้องน้อย ระหว่างนั้นหนูก็รู้สึกปวดท้องบริเวณท้องน้อย ตอนนั้นน้ำตาไหลออกมา แต่ก็ไม่กล้าร้อง เท้าของหนูแกร่งแน่น แล้วก็สั่นด้วย สักพักรู้สึกเหมือนเลือดจะออก หนูรู้สึกเจ็บบริเวณท้องน้อยมากเลยตอนนั้น มันรู้สึกปวดบีบๆด้วย หนูรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาขณะที่เขาทำ" (มรกต)

"เขาเอาเครื่องมือเข้าไปทางช่องคลอด แล้วเข้าไปเหมือนขูดมดลูกมั้งหนูไม่แน่ใจคะ แต่รู้สึกว่ารู้สึกปวดมากๆเลย ตอนนั้นจะรู้สึกปวดท้องน้อยอยู่ตลอดเวลา รู้สึกเจ็บแปลบๆ และเสียวๆ บริเวณท้องน้อยด้วย ไม่รู้ว่าจะเจ็บขนาดนี้" (หยก)

ประเด็นที่สอง ความกลัว

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเมื่ออยู่ระหว่างทำแท้งจะมีความรู้สึกกลัวและมีความวิตกกังวล เหตุเพราะมีความเครียดสูง เนื่องจากในการทำแท้งนั้นด้วยสภาพบรรยากาศสถานที่ที่เข้ารับบริการ รวมทั้งไม่ทราบรายละเอียดในการทำแท้งทำให้เพิ่มความรู้สึกกดดันมากยิ่งขึ้น ประกอบกับระหว่างที่จะไปทำแท้งผู้ให้บริการไม่มีการเข้ามาอยู่ใกล้ๆ หรือให้กำลังใจปลอบใจ รวมทั้งมีการอธิบายถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นภายหลังจากนี้ทำให้ในบางรายไม่ได้เตรียมพร้อมกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น โดยจากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างจะมีความกลัวอยู่ 3 หัวข้อหลักๆ คือ 1) **กลัวได้รับอันตรายแก่ชีวิต** 2) **กลัวบาป** 3) **กลัวถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย** โดยได้แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) กลัวได้รับอันตรายแก่ชีวิต

ภาวการณ์กลัวได้รับอันตรายแก่ชีวิตนั้นจากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างจะมีความรู้สึกนี้ เหตุผลเพราะกลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับว่าการทำแท้งในปัจจุบันไม่สามารถที่จะทราบได้ว่าผู้ที่ทำแท้งให้กับตนนั้นเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือเป็นผู้มีความชำนาญในเรื่องของการทำแท้งหรือไม่ เพราะไม่มีการรับประกันความปลอดภัยภายหลังจากทำแท้งใดๆ เลย จึงทำให้

เกิดความกลัวว่าจะส่งผลกระทบในระหว่างที่กำลังทำแท้งอยู่ เช่น มีอาการตกเลือด มีอาการกลัวติดเชื้อ หรือแม้กระทั้งกลัวว่าระหว่างที่ทำแท้งแล้วเกิดภาวะอาการช็อกจนทำให้เสียชีวิตได้ ซึ่งแสดงให้เห็นจากบทสนทนาดังต่อไปนี้

"กลัวคะกลัวว่าทำแท้งไปแล้วจะเป็นอะไรไปหรือเปล่า เพราะหนูว่าทำแท้งก็เหมือนเสี่ยงอย่างหนึ่ง ถ้าเราเจอหน้าดีก็คงจะผ่านมาได้ กลัวว่าตอนทำอยู่เขาทำผิดพลาด เกิดทำไม่ได้ผล แล้วเราตกเลือดจนติดเชื้อ หรือไม่ก็เสียเลือดมาก อาจจะทำให้ตายก็ได้ เพราะระหว่างทำไม่มีใครมาให้คำรับประกันเรา" (เก็จแก้ว)

"กลัวว่าตอนทำแล้วเป็นอะไรไป กลัวว่าเราจะเลือดออกมาก จนกระทั่งช็อก แล้วถ้าตายไปใครจะมารับผิดชอบ ทำแท้งเถื่อนไม่ค่อยมีคนเขายอมรับ แล้วก็ไม่รู้ด้วยว่าเราจะได้รับอันตรายมากน้อยแค่ไหน" (นิลนารถ)

2) กลัวบาป

เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมพระพุทธศาสนาที่มีการกำหนดความเชื่อไว้ว่าการฆ่าทารกในครรภ์เปรียบเสมือนการฆ่ามนุษย์ผู้บริสุทธิ์ สิ่งนี้จึงส่งผลให้สตรีกลุ่มตัวอย่างมีความกลัวและวิตกกังวลในการกระทำของตน กลัวว่าการกระทำของตนจะส่งผลกระทบต่อชีวิต ดังเช่นบทสนทนาดังต่อไปนี้

"กลัวว่าสิ่งที่เราทำไปนี้จะเป็นการทำบาปคะ กลัวว่าต่อไปหนูจะมีชีวิตที่ไม่มีความสุข กลัวตัวเองต้องได้รับผลกรรมที่กระทำไว้คะ" (หยก)

3) กลัวถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

นอกจากการทำแท้งยังผิดต่อหลักศีลธรรมและประเพณีของไทยแล้ว การทำแท้งยังถือเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายอีกด้วย ดังนั้นสถานที่ทำแท้งในปัจจุบันจึงมีการลักลอบทำอย่างไม่เปิดเผย เมื่อสตรีกลุ่มตัวอย่างตัดสินใจที่จะทำแท้งอย่างแน่นอนแล้วย่อมเกิดภาวะวิตกกังวลว่าหากเข้าไปทำแท้งที่สถานที่ดังกล่าวแล้วเกิดเหตุสุดวิสัยมีตำรวจบุกมาจับกุมในขณะที่กำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งถือว่าเป็นความเสี่ยงมากหากตำรวจเกิดตรวจค้นพบ และในการบุกทะลายจับสถานที่ทำแท้งเถื่อนมักจะมีการถ่ายภาพและเก็บหลักฐานเพื่อนำมาสู่การดำเนินคดีแล้ว

นอกจากนี้แล้วยังมีการนำมาทำเป็นข่าวเผยแพร่ต่อสังคมอีกด้วย ซึ่งหากภาพข่าวได้นำเสนอทางโทรทัศน์ก็อาจจะส่งกระทบต่อทั้งตัวเธอและครอบครัวขึ้นมาได้ ดังเช่นบทสนทนาดังต่อไปนี้

"กลัวว่าตอนที่เราไปทำแท้งที่คลินิกแล้วเกิดตำรวจเข้ามาจับพอดี หนูจะทำอย่างไรต่อไป แทนที่จะได้ทำแท้งกลับต้องมานอนในตาราง หนูกลัวคะ อีกอย่างคงไม่มีใครมาประกันตัวหนูด้วย อ่อแล้วเดี๋ยวนี้นะมีทีวีมีหนังสือพิมพ์มาถ่ายภาพด้วย พ่อแม่รู้อายคนทั้งประเทศแน่ๆ" (จินดา)

"คิดอยู่เหมือนกันว่าถ้าเราไปทำแท้งมาแล้วถูกตำรวจจับขึ้นมาตอนทำแท้งพอดีแล้วจะเป็นแบบไหน ที่นี้แหละยิ่งร้ายเข้าไปใหญ่ ยิ่งออกทีวีด้วย ชาวบ้านรู้หมดพอดีกันเขาคงรู้ว่าเราไปทำอะไรมา ต้องติดคุกหัวโตแน่ๆเลย" (ไพลิน)

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยสามารถรับทราบได้ว่า สตรีกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งแสดงถึงความกลัวอย่างรุนแรง โดยแสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนระหว่างทำแท้ง เช่น ตกใจ มือและเท้าเย็น ใจสั่น หรือในบางรายอาจจะร้องไห้เนื่องจากเป็นที่ทราบกันเป็นอย่างดีอยู่แล้วว่าการทำแท้งเป็นการกระทำที่เสี่ยงต่อสุขภาพร่างกายและที่สำคัญอย่างยิ่งที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดคือสภาพของจิตใจ ทั้งนี้เพราะสภาพของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำแท้งส่งผลให้สตรีกลุ่มตัวอย่างยิ่งเพิ่มภาวะความวิตกกังวลมากยิ่งขึ้นไปเป็นทวีคูณ ในบางรายอาจจะแสดงอาการออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนเช่น ตกใจ มือและเท้าเย็น ใจสั่น หรือในบางรายอาจจะร้องไห้ เมื่อสตรีกลุ่มตัวอย่างตกอยู่ในสภาวะเช่นนี้ย่อมมีความต้องการกำลังใจและการปลอบใจจากคนรอบข้าง เช่น เพื่อนหรือคู่รักที่มาด้วยกันหรือแม้กระทั่งบุคลากรผู้ให้บริการที่อยู่ใกล้ๆ ซึ่งอาจจะเป็นเจ้าหน้าที่ให้บริการในการทำแท้งก็ได้ ทั้งนี้เพราะสตรีที่กำลังจะทำแท้งจะมีกระบวนการทางความคิดที่จะต้องการได้รับกำลังใจและต้องการคำปลอบใจ เพื่อเป็นแรงขับและผลักดันให้สามารถเผชิญหน้ากับการทำแท้งที่จะเกิดขึ้นได้ ดังบทสนทนาดังนี้ที่แสดงถึงพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความกลัว

"ในตอนที่แท้งอยู่หนูกลัวมากเลยคะ เหงื่อออก รู้สึกว่ามือเท้าเย็นไปหมดเพราะด้วยความกลัว โชคดีที่มีแฟนของหนูมาเป็นเพื่อนด้วย ดีที่เขาช่วยปลอบและบอกให้หนูรู้สึกไม่กลัว" (ไพลิน)

"รู้สึกกลัวมากเลยตอนนั้น หนูนั่งกุมเมื่อเพื่อนไว้แน่น มือและเท้าเย็นจนรู้สึกว่าตัวชาไปหมด น้ำตามันไหลออกมาตอนไหนก็ไม่รู้ เพื่อนบอกว่าหนูทั้งหน้าซีดและสีหน้าเหมือนตกใจอยู่ตลอดเวลาไม่มีสติเลย ดีที่ได้เพื่อนมาช่วยปลอบรู้สึกดีขึ้น แต่ก็ยังกลัว" (เก็จแก้ว)

"ตอนนั้นหนูรู้สึกว่าร้องไห้ไม่หยุด พี่ที่เป็นเจ้าหน้าที่เขาก็ปลอบหนูนะ ว่าไม่ต้องเครียดไม่ต้องกลัวเจ็บ รู้สึกดีขึ้นหายตกใจได้บ้าง" (นิลนารถ)

ประเด็นที่สาม เกิดจินตนาการ

การเกิดจินตนาการสำหรับสตรีกลุ่มตัวอย่างนั้นแม้การศึกษาในครั้งนี้จะพบได้ไม่ทุกราย แต่ถึงอย่างไรก็ตามจากการศึกษาในครั้งนี้ก็พบว่าสาเหตุของการเกิดจินตนาการมักจะมาจากความรู้สึกกลัวและวิตกกังวลอย่างรุนแรงมาก หรืออาจจะเป็นเพราะฤทธิ์ของยาสลบและยานอนหลับที่สถานที่ทำแท้งฉีดเพื่อระงับอาการเจ็บปวดในระหว่างทำแท้ง นอกจากนี้แล้วเรื่องของอาการความเจ็บปวดในระหว่างทำแท้งก็อาจจะส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างเกิดภาพที่ตัวเองจินตนาการออกมา เช่น จินตนาการเห็นภาพเด็ก ดังปรากฏในบทสนทนาดังต่อไปนี้

"ตอนนั้นกลัวมาก อีกอย่างเขาก็ฉีดยาเหมือนยานอนหลับทำให้ตอนนั้นรู้สึกง่วงๆ ระหว่างที่ทำแท้งอยู่เกิดรู้สึกว่ามีเด็กมากระซิบข้างๆหู มาวิ่งเล่นอยู่รอบๆเตียง เกิดความรู้สึกแบบนั้น อาจจะเป็นเพราะเราคิดมากด้วยก็เป็นได้" (เพชรสวย)

กล่าวได้ว่ากระบวนการเผชิญหน้ากับการทำแท้งเป็นกระบวนการขั้นตอนระหว่างการทำแท้งที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกหวาดกลัว หวาดระแวง ซึ่งมักจะแสดงออกมาในรูปแบบของจินตนาการความรู้สึกและแสดงอาการออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนเช่น ตกใจ มือและเท้าเย็น ใจสั่น หรือในบางรายอาจจะร้องไห้ ซึ่งอารมณ์เหล่านี้มักจะเกิดขึ้นระหว่างที่กลุ่มตัวอย่างกำลังดำเนินการทำแท้ง ทั้งนี้เพราะเนื่องจากการทำแท้งนั้นเป็นการกระทำที่เสี่ยงต่อการถูกจับเพราะทำผิดกฎหมายแล้ว อารมณ์ความรู้สึกกลัวอันตรายต่อสุขภาพก็เป็นเรื่องสำคัญ ภาวะอารมณ์ที่ต้องเผชิญหน้ากับการทำแท้งนั้นสามารถลดน้อยลงได้จากการศึกษาพบว่าการมีคนช่วยปลอบและมีคนช่วยให้คำแนะนำปรึกษาในระหว่างกำลังเผชิญหน้ากับการทำแท้งจะทำให้ช่วยลดภาวะอารมณ์เหล่านี้ได้ นอกจากนี้ยังช่วยลดเรื่องความเจ็บปวดลง สำหรับอาการความเจ็บปวดนั้นสามารถบ่งชี้ได้ว่าการทำแท้งเถื่อนนั้นผู้ให้การทำแท้งอาจจะเป็นผู้ไม่มีความรู้ความชำนาญ ไม่มีการทำแท้งที่ถูกต้อง ในบางแห่งมีการกระทำที่ล้าช้าเพราะความไม่สะดวกของเครื่องมือ เหล่านี้

เป็นต้น ดังเช่นจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างยังมีความรู้สึกอยู่ตลอดเวลาขณะทำแท้ง ซึ่งนำมาสู่ความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสระหว่างที่ลงมือทำแท้ง ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นสิ่งที่สตรีกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้หากตัดสินใจที่จะดำเนินการทำแท้งไปแล้ว และต้องตกอยู่ในสภาวะจำยอมและถือว่าการทำแท้งเป็นเรื่องที่ต้องกระทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งหมดนี้มีผลสืบเนื่องมายังการเผชิญหน้ากับความเป็นจริงภายหลังจากการทำแท้งอีกด้วย ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

5.1.3 การเผชิญหน้ากับความเป็นจริงภายหลังจากการทำแท้ง

5.1.3.1 สภาวการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมภายหลังทำแท้ง

จากการศึกษาพบว่าภายหลังจากการตัดสินใจที่จะเลือกให้การตั้งครรภ์ยุติหรือสิ้นสุดลงแล้ว ส่งผลกระทบต่อสตรีกลุ่มตัวอย่างตามมาอย่างมากมาย โดยที่คนส่วนใหญ่มักจะมองว่าภายหลังจากการทำแท้งแล้วผู้หญิงเหล่านี้คงหลุดพ้นจากความทุกข์ ความเศร้าโศก และพร้อมที่จะใช้ชีวิตต่อไปอย่างปกติภายในสังคมได้ แต่ในความเป็นจริงภายหลังจากการทำแท้งแล้วได้ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงเหล่านั้นทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และทางด้านสังคม ซึ่งได้ออกเป็นหัวข้อหลักๆ ออกเป็น 3 หัวข้อดังต่อไปนี้ 1) **ร่างกาย** 2) **จิตใจ** 3) **สังคม** ซึ่งมีการนำเสนอดังนี้

1) **ร่างกาย**

หากกล่าวถึงปัญหาที่ตามมาจากการทำแท้งผลกระทบประการแรกมีต่อสุขภาพร่างกายต่อผู้หญิง ในบางรายมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยไปจนถึงรุนแรง เนื่องด้วยการทำแท้งในปัจจุบันยังถือเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายจึงทำให้ละเลยเรื่องความปลอดภัย ประกอบกับกระบวนการทำแท้งมักไม่ถูกตามหลักการแพทย์ ขาดความสะอาดของอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ไม่ได้มาตรฐาน ระยะเวลาในการทำแท้งที่ค่อนข้างสั้น รวมทั้งผู้ลงทำแท้งบางครั้งไม่ใช่แพทย์แต่เป็นหมอเถื่อนที่ยังไม่มีความชำนาญที่เพียงพอในการทำแท้ง การทำแท้งนอกจากจะส่งผลกระทบทางกายแล้วอาจจะนำมาสู่อันตรายถึงขั้นเสียชีวิตและสุขภาพภายหลังทำ ในแต่ละปีพบว่าทั่วโลกมีหญิงเสียชีวิตจากภาวะแทรกซ้อนภายหลังการทำแท้ง 1-2 แสนร้าย (องค์การอนามัยโลก, 2533) โดยพบว่าการทำแท้งเถื่อน มีอัตราการเสียชีวิตสูงกว่าการแท้งปกติถึง 11 เท่า โดยพบผู้เสียชีวิตจากการทำแท้ง 14 ราย (กรมอนามัย, 2542) และจากการสำรวจครั้งล่าสุดของกรมอนามัย

กระทรวงสาธารณสุขพบว่าในปี พ.ศ. 2542 มีผู้ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลของรัฐ เนื่องจากภาวะแทรกซ้อนการแท้งเองและการทำแท้งภายในโรงพยาบาลของรัฐ 787 แห่ง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2542)

ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมักมีอาการที่แสดงให้เห็นว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างได้รับผลกระทบทางด้านร่างกายดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เกิดความผิดปกติของระบบประจำเดือน

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าภายหลังจากการเข้ารับการทำแท้งแล้วจะพบได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้เข้าไปทำการศึกษาล้วนมีปัญหากับระบบประจำเดือนเป็นอันดับแรก แม้จะไม่ถึงขนาดที่รุนแรงมาก ยกตัวอย่างเช่น ประจำเดือนมาน้อยลง ประจำเดือนขาดหายไป ประจำเดือนมามากกว่าปกติ ประจำเดือนมากระปริดกระปอย แต่ถึงอย่างไรพบว่าสตรีกลุ่มดังกล่าวก็เกิดความกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นภายในอนาคตได้ และกลัวว่าหากเกิดอาการผิดปกติดังกล่าวอาจจะส่งผลทำให้ไม่สามารถที่จะมีบุตรอีกได้ ดังเช่นบทสนทนาดังต่อไปนี้

"เดี๋ยวนี้เมนส์มาเป็นเดือนเลยคะ คือช่วงหลังจากทำไปเสร็จเมนส์หนูก็มาเป็นเดือนเลยแล้วก็มาเยอะกว่าปกติด้วย ช่วงนั้นหน้าซีด ปากก็ซีดมาก แค่สองชั่วโมงผ้าอนามัยต้องเปลี่ยนแล้ว หลังๆ เลยมาใส่แบบกลางคืนเลยเพราะกลัวเปื้อน เคยนั่งรถเมล์แล้วลืมเปลี่ยนผ้าอนามัยวันนั้นเลอะเต็มกระโปรงเลยคะดีนะที่พาเพื่อนไปด้วยเลยให้เพื่อนมันปิดให้" (เพชรสวย)

"เมื่อก่อนเคยประจำเดือนเคยประจำเดือนมาตรงมาตลอด แต่เดี๋ยวนี้มาไม่ค่อยตรง ปกติประจำเดือนก่อนหน้าที่จะไปทำจะมาประมาณ 7 วันตอนนี้ลดเหลือ 3 วัน (นิลนารถ)

"เมนส์ในแต่ละเดือนเปลี่ยนไป เดือนหนึ่งมาสองรอบ บางเดือนไม่มา เป็นอย่างนี้อยู่ตลอด แต่ประจำเดือนมาไม่เยอะนะ แปลกใจเหมือนกันว่าเราผิดปกติภายในหรือเปล่า กลัวถ้าจะท้องกลัวท้องไม่ได้อีกกลัวไม่มีลูก เพราะเมื่อก่อนไม่เป็นแบบนี้" (จินดา)

"มันมาเยอะผิดปกติคะ เมื่อก่อนเคยมา 3 – 4 วัน แต่พอเดี๋ยวนี้มาเยอะ เกือบอาทิตย์หรือไม่ก็ 15 วันเลย แต่ไม่ได้มาเยอะตลอดนะ 4-5 วันแรก มาเยอะหลังจากนั้นเหมือนมันไม่หมดสักที มากระปริดกระปรอย สงสัยเพราะทำแท้งแหละเมื่อก่อนไม่เห็นเป็นแบบนี้ แล้วประจำเดือนก็สีผิดปกตินะ หนูว่าสีมันคล้ำๆ มีกลิ่นเหม็นด้วย ต้องเปลี่ยนผ้าอนามัยบ่อยๆ" (เก็จแก้ว)

"เมนส์ไม่มานะตั้งแต่ทำเสร็จ ไม่รู้ว่าเพราะอะไร แต่มาก็มาน้อยมาก ทั้งที่เมื่อก่อนเคยมาปกติ 3-5 วันแต่เดี๋ยวนี้บ้างเดือนไม่มาเลยเป็นเดือน แล้วก็มาอีกเดือนหนึ่งมาคราวละ 1-2 วันเอง สงสัยหลังจากที่ทำนี้แหละ แต่ไม่กล้าไปหาหมอ กลัวแต่งงานแล้วไปแล้วจะไม่มีลูกเหมือนกัน เพราะเหมือนกับระบบมดลูกเราเป็นอะไรไปก็ไม่รู้" (หยก)

"หลังทำแท้งแล้วประจำเดือนหนูมาบ้างไม่มาบ้าง บางเดือนไม่มาเลยก็มี บางทีหายไป 2-3 เดือนไปตรวจว่าท้องหรือเปล่าก็ไม่ท้อง เมนส์มาผิดปกติไปแล้ว" (ทับทิม)

ประเด็นที่สอง เกิดอาการเจ็บป่วย ร่างกายอ่อนแอ

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมักเกิดความรู้สึกว่าภายหลังจากทำแท้งแล้วเกิดอาการติดเชื้อจากความไม่สะอาดของเครื่องมือ และวิธีการในการทำแท้งไม่ถูกต้องตามหลักการแพทย์ ด้วยเหตุผลเหล่านี้อาจจะส่งผลทำให้สตรีกลุ่มตัวอย่างบางรายมีความรู้สึกว่าตนเองมีสุขภาพอ่อนแอลง ไม่แข็งแรงเหมือนเก่า ซึ่งอาจจะเกิดจากกระบวนการภายในร่างกายไม่เป็นปกติ หรือเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับการไม่ได้รับการตรวจรักษาภายหลังจากทำแท้งเสร็จสิ้น เหล่านี้นำมาสู่ภาวะอาการดังกล่าวดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"รู้สึกว่าร่างกายเปลี่ยนไป เมื่อก่อนไม่เคยเป็นแบบนี้ เดี๋ยวนี้พอถูกแดดถูกลมหรือว่าถูกฝนหน่อยก็มีไข้แล้ว" (นิลนารถ)

"หนูมักจะหน้าซีด ปากซีดเป็นประจำไม่รู้ว่ามาจากสาเหตุอะไรแต่หนูคิดว่าน่าจะมาจากการทำแท้งหรือเปล่าไม่แน่ใจ เพราะเมื่อก่อนไม่เคยเป็น เดี๋ยวนี้เป็นลมบ่อยด้วย อาจจะเป็นเพราะเสียเลือดไปตอนที่ไปทำแท้งหรือเปล่าจึงทำให้เป็นแบบนั้น" (เพชรสวย)

"เดี๋ยวนี้เป็นหวัดและเป็นไข้บ่อยคะ พอเมนส์ใกล้มาบ้างครั้งเกิดอาการหลายอย่างนะบางทีก็เป็นเหมือนไข้ทับระดูอย่างนี้ ทำอะไรก็ไม่ได้ไปทำงานก็ไม่ได้ต้องหยุดงานไปเลย" (ไพลิน)

"พอเป็นไข้ก็จะเป็นมากกว่าเมื่อก่อนนะ ไม่รู้เป็นเพราะอะไรสงสัยทำแท้งนี้แหละก็เป็นได้เพราะหลังจากทำแท้ง แล้วก็ป่วยบ่อย บางครั้งต้องพึ่งยาจากโรงพยาบาลนะถึงจะหาย ซึ่งเมื่อก่อนไม่เป็นแบบนี้แข็งแรงดี โดนฝนโดนแดดไม่เห็นเป็นไรเลย" (ทับทิม)

ประเด็นที่สาม ปวดบริเวณช่องท้อง เช่น บริเวณมดลูก โพรงมดลูก

เหตุที่สตรีปวดบริเวณช่องท้อง เป็นเพราะการตั้งครรภ์โดยปกตินั้นทารกจะเจริญเติบโตอยู่ที่บริเวณผนังมดลูก เพื่อจะพัฒนาการเป็นทารกที่สมบูรในเวลาต่อไป แต่การทำแท้งในสภาพทั่วไปเป็นการกระทำที่ให้ทารกในครรภ์ตายก่อนกำหนด โดยใช้กรรมวิธีทางการแพทย์ที่ไม่ถูกต้องนัก โดยวิธีการจากการศึกษาพบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างมักใช้การทำแท้ง เช่น การอาจจะใช้การขูดมดลูก การกินยาขับเลือด หรือใช้วิธีการดูดทารกออกมาจากครรภ์มารดา ซึ่งวิธีการเหล่านี้หากทำโดยขาดความชำนาญโดยที่ผู้กระทำไม่ใช่แพทย์ด้วยแล้ว การทำแท้งย่อมส่งผลเสียและผลกระทบต่อบริเวณมดลูกและโพรงมดลูกอย่างแน่นอน ซึ่งจากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างหลังจากไปทำแท้งแล้วในบางรายปวดบริเวณท้องน้อยซึ่งกลุ่มตัวอย่างเข้าใจว่าเกิดความผิดปกติภายใน บริเวณผนังมดลูก และโพรงมดลูก หรือส่วนที่เกี่ยวข้องกับบริเวณท้องน้อย โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอาการรุนแรงน้อยไปกระทั่งถึงรุนแรงมาก สำหรับวิธีการรักษาเมื่อเกิดอาการพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมักจะไม่ไปหาแพทย์เพื่อตรวจรักษาอย่างถูกต้อง มักซื้อยารับประทานเองหรือไปพบแพทย์ตามคลินิกใกล้บ้าน ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"หลังจากทำแท้งเสร็จแล้วรู้สึกปวดท้องบริเวณท้องน้อย มันปวดเป็นพักๆ นะ แต่พอหลังจากนั้นปวดมากกว่าเดิมอีก บางทีปวดมากจนน้ำตาไหลคะ มีเลือดออกด้วยคะ อาการนี้เกิดหลังจากไปทำแท้งแล้วประมาณ 2-3 ชั่วโมง แต่เป็นแค่หลังจากทำนะคะ ตอนนี้ไม่เป็นอะไร ปกติดีแล้วไม่ปวดแล้ว หนูคิดว่าคงไม่มีอะไรคงไม่เป็นอะไร" (เก็จแก้ว)

"พอทำแท้งเสร็จไม่รู้สึกอะไรแค่ปวดท้องน้อยนิดหน่อยคล้ายประจำเดือนมา ปวดเกือบทุกเดือนเลยคะ แต่จะปวดช่วงประจำเดือนมานะปวดมากๆเลย เมื่อก่อนไม่เคยปวด ตอนนี้พอมีประจำเดือนถึงปวดก็ไม่มากขนาดนี้ สงสัยหลังจากทำแท้งแหละเพราะไม่เคยเป็นแบบนี้ ส่วนใหญ่จะกินยาแก้ปวด หรือไม่ก็นอนพัก เอาถุงน้ำร้อนประคบเอาก็ช่วยลดความเจ็บปวดได้บ้าง บางเดือนปวดมากกินยาก็ไม่หายเลย ทำงานก็ไม่ได้ต้องหยุดงานมานอนพักอยู่ที่บ้านเลย" (ไข่มุก)

"หลังจากทำแท้งแล้วรู้สึกปวดหนัก ๆ บริเวณที่ท้องน้อยนะ แล้วก็มีเลือดไหลออกมาเหมือนเลือดประจำเดือนแต่มีกลิ่นด้วย เหม็นและคาวมาก ปวดจนทนไม่ไหวเลย นั่งนานๆ รู้สึกว่าปวดแล้ว ลุกไม่ไหวด้วยบางครั้งนะไปไหนไม่ได้ต้องนอนอยู่กับที่ เป็นอยู่ประมาณ 2-3 วัน

เลือดก็ยังไม่หยุด เลยตัดสินใจไปหาหมอที่คลินิกแถวบ้าน แต่ไม่ได้บอกเขาว่าไปทำอะไรมาบอกแค่ว่าปวดท้องเลือดมาเยอะ เขาก็ให้ยามากิน อาการก็ดีขึ้นบ้าง แต่ตอนนี้ไม่เป็นอะไรปวดแค่ธรรมดาแล้วเวลามีประจำเดือน แต่ยังไม่เคยไปตรวจภายในเลยหลังจากทำแท้ง" (พลอยใส)

"เจ็บตรงท้องน้อย หนูว่าน่าจะเป็นที่มดลูกนะพี่ หลังจากที่ทำแท้งแท้งแล้วเจ็บตั้งแต่นั้นมา เจ็บอยู่เป็นอาทิตย์ บางทีกินยาก็ไม่หาย เลยตัดสินใจไปหาหมอที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งแต่ไม่ได้บอกเขาว่าไปทำแท้งมานะ ตอนนั้นจำได้ว่าต้องนอนพักที่โรงพยาบาล แล้วเขาก็พาไปขูดมดลูกมั้งแล้วก็ให้กลับบ้านได้" (จินดา)

ประการที่สี่ เลือดออกจากช่องคลอด

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างไปทำแท้งเถื่อนมาซึ่งไม่มีความสะอาดและขาดหลักกรรมวิธีที่ถูกต้องตามหลักการแพทย์ ทำให้มีเชื้อโรคเข้าไปเกิดภาวการณ์อักเสบภายในซึ่งได้แก่ มดลูก โพรงมดลูก ฯลฯ ซึ่งอาการนี้มักสังเกตได้จากสตรีกลุ่มตัวอย่างอธิบายให้ฟังว่ามีเลือดออกทางช่องคลอดในปริมาณที่มาก มีอาการไข้สูง มีอาการหนาวสั่น ร่วมทั้งมีอาการปวดศีรษะร่วมด้วย โดยดังบทสนทาดังต่อไปนี้

"หลังจากทำแท้งเสร็จ รู้สึกเลือดมันออกมาเยอะผิดปกติ และไหลออกเป็นก้อนๆด้วย และรู้สึกว่าตัวเองมีไข้ เช็ดตัวก็ไม่หาย พอกลางคืนหน่อยตัวร้อนมาก หนาว และมีอาการปวดหัวด้วย คิดได้เลยว่าเพราะไปทำแท้งแน่นอน เลยไปหาหมอเลย พอพาไปถึงพยาบาลก็ถามนะว่าเป็นอะไรมา หนูไม่กล้าตอบ บอกแต่ว่าท้องแล้วลื่นล้มในห้องน้ำ เลือดเลยไหล ที่แรกนึกว่าไม่แท้งแต่เลือดออกเยอะแล้วก็มีไข้ด้วยบอกไปตามนี้ไม่กล้าบอกความจริง " (จินดา)

"รู้สึกว่าอาการไม่ค่อยดีตั้งแต่ไปทำแล้ว ว่าแล้วว่าทำไมทำเร็วๆ พอกลับมาถึงห้องเลือดก็ไหล ไหลไม่หยุดเลย เปลี่ยนผ้าอนามัยตั้งเยอะแล้วก็ไม่อยู่ เลยไม่รู้ทำอย่างไร ตอนนั้นมีไข้ด้วยแล้วก็ปวดท้องมาก นอนร้องไห้ รู้สึกว่าหนาวๆ เพื่อนที่อยู่ในห้องบอกว่าไปโรงพยาบาลกันเถอะอาจจะช่วยได้ ดีกว่าปล่อยไว้อย่างนี้ ไม่งั้นเดี๋ยวเป็นอะไรไป เลยตัดสินใจไปหาหมอที่โรงพยาบาลใกล้ที่พักแหละ หมอในนอนพักที่โรงพยาบาล นอนอยู่ประมาณ 3 วันเห็นจะได้ หมอก็ขูดมดลูกออกให้ เขาบอกว่าหนูตกเลือด หมอถามว่าไปทำแท้งมาใช่ไหมก็ไม่บอกความจริงนะบอกว่าท้องอยู่แล้วแท้งหกล้ม อะไรก็ว่าไปตามนั้น" (มรกต)

จากการศึกษาในขั้นต้นสามารถสรุปได้ว่าผลกระทบทางด้านร่างกายของกลุ่มตัวอย่างที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะด้วยหลายสาเหตุปัจจัยด้วยกัน อาทิเช่น เรื่องของสถานที่ทำแท้ง ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสถานที่ทำแท้งมักไม่ค่อยคำนึงถึงความปลอดภัยหลังจากการทำแท้งเลย ทั้งนี้อาจจะสืบเนื่องมาจากสตรีกลุ่มตัวอย่างทราบเป็นการดีอยู่แล้วว่าไม่มีสถานที่ให้บริการสุขภาพใดรับทำแท้งอย่างเสรี ดังนั้นการทำแท้งที่สถานที่ทำแท้งเถื่อนผู้ให้บริการจึงมักจะไม่ให้ความสนใจหรือคำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาภายหลังมากนัก ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยต่อสุขภาพหรือชีวิต รวมทั้งไม่ทราบถึงรายละเอียดขั้นตอนและวิธีการทำแท้งอย่างถูกต้องมากนัก พร้อมมีกระบวนการและขั้นตอนในการทำแท้งที่รวดเร็ว และเมื่อมีผลกระทบต่อร่างกายสถานที่ทำแท้งเหล่านี้มักไม่ให้ความรับผิดชอบเพราะการตัดสินใจที่จะทำแท้งขึ้นอยู่กับตัวของผู้หญิงเอง

นอกจากนี้แล้วบุคคลทำแท้งไม่ใช่แพทย์และไม่มีความชำนาญเพียงพอก็ส่งผลกระทบต่อสตรีกลุ่มตัวอย่างได้เช่นกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวไม่สามารถที่จะทราบได้ว่าบุคคลที่ทำแท้งให้ตนเป็นผู้ชำนาญหรือมีความรู้เพียงพอหรือไม่ เพราะไม่มีสิ่งยืนยันหรือสามารถพิสูจน์ได้ว่าในการทำแท้งนั้นจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ สตรีกลุ่มตัวอย่างต้องมีการคาดการณ์และฟังเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ให้บริการ จากคนรอบข้าง หรือจากคำอวดอ้างของเจ้าหน้าที่เหล่านี้เป็นต้น

ความกลัวความอับอายก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่นำมาสู่ผลกระทบทางด้านร่างกายภายหลังทำแท้ง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สตรีที่ตัดสินใจทำแท้งส่วนใหญ่จะมีผลกระทบที่ตามมาภายหลังจากทำแท้งมากมาย ทั้งนี้เพราะการทำแท้งในปัจจุบันยังเป็นการทำแท้งเถื่อนที่ยังขาดการใส่ใจเรื่องสุขภาพภายหลังการทำแท้ง เมื่อเข้ารับการทำแท้งเสร็จก็ไม่เข้ามารับตรวจรักษาอีกและมักจะไม่ไปตรวจรักษาภายในเพราะมั่นใจว่าตัวเองจะปลอดภัยจากการทำแท้ง แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปจากการศึกษาพบอีกว่ากลุ่มตัวอย่างมักจะมีผลกระทบตามมาภายหลังแทบทั้งสิ้น ในบางรายมีอาการรุนแรงมากถึงขนาดต้องเข้ารับการรักษาอย่างเร่งด่วน หรือในบางรายมักจะมีอันตรายถึงแก่ชีวิตได้หากปล่อยไว้ในอนาคต เหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลกระทบแก่ร่างกายภายหลังจากทำแท้ง

2) ผลกระทบทางด้านจิตใจ

ผลกระทบทางด้านจิตใจจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพบว่าจะมีความรู้สึกอยู่ 2 ลักษณะด้วยกันคือ **ความรู้สึกทางด้านบวกและความรู้สึกทางด้านลบ** ซึ่งพบว่าในระยะแรกของกลุ่มตัวอย่างจะเกิดความรู้สึกในด้านบวกเกิดขึ้นก่อน ถึงแม้ว่าการทำแท้งจะช่วยลดปัญหาลงได้ชั่วขณะหนึ่ง และรู้สึกว่าแก้ปัญหาต่างๆได้สิ้นสุดลงแล้ว ภาวะทางจิตใจเริ่มสงบลง รู้สึกผ่อนคลายความตรึงเครียด เริ่มมองในเรื่องของอนาคตของตนเอง แต่พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการจะให้มีการพูดถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาอีก เพราะการพยายามที่จะพูดซ้ำเรื่องเหล่านี้มีผลให้รู้สึกถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีตอีกครั้ง ดังเช่นบทสนทนาดังต่อไปนี้

"รู้สึกว่าเหตุการณ์ครั้งนี้ได้จบลงไปแล้ว ต่อไปเราจะได้ทำงานอย่างเต็มที่ ได้เลี้ยงพ่อกับแม่ ถ้าปล่อยให้มีลูกพ่อกับแม่คงเสียใจ เหตุการณ์ในครั้งนี้แม้จะจบไปแล้วก็จะทำอนาคตให้ดีขึ้น" (ทับทิม)

"เหมือนหมดภาระนะ ไม่ต้องเครียด ให้เรื่องมันจบไปตรงนี้ ชีวิตใหม่ต้องตั้งหน้าตั้งตาทำงานต่อไป อยากทำอะไรก็ทำได้แล้ว ไม่ต้องกลุ้ม แต่ห้ามพูดเรื่องแบบนี้อีกสั่งแฟนสั่งญาติเลย" (ไพลิน)

"ก็โล่งอกก็จริงอยู่ คือเหมือนเราได้จัดการปัญหาหมดไปแล้ว เพราะต่อไปนี้เราได้ใช้ชีวิตอย่างปกติเสียที แต่ก็อดคิดเรื่องนี้ไม่ได้ จะพยายามหลบและไม่พูดถึงเรื่องนี้อันขาดเลย" (นิลนารถ)

"สบายใจขึ้นบ้าง ไม่ต้องเครียดแล้ว แต่จะห้ามไม่ให้คนอื่นๆที่อยู่รอบข้างเราพูดเรื่องนี้อีกเพราะจะทำให้คิดถึง" (จินดา)

แต่ถึงอย่างไรจากการศึกษายังพบอีกว่าถึงแม้จะมีความรู้สึกด้านบวกและเมื่อระยะเวลาผ่านภายหลังกลุ่มตัวอย่างก็ต้องเผชิญปัญหาทางด้านจิตใจทางด้านลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการทำการศึกษาและติดตามภาวะจิตใจในหญิงที่ผ่านการทำแท้งพบว่า ภายหลังทำแท้งได้ 1 เดือน จะเกิดความรู้สึกไม่พอใจกับการตัดสินใจของตนเอง และ รู้สึกมีความไม่สบายใจอย่างมากหลังจากนั้น และภายหลังจากนั้นก็จะมีความรู้สึกไม่พอใจกับการตัดสินใจของตนเองและเพิ่มขึ้นความรู้สึกไม่สบายใจอย่างมากสูงขึ้นเรื่อย ทั้งนี้เป็นเพราะภายใต้จิตสำนึกของสตรี

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกว่าตนเองกระทำผิด ส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาทางจิตใจในลักษณะที่ความซึมเศร้า (depression) เสียใจ รู้สึกเป็นบาป วิตกกังวลและละอายใจ และเป็นผลให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล หดหู่ เศร้าหมอง ท้อแท้ ผิดหวัง และมักจะเกิดความยากลำบากในการแก้ปัญหา มีการแสดงออกอย่างเปิดเผยในลักษณะของการพึ่งพิงผู้อื่น มีการปรับตัวไม่ดี ขาดการช่วยเหลือเรื่องการทำแท้งจากผู้อื่น มีความเชื่อในทางต่อต้านการทำแท้งอย่างรุนแรง มีความหวาดกลัวต่อกรรมวิธีการทำแท้งกลัวว่าความลับจะถูกเปิดเผย หรือกลัวผลในทางลบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองในอนาคต สิ่งนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเหล่านี้ไม่ได้หลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานทางด้านจิตใจไปได้เลย เพื่อให้เห็นถึงผลกระทบทางด้านจิตใจผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านจิตใจโดยได้สรุปแบ่งออกเป็นประเด็นทั้งหมด 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ไม่สบายใจ

ถึงแม้จะตัดสินใจที่จะทำแท้งไปแล้วแต่สตรีบางรายมีความรู้สึกว่าสิ่งที่ตัวเองทำไปเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นการทำกรรมที่ร้ายแรงและทำผิดไว้กับลูกของตนเอง ดังเช่นบทสนทนาดังต่อไปนี้

"ไม่สบายใจเลย ถึงแม้จะทำไปแล้วก็ตาม เพราะเหมือนกับว่าสิ่งที่เราทำลงไป ถึงแม้เขาจะยังไม่เป็นทารกเต็มตัว แต่เขาก็มีชีวิต ซึ่งหนูได้ทำร้ายทำลายเขาให้ตายด้วยตัวของหนูเอง" (พลอยใส)

"ทั้งหมดที่ทำไป รู้สึกว่าไม่สบายใจเลย พยายามที่จะลืมแต่พอเห็นเด็กเล็กๆ หน้าตาน่ารักก็รู้สึกไม่ดีเลย รู้สึกว่าสิ่งที่ทำไปมันโหดร้าย และผิดมาก ไม่น่าให้อภัย" (เพชรสวย)

"รู้สึกไม่สบายใจนะ ที่แรกเหมือนกับโล่งอกแหละคิดว่าปัญหาจบไปแล้ว แต่พอคิดถึงเรื่องนี้ก็รู้สึกเป็นทุกข์ รู้สึกไม่สบายใจ พยายามไปวัดทำบุญเพื่อให้จิตใจผ่อนคลายลงบ้าง แล้วก็อุทิศส่วนบุญไปให้เขาด้วย ถึงจะรู้สึกสบายใจขึ้น" (หยก)

"ไม่สบายใจนะ รู้สึกว่าการกระทำของเราโหดร้ายเหมือนกัน ไม่สบายใจที่ตัดสินใจทำลงไป ถ้าเราเอาปัญหานี้ไปปรึกษาท่านคงอาจจะมีทางออกที่ดีกว่านี้" (ไข่มุก)

"ไม่สบายใจมากๆ เหมือนการกระทำของเราที่ทำไว้กับเขา เราไม่ต่างอะไรกับฆาตกรที่ฆ่าลูกของตัวเองเลย แม้จะผ่านไปแล้ว ตอนนี้ก็ยังไม่รู้สึกสบายใจอยู่ดีแหล๊ะ ถึงจะทำบุญก็ยังไม่หายสบายใจเลย" (เก็จแก้ว)

ประเด็นที่สอง กลัว วิตกกังวล

คิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องราวที่หนักที่สุดในชีวิต เกิดการปรับตัวไม่ทันไม่สามารถที่จะรองรับอารมณ์ ตอนนั้นได้จึงทำให้เกิดความกลัว ทั้งนี้เพราะความที่กลัวคนอื่นรู้ความลับนี้และไม่อยากให้ใครต้องรับรู้จึงจำเป็นต้องปิดไว้เป็นความลับ

"กลัวคนอื่นรู้ พอกลับจากคลินิก ก็ไม่บอกใครไม่อยากคุยกับใครอยู่ในห้องคนเดียว" (นิลนารถ)

"กลัวเพื่อนที่อยู่ด้วยกันเอาเรื่องไปบอกแม่ เดี๋ยวพ่อกับแม่จะรู้แล้วแย่เลย เขาคงเอาเสียใจและผิดหวังในตัวหนู" (เก็จแก้ว)

"กลัวคะกลัวแฟนคนนี้จะรู้ว่าเราเคยมีอะไรกับคนอื่นแล้วท้อง แล้วก็ทำแท้งมาด้วย กลัวเขาจะรับไม่ได้ กลัวเขาทิ้งเราไปหาคนใหม่" (เพชรสวย)

"กลัวคะ กลัวคนรอบข้างจะรู้ ไม่กล้าไปไหนเลยอยู่แต่กับบ้านเลยพอทำแท้งเสร็จ กลัวแม่กับพ่อจะรู้กลัวท่านจะเสียใจ กลัวคนอื่นเขาจะดูถูกพ่อกับแม่ด้วย" (ไข่มุก)

ประเด็นที่สาม เศร้า เสียใจ

รู้สึกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกระทบกระเทือนต่อจิตใจอย่างรุนแรง ทำให้เกิดภาวะอาการซึมเศร้า มักจะเก็บตัวอยู่คนเดียว บ้างคนนั่งเหม่อลอย ร้องไห้คนเดียว ไม่พูดไม่คุยกับคนรอบข้างหรือแม้แต่ครอบครัว จะคุยเฉพาะกับบุคคลที่ตนคิดว่าไว้ใจได มักเกิดขึ้นภายหลังจากการทำแท้งเสร็จไม่นาน ความรู้สึกนี้จะหายไปโดยต้องใช้ระยะเวลาในการเยียวยา แต่อาจจะรู้สึกได้อีกหากมีสิ่งที่มากระตุ้นให้เกิดความรู้สึกนี้ เช่น ภาพข่าวเกี่ยวกับการทำแท้ง ทารกถูกทิ้ง ทารกถูกฆ่า เหล่านี้เป็นต้น

"พอหนูได้อ่านข่าวที่เกี่ยวกับทารก โดนทิ้ง หรือถูกฆ่า หนูก็รู้สึกเศร้า ขึ้นมาทันที เพราะการกระทำของหนูไม่ต่างจากพวกผู้หญิงเหล่านั้น บางทีก็ร้องไห้เพราะคิดถึงเรื่องที่เราทำลงไป คิดว่าการกระทำของเราเหมือนกับการคนคนหนึ่ง ความจริงเขาบริสุทธิ์ไม่รู้เรื่องอะไรกับเราด้วยเลย" (พลอยใส)

"ตอนแรกที่หนูทำแท้งเสร็จ รู้สึกเสียใจมากกับการกระทำของหนู พอใครพูดเรื่องที่เกี่ยวกับเด็กช่วงนั้นจะร้องไห้เลย" (เพชรสวย)

"ร้องไห้เสียใจกับการกระทำของตนเอง หลังจากทำแท้งเสร็จแล้วก็มักจะคิดถึงเรื่องนี้ตลอดเหมือนกันว่ามันเป็นสิ่งที่เราลืมไม่ได้ ช่วงแรก ๆมักจะอยู่คนเดียวแล้วก็นั่งร้องไห้ คนอื่นเขามักคิดว่าเราหมดทุกแล้วแต่ความจริงไม่รู้หรอกว่าเราเศร้าเสียใจขนาดไหน" (ไพลิน)

ประเด็นที่สี่ เครียด

ความรู้สึกนี้มักจะเกิดขึ้นหลังจากการทำแท้งผ่านไปไม่นานและมักจะเกิดขึ้นในช่วงระยะแรกเท่านั้น พอเหตุการณ์ผ่านไปเนินนาน ความรู้สึกนี้ก็จะจางหายไปเอง แต่จากการศึกษาพบว่าผู้หญิงมักจะคิดแต่เรื่องราวที่เกิดขึ้นหลังจากการทำแท้งจนกลายเป็นความเครียด ความเครียดนี้มักจะสังเกตได้จากการกระทำ เช่น มักจะมีเก็บตัวอยู่คนเดียว เกิดอาการหงุดหงิดหรือรำคาญอะไรง่ายๆ หรือในบางรายมักรับประทานอาหารไม่ได้ นอนไม่หลับ ไม่อยากพูดคุยกับใคร ในบางรายเก็บตัวอยู่คนเดียวไม่อยากให้ใครมายุ่งหรือมารบกวน ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"หลังจากทำแท้งแล้ว ไม่อยากคุยกับใคร อยากอยู่คนเดียว เพื่อนกับแฟนชวนไปเที่ยวก็ไม่ไป ไม่อยากไปรู้สึกว่าอยากอยู่คนเดียวดีกว่า ไม่อยากไปเจอใครมากๆ" (เพชรสวย)

"รู้สึกว่าเครียด คือคิดถึงเรื่องพวกนี้มากกว่าคนจะรู้ กลัวว่าพ่อกับแม่จะเสียใจ เพื่อนมันก็บอกว่าไม่ต้องเครียดเพราะไม่มีใครรู้หรอก ไม่มีใครบอกก็ไม่มีใครรู้ แต่จริงๆ ก็กลัวนะและกลัวมากด้วย จนกลายเป็นคนนอนไม่หลับ" (นิลนารถ)

ประเด็นที่ห้า เกิดความฝัน

การเกิดจินตนาการความฝันนี้เป็นอีกหนึ่งความรู้สึกที่ผู้หญิงมักจะเกิดเมื่อภาวะอารมณ์อยู่ในสภาพไม่เป็นปกติ จากการศึกษาพบว่าสตรีในบางรายมักจะเกิดภาวะอารมณ์แบบนี้

เป็นเพราะเกิดการสั่งสมอารมณ์ความทุกข์ไว้มาก เกิดภาวะทางจิตนึกย้อนกลับไปในสิ่งที่เคยกระทำมา แล้วนำมาเป็นความฝัน เกิดภาพหลอกหลอนว่าเห็นวิญญาณของบุตรของตนมาหา เหล่านี้เป็นต้น ดังเช่นบทสนทนาดังต่อไปนี้

"หลังจากทำแท้งเสร็จไม่นานมากนัก คือเรื่องราวที่เกิดขึ้นมันหนักมากสำหรับหนู หนูฝันเห็นเด็กผู้ชายทุกคืนเลย ฝันว่าเขามาหาเขาใส่กางเกงสีเขียวผิวขาว ตัวเขาอ้วนคะ ฝันว่าเขามายืนตรงปลายเตียงหนูแล้วเรียกหนู หนูคิดมากถึงขนาดนี้เลย ตอนนี้เขาก็ยังมาอยู่นะเหมือนกับว่าเขายังไม่ได้ไปเกิดยังวนเวียนอยู่กับหนูยิ่งที่เวลาหนูไม่สบาย มักจะเห็นเขามาประจำ หนูคิดว่าเขาคงเป็นลูกของหนูแน่นอนคะ เหมือนกับเขามาหา อาจจะมากว่าหนูก็ได้ว่าเขาอยากกลับมาเป็นลูกหนูอีก เหมือนกับว่าทำไมหนูถึงทำร้ายเขาได้ปัจจุบันนี้หนูก็ยังคงเห็นเขาอยู่เหมือนกับเขาอยากอยู่กับหนู ทุกครั้งหนูจะไปทำบุญให้กับเขา เพื่อในอนาคตข้างหน้าเขาอาจจะกลับมาเป็นลูกของหนูอีกก็ได้ หนูคิดถึงเขาเหมือนกันนะ ไม่เคยลืมสิ่งที่หนูได้ตัดสินใจทำลงไป ทำกับลูกของตัวเองได้หนูมันไม่ดีคะ แต่ที่ทำได้ก็เพียงเท่านี้ ทุกครั้งหนูจะไปทำบุญบอกเขาว่าให้รอแล้วค่อยกลับมาเป็นลูกของแม่อีกครั้งหนึ่งนะ ทุกครั้งจะบอกกับลูกว่า ลูกจ๋า แม่ขอโทษ แม่รักลูกนะที่ทำไปเพราะแม่จำเป็นจริงๆ ถ้าลูกมาก็มาเมื่อแม่พร้อมตอนนี้ยังไม่พร้อมนะลูก จะพูดอย่างนี้ทุกครั้งไปคะ" (เพชรสวย)

ดังนั้นจึงอาจสรุปภาพรวมของผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้หญิงที่ผ่านการทำแท้งมาแล้วได้ว่า การทำแท้งถึงแม้จะเป็นการพยายามหาทางออกสำหรับชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งหากมองโดยผิวเผินอาจจะรู้สึกว่าการทำแท้งเป็นเรื่องที่ไม่น่าจดจำและสามารถทำให้เหตุการณ์นี้ผ่านพ้นไปได้เอง แต่ในความเป็นจริงแล้วผู้หญิงจำนวนหนึ่งที่ยังมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในการกระทำของตน เพราะผลกระทบทางด้านจิตใจของสตรีกลุ่มตัวอย่างมีส่วนเกี่ยวพันกับทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยพบว่าเกี่ยวข้องกับด้านคุณธรรมและศีลธรรมภายในจิตใจของตนเอง และเรื่องของบาปบุญคุณโทษเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะการทำแท้งเปรียบเสมือนการฆ่าชีวิตมนุษย์ ทำให้สตรีกลุ่มดังกล่าวมีกระบวนการทางความคิดที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเข้ามาด้วย เช่น การทำแท้งเป็นบาป และต้องได้รับผลกรรมตามสนอง รวมทั้งการทำแท้งเป็นการสูญเสียอันยิ่งใหญ่ เหล่านี้ทำให้สภาพของจิตใจของสตรีกลุ่มนี้รู้สึกเกิดขึ้น อีกซึ่งผลโดยสรุปพบว่า ในบางรายจะมีความรู้สึกว่าตนเองกระทำผิด ส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาทางจิตใจในลักษณะที่ความซึมเศร้า เสียใจ รู้สึกเป็นบาป วิตกกังวลและละอายใจ และเป็นผลให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล หดหู่ เศร้าหมอง ท้อแท้ ผิดหวัง และมักจะเกิดความยากลำบากในการแก้ปัญหา มีการแสดงออกอย่างเปิดเผยในลักษณะของการพึ่งพิงผู้อื่น มีการปรับตัวไม่ดี ขาดการช่วยเหลือเรื่องการทำแท้ง

จากผู้อื่น มีความเชื่อในทางต่อต้านการทำแท้งอย่างรุนแรง มีความหวาดกลัวต่อกรรมวิธีการทำแท้งกลัวว่าความลับจะถูกเปิดเผย หรือกลัวผลในทางลบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองในอนาคต สิ่งนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเหล่านี้ไม่ได้หลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานทางด้านจิตใจไปได้เลย

3) ผลกระทบทางด้านสังคม

ผลกระทบประการสุดท้ายคือทางด้านจิตสังคม เกิดปฏิกิริยาการต่อต้านอย่างรุนแรงโดยถือว่าการทำแท้งเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรม และประณามหญิงที่ทำแท้งว่าเป็นผู้ไม่มีความรับผิดชอบ ไร้ศีลธรรม และขาดการยอมรับจากสังคม อีกทั้งทำให้เกิดความอับอายทั้งตนเองและครอบครัว อาจทำให้กลายเป็นคนไม่เชื่อมั่นในตนเอง ซึมเศร้าและมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม และกลายเป็นปัญหาของสังคมต่อไป เพื่อให้เห็นรายละเอียดของผลกระทบทางด้านสังคม จึงได้แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เกิดตราบาปทางด้านจิตใจของสตรีกลุ่มนี้

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างล้วนได้รับผลกระทบจากทางสังคมภายหลังการทำแท้ง ทั้งนี้เพราะการทำแท้งโดยพื้นฐานถือว่าเป็นสิ่งที่เลวร้ายอยู่แล้วสำหรับบุคคลภายนอก ที่ไม่ใช่ตัวของผู้หญิงเองเพราะสังคมมักจะไม่เข้าใจว่าเป็นเพราะเหตุใดผู้หญิงเหล่านี้จึงตัดสินใจทำแท้ง นอกจากนี้แล้วสังคมยังมีการประณามการทำแท้งว่าเป็นการกระทำที่ผิดต่อหลักศีลธรรมและหลักพระพุทธศาสนา และผิดในหลักของกฎหมาย หากคนในสังคมได้รับรู้ถึงเรื่องราวว่าผู้หญิงคนนี้ว่าเคยผ่านการทำแท้งมาแล้ว ก็จะได้รับคำดูถูก เหยียดหยามว่าเป็นคนไม่ดี เป็นคนชั่ว ผู้หญิงเหล่านี้ต้องแบกรับภาระของการตีตราทางสังคม ซึ่งเหล่านี้ล้วนแต่จะตอกย้ำความรู้สึกของพวกเธอให้ยิ่งรู้สึกผิดอยู่เรื่อยไป จากการศึกษาผู้หญิงที่ผ่านการทำแท้งมาแล้วมักจะมีความคิดที่ว่าหากคนในสังคมภายนอกได้รับรู้เรื่องราวของตน ก็ไม่สามารถที่จะอยู่ในสังคมที่แห่งนั้นได้อีก เพราะเป็นเรื่องที่น่าอับอาย โดยเฉพาะหญิงที่ตั้งครรภ์นอกสมรสยิ่งมีความกังวลในเรื่องนี้ เพราะพวกเธอต้องอดทนต่อความอับอายจากสังคมภายนอกที่มองว่าเป็นคนไม่ดี เป็นหญิงที่สำส่อนมีความประพฤติไม่ดี ท้องก่อนแต่ง ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"คนข้างนอกเขาไม่รู้หรอกว่าที่เราตัดสินใจทำแท้งลงไปเพราะอะไร ไม่ใช่เพราะเราสำส่อนนะ แต่มันไม่มีทางออกจริงๆ ตอนนี้หนูก็พยายามที่จะปกปิดไม่ให้ใครรู้เลย เพราะอายคนภายนอกคะ คนเราทุกคนมีความอายด้วยกันทั้งนั้น โดยเฉพาะเรื่องนี้มันเป็นเรื่องที่เลวร้ายมาก

คนภายนอกก็เหมารวมแล้วว่าหนูอะ เป็นคนใจง่าย มีแฟนแล้วก็ท้อง ไม่รู้จักป้องกัน สังคมมักจะมองคนแค่ตรงนี้เท่านั้นไม่มองให้ลึกลงไปอีก" (พลอยใส)

"ชาวบ้านเขานินทาคะบอกว่าหนูมาอยู่กรุงเทพแล้วมีแฟนแล้วนี้ขนาดรู้ว่ามีแฟนแล้วยังขนาดนี้เลย นี้ถ้ารู้ว่าทำแท้งนะ หนูกลับบ้านไม่ได้แน่ คนที่นั่นก็จะมองแปลกๆแล้วอย่างเช่นไปบ้านคนนู้นคนนี้ถ้าเขารู้ว่าเราท้องแล้วทำแท้งเขาก็คงรับไม่ได้หรอกคะ หนูว่าเขาคงจะดูถูกหนูว่าเป็นเด็กที่ไม่ดี เรียนก็ไม่จบ ริอาจมีอะไรกับผู้ชายโดยไม่ป้องกัน เป็นคนสำส่อน คือว่านินทาลับหลังแบบเสียๆ หายๆเลยแหละ" (นิลนารถ)

"คนอื่นเขาไม่เข้าใจเราหรอกว่าความจริงที่เราตัดสินใจทำแท้งไปนะมันเพราะอะไร คนมักคิดแต่ว่าเราท้องก่อนแต่งบ้าง ท้องไม่มีพอบ้าง เป็นพวกเด็กใจแตกบ้าง มาอยู่กรุงเทพก็ไม่เล่าเรียน มัวแต่หาผู้ชาย คือเขามักจะด่านินทากันเสียๆ หายๆ ถ้าคนอื่นรู้เขาก็คงไปเล่าต่อๆกัน หนูก็เลยไม่กล้ากลับบ้านคะ เรื่องนี้ต้องปิดไว้เป็นความลับ กับเพื่อนสนิทหนูก็ยังไม่เล่าเลย" (จินดา)

"ขนาดหนูมีแฟนแล้วมาส่งที่บ้าน คนแถวๆบ้านยังมองหนูด้วยสายตาที่ไม่ดีเลย ถ้าเขารู้ด้วยว่าหนูท้องแล้วทำแท้งละ เขาจะว่าอย่างไร แค่มารับมาส่งหนูเขาก็ยังดูถูกเลยว่ายังเรียนไม่จบก็มีสามีเสียแล้ว เขามักจะคิดกันว่าต่อไปก็ต้องท้อง เขามองกันด้วยสายตาไม่ดี แต่ก็ไม่รู้จะทำงั้ย เรื่องนี้ต้องปิดไว้เป็นความลับสุดยอดในชีวิตเลยแหละ" (เพชรสวย)

ประเด็นที่สอง บุคคลภายในครอบครัวถูกประณามและถูกนินทาทางสังคม

ครอบครัวก็ได้รับผลกระทบจากการทำแท้งเช่นกัน ทั้งนี้เพราะเป็นสถานบันที่อยู่ใกล้ชิดกับตัวผู้หญิงที่ทำแท้งที่สุด หากความลับถูกเปิดเผยว่าผู้หญิงคนใดเคยผ่านการทำแท้งมาแล้ว คนภายในครอบครัว โดยเฉพาะพ่อแม่ก็จะได้รับผลกระทบไปด้วย จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่สังคมมักจะประณามคนในครอบครัวว่าดูแลลูกไม่ดี ไม่ได้มีการอบรมสั่งสอนให้อยู่ในประเพณีหรือระเบียบของสังคม ไม่มีการสั่งสอนให้เป็นกุลสตรีที่ดี ทั้งนี้เพราะสังคมไทยยังมีการกำหนดบทบาทให้ผู้หญิงต้องเป็นผู้รักนวลสงวนตัวไว้จวบจนกระทั้งวันแต่งงาน ถ้าหากผู้หญิงคนใดมีเพศสัมพันธ์หรือท้องโดยไม่มีสามี ก็จะได้รับการประณามจนบุคคลภายในครอบครัวได้รับความอับอาย ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"หนูไม่กล้าให้คนอื่นรู้หรอกคะ เพราะกลัวพ่อกับแม่ของหนูจะเสียใจ พ่อกับแม่หนูท่านเป็นคนที่มีคนเคารพนับถือมากมายภายในสังคม หากมีคนรับรู้ว่าหนูทำแท้งมา เขาก็จะว่าพ่อกับแม่หนูได้ว่าเลี้ยงลูกมาไม่ดี เป็นคนสร้างภาพบอกว่าลูกตัวเองดี แต่จริงๆแล้วไม่ต่างอะไรกับลูกคนจนคนธรรมดาท้องก่อนแต่งแล้วทำแท้ง" (หยก)

"ถ้าชาวบ้านเขารู้เขาก็ต้องนินทามาถึงพ่อกับแม่หนูด้วย ว่าเลี้ยงลูกมาอย่างไรไม่ดูแลให้ดี นี้ขนาดลูกอยู่กับบ้านยังท้องได้ เขาต้องนินทาเสียๆหายๆ แล้วพ่อกับแม่จะกล้าไปพบหน้าใครได้อีก" (นิลนารถ)

"คนแถวบ้านมักจะชอบนินทาเรื่องเสียๆ หาย ถ้าคนแถวบ้านรู้คงไม่กล้ากลับบ้านกลัวเขาว่าพ่อกับแม่หนู" (พลอยใส)

"ถ้าใครทำดีเขาก็ต้องชื่นชมคะ แต่เรื่องทำแท้งมันเป็นเรื่องที่เลวร้ายอยู่แล้ว ชาวบ้านเขารู้เขาก็คงว่าพ่อกับแม้ว่าเลี้ยงลูกแบบไหนปล่อยให้ท้องโย่ ต้องโดนพูดกันไปต่างๆนานา น่าอับอายต้องเป็นขี้ปากชาวบ้าน" (เพชรสวย)

ประเด็นที่สาม บุคคลรอบข้างต้องถูกมองในด้านลบ

จากการศึกษาพบว่าคนใกล้ชิดเช่นเพื่อนสนิทหรือคู่รักก็ได้รับผลกระทบทางด้านสังคมไปด้วย แม้จะได้รับไม่โดยตรงก็ทางอ้อม ในบางรายรับสภาพการโดนนินทาได้ แต่ในบางรายรับสภาพไม่ได้ถึงขนาดเลิกคบหาสมาคมกับกลุ่มตัวอย่างไปเลยก็มี ทั้งนี้เพราะหากสังคมรู้ว่าผู้หญิงคนหนึ่งตั้งครรภ์อย่างไม่พึงปรารถนาเกิดขึ้นแล้วไปทำแท้ง สังคมภายนอกมักจะมีการดึงเอาบุคคลรอบข้างมาร่วมด้วยว่าต้องมีพฤติกรรมที่เหมือนกัน หรือเป็นผู้ชักนำให้ไปในทางที่ผิด เช่นจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า เมื่อความลับเรื่องการทำแท้งถูกเปิดเผย คนในสังคมก็มักจะมองว่าผู้ชายคนนี้เป็นคนทำผู้หญิงท้องแล้วไม่รับผิดชอบ เป็นพวกผู้ชายที่ชิงสุกก่อนหาม เป็นผู้ชายที่ไม่ดี ส่วนเพื่อนสนิทของผู้หญิงก็จะได้รับการประณามไปด้วยว่าคงเป็นประเภทเดียวกับผู้หญิงทำแท้ง สังคมมักจะตีตราไปแล้วว่าถ้าคบกับเพื่อนคนใดก็มักจะเป็นเหมือนเพื่อนคนนั้นเสมอ ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"ส่วนใหญ่สังคมภายนอกมักจะเหมารวมแหละว่าถ้าเราคบกับใครก็ต้องเป็นแบบนั้นด้วย เพราสังคมยังคิดอยู่เพียงแต่ว่า อยู่ด้วยกันได้ก็ต้องเป็นประเภทเดียวกัน ถ้าเขารู้ว่าหนู

ทำแท้ง เขาก็ต้องเหมารวมกับเพื่อนหนูด้วยนั้นแหละ เพราะหนูมาอยู่นี้ก็อยู่กับเพื่อนตลอด" (นิลนารถ)

"ตอนที่แฟนหนูเขามาส่งมารับที่บ้าน ชาวบ้านที่เห็นมักจะมองกันด้วยสายตาไม่ดีแล้ว หนูรู้นะว่าพวกเขาคิดว่าหนูทำตัวไม่ดี เป็นเด็กไม่ดี ยังเรียนไม่จบก็อยากจะมีสามีแล้ว แต่หนูคิดว่าการที่เราแสดงออกแบบเปิดเผยว่าเราคบกันก็ดีกว่าที่เราจะแอบๆคบกัน แล้วท้องหนูว่าแย่กว่านะ" (ไข่มุก)

"เพื่อนหนูที่อยู่ด้วยกันเขารู้ว่าหนูท้องแล้วไปทำแท้งมา เขาคงกลัวมั้งว่าเดี๋ยวจะมีคนเหมารวมว่าเป็นแบบหนู ตอนนี้เขาไม่ยอมพูดกับหนู และไม่ยอมคุยกับหนู เขาคงกลัวหนูมั้ง หนูคงทำสิ่งที่ไม่ดีเขาเลยไม่อยากคบด้วย เพราะกลัวคนอื่นจะมองเขาเป็นแบบหนู" (ทับทิม)

กล่าวโดยสรุป ผลกระทบทางด้านจิตสังคมถือว่าเป็นผลกระทบประการสุดท้ายที่สตรีกลุ่มตัวอย่างได้รับ สังคมมักจะไม่ยอมรับการตั้งครรภ์ของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนแต่งงาน หรือท้องอย่างไม่พึงประสงค์ และเกิดปฏิกิริยาการต่อต้านอย่างรุนแรงโดยถือว่าการทำแท้งเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรม และประณามหญิงที่ทำแท้งว่าเป็นผู้ไม่มีความรับผิดชอบ ไร้ศีลธรรม นอกจากนี้ยังขาดการยอมรับจากสังคม ผู้หญิงต้องได้รับผลกระทบที่ส่งผลต่อตนเอง และนอกจากนี้ยังส่งผลกระทบไปยังบุคคลซึ่งอยู่รอบข้างผู้หญิงเหล่านี้ด้วย เช่นครอบครัว และคนที่เคารพนับถือ สิ่งนี้ล้วนแต่มีผลกระทบในภายหลังตามมาทั้งสิ้นหากคนภายนอกในสังคมได้รับรู้ อีกทั้งจากการศึกษาในครั้งนี้ยังพบอีกว่าหากความลับเรื่องการทำแท้งเปิดเผยออกไปสังคมภายนอกมักจะไม่ยอมรับและมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปทันที ในบางรายอาจจะเปลี่ยนไปในแนวทางที่ดีขึ้น แต่ผู้หญิงบางคนสังคมจะมองไปในทางด้านลบทันที ซึ่งเมื่อผู้หญิงต้องเผชิญกับความจริงแล้วกลัวว่าบุคคลภายนอกจะรับไม่ได้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไป ผู้หญิงบางคนเลือกที่จะไม่ตัดสินใจบอกเรื่องราวเหล่านี้กับใคร เพราะกลัวว่าคนภายนอกจะไม่เข้าใจและไม่อภัยในสิ่งที่ได้กระทำขึ้นจึงมักเลือกที่จะเก็บปัญหาไว้คนเดียวไม่บอกคนอื่นจะเป็นการที่ดีที่สุด อาจทำให้กลายเป็นคนไม่เชื่อมั่นในตนเอง ซึมเศร้าและมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม และกลายเป็นปัญหาของสังคมต่อไป

จากการศึกษาในขั้นต้นพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีกระบวนการในการตัดสินใจทั้งก่อนทำแท้ง ระหว่างทำแท้ง และภายหลังจากการทำแท้งที่แตกต่างกันไปซึ่งจะมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานที่จะกำหนดบทบาทและสิ่งที่ต้องกระทำ แต่ถึงอย่างไรก็ตามสตรีกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถที่จะทำตามสิ่งที่สังคมนั้นๆ กำหนดขึ้นมาได้หมด เหล่านี้จึงนำมาสู่การทำแท้งอย่างไม่พึงปรารถนาเกิดขึ้น ทางออกสำหรับการตัดสินใจที่ดีที่สุดนั้นคือการตัดสินใจทำแท้งดังที่แสดงให้เห็นว่ามีหลากหลายปัจจัยที่บีบบังคับให้ต้องเลือกกระทำ นอกจากนี้ปัญหาการทำแท้งยังส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างทั้งทางด้านก่อนทำแท้ง ระหว่างทำแท้ง และหลังทำแท้ง โดยเฉพาะในประเด็นเรื่อง การให้บริการในระบบสาธารณสุข โดยต้องสูญเสียงบประมาณในการรักษาภาวะอาการเจ็บป่วยทางกายจากอาการแทรกซ้อนจากการทำแท้งเป็นจำนวนมาก ซึ่งในปีหนึ่งๆ มีผู้หญิงที่เข้ารับการรักษาที่เข้ามาในบริการสาธารณสุขเป็นจำนวนมาก แต่การให้บริการด้านสาธารณสุขสำหรับผู้ป่วยที่ผ่านการทำแท้งในปัจจุบัน เน้นการให้บริการทางกายเป็นพื้นฐานและมีการรักษาตามอาการที่ผู้ป่วยได้รับ เช่น การให้การรักษาทางด้านร่างกายทั้งทางด้านความเจ็บป่วย อาการ อาการแสดงของโรค ความสะอาด และการเปลี่ยนแปลงของพยาธิสภาพของร่างกาย ส่วนระบบการให้บริการภายหลังนั้น มักจะเน้นไปในเรื่องการกำหนดนโยบายและการให้บริการที่เน้นไปทางด้านการวางแผนครอบครัวเป็นหลัก โดยเฉพาะวิธีการคุมกำเนิดอย่างถูกต้องโดยเน้นไปทางด้านการป้องกัน และแนะนำในลักษณะที่ถูกวิธี เช่น การแนะนำเรื่องยาเม็ดคุมกำเนิด ห่วงอนามัย การทำหมั่น การนับระยะปลอดภัย ฯลฯ ส่วนทางด้านจิตใจมีหลักในการรักษาว่า ควรให้เกียรติคำนึกถึงอารมณ์ เอื้ออาทรแสดงความเห็นใจ และเก็บความลับเคารพสิทธิของผู้ป่วย จะเห็นได้ว่าการให้บริการในระบบสาธารณสุขปัจจุบันเน้นการรักษาที่คำนึงถึงแต่มิติทางด้านร่างกายเป็นพื้นฐานหลัก และเน้นไปที่การป้องกันการตั้งครรภ์ แม้จะมีการให้การรักษาทางด้านจิตใจบ้างแต่ก็เป็นแค่การรักษาเพียงพื้นฐานเท่านั้น ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่การป้องกันการตั้งครรภ์ไม่ได้ผล เกิดการตั้งครรภ์ขึ้นก็จะไม่มีมาตรการหรือบริการทางสาธารณสุขที่รองรับมากนัก เท่าที่มีอยู่ในระบบบริการสาธารณสุขได้แก่ การให้บริการให้คำปรึกษา (counseling) ก่อนการตั้งครรภ์เท่านั้น ซึ่งสิ่งนี้เป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขต่อไป โดยจะมีมาตรการใดในการรักษาและเยียวยาผู้ป่วยเหล่านี้ได้อย่างไรผู้วิจัยจะได้นำเอาวัฒนธรรมผ่านมุมมองของสตรี เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งจะนำเสนอดังต่อไปนี้

5.1.3.2 ความต้องการระบบบริการสุขภาพของสตรีภายหลังทำแท้ง

การศึกษาครั้งนี้พบว่าวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญเกี่ยวกับวิธีการดำรงชีวิตโดยจะเห็นได้จากการศึกษาเรื่องการสร้างทางเลือกก่อนตัดสินใจทำแท้ง กระบวนการเผชิญหน้ากับการทำแท้ง กระบวนการเผชิญหน้าหลังการทำแท้ง ด้วยเล็งเห็นว่าระบบวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตของสตรีกลุ่มตัวอย่างทุกขั้นตอน จึงถือเอาปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นหลักและพยายามที่จะหาแนวทางในการแก้ไขให้ได้ผลซึ่งต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาในเรื่องการทำแท้ง โดยจุดเริ่มต้นควรจะมีความเข้าใจในรูปแบบวัฒนธรรมของ ความเชื่อ แนวคิด ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมไปถึงรูปแบบในการใช้ชีวิต จากมุมมองของผู้หญิงเหล่านี้ที่นำมาสู่การทำแท้ง ซึ่งแนวทางในการให้บริการทางด้านสาธารณสุขในการบำบัดผู้หญิงที่ผ่านการทำแท้ง ควรมีการบูรณาการแนวคิดวัฒนธรรมกับบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะในประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมมารวมกันอยู่ เพราะการใช้วัฒนธรรมในการจัดการทางสุขภาพจะช่วยในเรื่องความสามารถของบุคลากรในการเข้าถึงคุณค่าของผู้ป่วย รวมทั้งเข้าใจความเชื่อ แนวความคิดสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและผู้ให้การรักษาได้ ทั้งนี้ทางผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการใช้วัฒนธรรมในการจัดการทางสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุขแก่ประชาชน เป็นกระบวนการในการรักษาพยาบาลรูปแบบหนึ่ง ซึ่งองค์ความรู้นี้น่าจะเป็นพื้นฐานหลักในกระบวนการรักษาในระบบบริการสาธารณสุข ทั้งนี้เกิดจากวัฒนธรรมมีการผสมผสานและรวมตัวกันขึ้นจนกลายเป็นรูปแบบการจัดการที่มีต่อผู้ป่วย หรือผู้ที่เข้ามารับการรักษา โดยมีผ่านผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์เป็นผู้ปฏิบัติงาน ที่ต้องคำนึงถึงคุณภาพของการรักษาและความพึงพอใจที่คนไข้ได้รับเป็นพื้นฐานหลัก เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในกระบวนการรักษาผู้ป่วยให้หายเป็นปกติ โดยได้นำเสนอจากมุมมองของสตรีกลุ่มตัวอย่าง โดยนำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความต้องการระบบบริการสุขภาพของสตรีก่อนทำแท้ง

สืบเนื่องมาจากการทำแท้งในสังคมและวัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและผิดหลักศีลธรรมประเพณี จึงทำให้การทำแท้งในประเทศไทยไม่ได้รับการเปิดอย่างเสรี สิ่งนี้ส่งผลให้สตรีกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถที่จะตัดสินใจเลือกวิธีการในการทำแท้งได้เลย นอกจากจะได้รับคำอวดอ้างสรรพคุณของการทำแท้งจากเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ หรือได้รับคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์รวมทั้งบุคคลรอบข้าง ซึ่งสิ่งนี้นำมาสู่การไม่มีสิทธิในการเลือกวิธีการทำแท้งที่ถูกวิธี รวมทั้งขาดความเข้าใจถึงรายละเอียดและขั้นตอนในการทำแท้งแต่ละวิธี ทำให้เมื่อตัดสินใจทำแท้งแล้วไม่มีการรับประกันในความปลอดภัยภายหลังจากการทำแท้งได้เลย ซึ่งจากการศึกษาใน

ครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีความต้องการที่จะได้รับการบริการทางสุขภาพก่อนทำแท้ง โดยสามารถแบ่งหัวข้อในการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ต้องการเลือกวิธีการก่อนการทำแท้ง

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าเมื่อต้องการที่จะตัดสินใจทำแท้งแล้ว สิ่งที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในการเลือกวิธีการในการทำแท้งคือ การได้มีสิทธิในการเลือกใช้วิธีการทำแท้ง ซึ่งสำหรับวิธีการในการเลือกวิธีการก่อนทำแท้งนั้นจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมักมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกวิธีการก่อนการทำแท้งว่า หากให้ได้ผลดีผู้มีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณสุขควรให้คำสำคัญเกี่ยวกับการอธิบายให้ผู้ทำแท้งรับทราบถึงข้อมูล และวิธีในการทำแท้ง มีการเปรียบเทียบความแตกต่างของวิธีการทำแท้ง มีการเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียความแตกต่างของการทำแท้ง เพื่อให้สตรีกลุ่มตัวอย่างได้มีสิทธิในการเลือกทำแท้งได้เหล่านี้จะส่งผลดีต่อการทำแท้ง ทำให้การทำแท้งประสบผลสำเร็จและมีความปลอดภัยแก่ตัวสตรีเอง ลดปัญหาเรื่องความหวาดกลัว และความวิตกกังวลก่อนการทำแท้งลงได้ ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้ที่แสดงให้เห็นว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีความต้องการที่จะเลือกวิธีการในการทำแท้ง ดังนี้

"อยากให้ก่อนที่เราจะตัดสินใจทำแท้งไปมีผู้ให้บริการมาช่วยบอกว่าการทำแท้งมีกี่แบบ มีกี่วิธีบ้าง มีการบอกรายละเอียด เพื่อเราจะได้มีโอกาสในการเลือกได้ว่าการทำแท้งแบบไหนที่ทำให้เราปลอดภัยที่สุด อีกอย่างถ้าเรามีโอกาสได้เลือกก็ทำให้เรารู้สึกสบายใจขึ้นมาได้บ้าง" (ไพลิน)

"หนูว่าถ้าเราสามารถรู้ว่าการทำแท้งเป็นแบบไหนก็คงดีคะ เพราะจะทำให้เราตัดสินใจในการทำแท้งได้ง่ายขึ้น และสามารถเลือกการทำแท้งได้ ไม่ใช่เหมือนเดี๋ยวนี้ที่คนที่ให้บริการทำแท้งเลยโดยที่ไม่บอกอะไรเราเลย" (เก็จแก้ว)

ประเด็นที่สอง การให้ความรู้และคำปรึกษาก่อนเรื่องการทำแท้ง

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะได้รับความรู้และคำปรึกษาก่อนทำแท้ง ทั้งนี้เพราะเล็งเห็นว่าเมื่อตัดสินใจที่จะทำแท้งไปแล้ว ตนเองย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความรู้เรื่องการทำแท้งอย่างเพียงพอ รวมทั้งได้รับคำปรึกษาก่อนทำแท้งอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดภาวะอารมณ์ความหวาดวิตกระหว่างก่อนทำแท้ง ทำให้รู้สึกว่าการทำแท้ง

ของตนนั้นปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายแก่ชีวิต โดยจากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะได้รับความรู้และคำปรึกษาดังต่อไปนี้

1) ต้องการได้รับความรู้และให้คำปรึกษาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการทำแท้ง

2) ต้องการได้รับความรู้และอธิบายให้ผู้ทำแท้งทราบถึงเรื่องเกี่ยวกับยาที่จะใช้สำหรับการทำแท้ง

3) ต้องการได้รับความรู้และมีการอธิบายให้ผู้ป่วยรับทราบถึงผลข้างเคียงของยาที่ใช้ในการทำแท้งอย่างชัดเจน

4) ต้องการให้อธิบายถึงผลของการใช้ยาเพื่อการทำแท้ง สำหรับผู้ทำแท้งแบบผ่าตัดมีการอธิบายถึงการผ่าตัดแต่ละวิธี

5) ต้องการให้อธิบายถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นภายหลังหาก การทำแท้งที่ไม่ประสบความสำเร็จ (เนื่องจากเกิดผลแทรกแซงอื่น ๆ) และความจำเป็นที่จะต้องใช้การผ่าตัดทำแท้งหรือความเป็นไปได้ในการบำบัดรักษาทางการแพทย์อย่างต่อเนื่อง

6) ต้องการการให้ความรู้และระบุเวลาที่ชัดเจนสำหรับขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ

7) ต้องการให้ความรู้ว่าขณะทำแท้งมีการบอกรายละเอียดที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดและการสูญเสียโลหิตในระหว่างกระบวนการ รวมถึงในกรณีที่ผู้ป่วยอาจต้องเสียโลหิตเป็นจำนวนมาก

8) ต้องการได้รับความรู้และอธิบายชี้แจงให้ผู้ป่วยทราบถึงวิธีการใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์ทุกชนิด รวมถึงการใช้ยาสอดช่องคลอดด้วยตนเอง (ถ้าจำเป็น) และความรู้สึกเจ็บปวดที่อาจเกิดขึ้นหลังใช้อุปกรณ์หรือยาดังกล่าว

9) ต้องการได้รับความรู้และมีระบุถึงสิ่งที่ผู้ป่วยควรจะหลีกเลี่ยงในระหว่างการทำแท้ง เช่น การทานยาแอสไพริน การดื่มสุรา การใช้ยาบางชนิดที่มีผลต่อยาที่ใช้ในการทำแท้ง รวมถึงอาการที่เปลี่ยนแปลงไป

10) ต้องการได้รับการปรึกษาเพื่อทำให้สตรีมีความเชื่อมั่นและสามารถปรึกษาถึงการใช้ชีวิตหลังจากการทำแท้งแล้วเสร็จ

11) ให้คำปรึกษาในเชิงลึกและต่อเนื่อง รวมถึงสามารถการติดต่อเข้าขอคำปรึกษาได้ในกรณีฉุกเฉินต่าง ๆ

ประเด็นที่สาม เข้าใจถึงวัฒนธรรมของสตรีก่อนทำแท้ง

ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในการให้บริการการทำแท้งมักมุ่งเน้นการปฏิบัติเพื่อจะเอาทารกออก จึงมักไม่ให้ความเข้าใจถึงสตรีกลุ่มนี้กำหนดขึ้น ทั้งวิธีคิด คุณค่า และอุดมการณ์ที่สะสมขึ้นมาเพื่อแสดงออกถึงความเป็นมนุษย์ ดังจะเห็นได้ว่าการให้บริการในระบบสาธารณสุขปัจจุบันเน้นการรักษาที่คำนึงถึงแต่มิติทางด้านร่างกายเป็นพื้นฐานหลัก สำหรับการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้ผู้ให้บริการสุขภาพ มีความเข้าใจถึงวัฒนธรรมของสตรีก่อนทำแท้ง และต้องคำนึงถึงสภาพปัญหาในเรื่องการทำแท้งพร้อมทั้งเข้าใจในวัฒนธรรมของผู้ป่วย เพื่อเป็นการหาทางออกในเรื่องของสุขภาพของผู้หญิงอย่างปลอดภัย ทั้งนี้เพราะการที่สตรีกลุ่มตัวอย่างในแต่ละบุคคลเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมอันหลากหลาย และมาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างอันเป็นตัวแปรทำให้ระบบความคิด ระบบความเชื่อแตกต่างกันออกไปด้วย โดยสามารถดูได้จากลักษณะการการกระจายตัวทางด้านอายุ ภูมิลำเนา อาชีพ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตของผู้หญิงทำแท้งแต่ละราย ด้วยเหตุนี้หากระบบบริการสาธารณสุขและบุคลากรผู้ให้บริการสาธารณสุขควรตระหนักถึงความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรม รูปแบบความเชื่อ ประเพณี ภาษา ภูมิลำเนา รวมทั้งมีความหลากหลายทางด้านระบบความคิด ซึ่งส่วนใหญ่ระบบบริการสาธารณสุขอาจจะยังขาดความสำคัญของวัฒนธรรมของผู้หญิงกลุ่มนี้ อาจจะส่งผลให้การทำแท้งเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพและลดช่องว่างระหว่างผู้ที่จะทำแท้งกับผู้ให้บริการลงได้ ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"ถ้าเป็นไปได้อยากให้ระบบการแพทย์ในปัจจุบันเปิดกว้างไม่ใช่แค่รักษาร่างกายอย่างเดียว บางครั้งหนูว่ามันตรงเกินไป ทำให้ไม่กล้าที่จะพูด อาย ถ้าการแพทย์ปัจจุบันสามารถเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของคนป่วยได้ก็คงดี" (พลอยใส)

"คิดว่าถ้าเจ้าหน้าที่หรือระบบการให้บริการสุขภาพในปัจจุบัน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของผู้หญิงก็คงดี เพราะผู้หญิงแต่ละคนล้วนมีความต้องการที่ต่างกันและไม่เหมือนกัน เพราะตั้งแต่ในวัยเด็กมักได้รับการดูแลสั่งสอนมาคนละแบบ อยู่ในสังคมวัฒนธรรมคนละแบบกัน แต่ก็คงจะเป็นไปได้ยากหากผู้หญิงแต่ละคนไม่พร้อมจะเปิดเผยตัว" (ไข่มุก)

"คิดว่าผู้หญิงแต่ละคนมีวัฒนธรรมเป็นของตัวเองด้วยกันทั้งนั้นคะ แต่อยู่ภายในจิตใจของแต่ละคนเองคะ คิดว่าหากนำวัฒนธรรมมาช่วยเหลือก็อาจจะได้ผลก็ได้ อาจจะทำให้การให้บริการในปัจจุบันแพทย์เข้าใจเรามากขึ้นว่าทำไมเราถึงเป็นแบบนู้นแบบนี้เรามีความ

ต้องการอะไร แล้วทำไมเราถึงต้องการแบบนี้ ทำให้เขาทราบได้เยอะขึ้น และเข้าใจพวกคนทำแท้งอย่างพวกเรา" (เก็จแก้ว)

2) **ความต้องการระบบบริการสุขภาพของสตรีระหว่างทำแท้ง**

ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมักจะมีความรู้สึกที่ต้องการได้รับบริการที่ถูกต้องตามหลักการแพทย์ เพื่อเป็นการลดภาวะแทรกซ้อนและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ทั้งนี้เพราะการทำแท้งเถื่อนในปัจจุบันสตรีกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถที่จะเลือกเรื่องความสะอาดและเลือกผู้ที่ให้บริการที่มีความชำนาญเพียงพอ เหล่านี้นำมาสู่ภาวการณ์แทรกซ้อนและเป็นผลต่อสุขภาพในที่สุด ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสตรีกลุ่มดังกล่าวน่าจะมีสิทธิในการเรียกร้องหรือสามารถเลือกการทำแท้งที่มีประสิทธิภาพได้ แต่ในความเป็นจริงนั้นไม่สามารถกระทำได้เลย เพราะขัดต่อกฎหมาย สิ่งนี้นับว่าเป็นการล่วงล้ำสิทธิในการควบคุมเนื้อตัวและร่างกายของผู้หญิงอย่างสิ้นเชิง ไม่มีโอกาสได้เลือกตามความต้องการของตนเองและไม่มีทางเลือกในการดูแลสุขภาพระหว่างที่ทำแท้งได้ สิ่งนี้สื่อให้เห็นว่าผู้หญิงที่ตัดสินใจทำแท้งย่อมส่งเสี่ยงต่ออันตรายทั้งสุขภาพและร่างกายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากต้องทนอยู่ในสภาวะจำยอมต่อไป โดยจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการได้รับบริการในระบบสุขภาพระหว่างทำแท้งดังประเด็นต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ประสิทธิภาพและมีความปลอดภัย

สืบเนื่องการทำแท้งในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพและไม่มีการคำนึงถึงความปลอดภัยของการทำแท้งเพียงพอ ดังจะพบว่ามีสตรีกลุ่มตัวอย่างได้รับผลกระทบจากร่างกายและทางด้านจิตใจตามมาภายหลังจากการทำแท้งดังเคยเสนอไว้ในข้างต้น ดังนั้นจากการศึกษาจึงพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะได้รับความมั่นใจและความเชื่อมั่นระหว่างที่อยู่ในระหว่างทำแท้ง ซึ่งประสิทธิภาพและความปลอดภัยสำหรับกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการคือ มีขั้นตอนในการทำแท้งที่ถูกต้อง ปลอดภัย และคำนึงถึงความสะอาดของการทำแท้ง มีการใช้ตัวยาในการทำแท้งที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ ผู้ให้บริการต้องมีความชำนาญ และมีประสบการณ์เพียงพอในการทำแท้ง รวมทั้งเป็นผู้ที่ซึ่งหากการทำแท้งมีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัย ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"อยากให้การทำแท้งมีมาตรฐานคะ คือมีทั้งความสะอาด มีเครื่องมือที่ทันสมัย ส่วนคนที่ทำแท้งก็น่าจะเป็นแพทย์หรือเป็นคนที่มีประสบการณ์เพียงพอ เพราะเราก็มีความเสี่ยงมากพออยู่แล้วน่าจะมีการทำแท้งที่ดี ๆหน่อย" (ทับทิม)

ประเด็นที่สอง รายงานเรื่องความผิดปกติของทารกในครรภ์

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่สามารถที่จะทราบและรับรู้ถึงทารกที่อยู่ในครรภ์ของตนเองว่าเป็นอย่างไร มีความผิดปกติอย่างไรหรือไม่ อายุครรภ์เท่าไหร่ ซึ่งสิ่งนี้พบว่าการทำแท้งในปัจจุบันไม่มีการรายงานถึงขั้นตอนตรงนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่าสถานที่ทำแท้งจะมีการซักถามประวัติการมาของประจำเดือน และบอกแค่อายุครรภ์เท่านั้น ในบางสถานที่ไม่มีการอัลตร้าซาวด์เพื่อดูลักษณะหรือตำแหน่งที่อยู่ของทารกในครรภ์เลย เพราะสถานที่ทำแท้งคิดว่าไม่มีความจำเป็นหรือด้วยสาเหตุใดก็ไม่ทราบได้ ซึ่งจากการวิเคราะห์หากเด็กทารกอยู่ในครรภ์ผิดปกติแล้วไม่มีการตรวจรายงานผลที่ถูกต้องอาจจะส่งผลให้การทำแท้งเป็นไปอย่างลำบากและทำให้เกิดอันตรายแก่สตรีดังกล่าวได้ ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"ต้องการอยากที่จะรู้เหมือนกันว่าลูกที่อยู่ในท้องของเราเป็นอย่างไร เหมือนกับว่าได้ดูเขาเป็นครั้งสุดท้ายก็ยังดี แต่ไปถึงเขาก็ไม่ถามอะไรไม่ให้ดูอะไรมาก ไม่มีแม้การตรวจอัลตร้าซาวด์ด้วยซ้ำไปถึงก็ซักถามประวัติแล้วก็ทำเลย ซึ่งหนูว่าถ้าได้ดูก็จะทำให้การทำแท้งดีขึ้นก็ได้ เพราะคนทำเขาจะได้รู้ด้วยว่าเด็กอยู่ตรงไหน ทำให้ง่ายขึ้นเราก็ไม่ต้องเสี่ยงมากด้วย" (ไข่มุก)

ประเด็นที่สาม รายงานเกี่ยวกับอาการและผลข้างเคียงระหว่างการทำแท้ง เช่น การตกเลือด ภาวะแทรกซ้อน

ทั้งนี้เนื่องจากในการทำแท้งส่วนใหญ่ไม่มีการรายงานอาการข้างเคียงให้กลุ่มตัวอย่างทราบ โดยพบว่าเมื่อทำแท้งเสร็จก็ไม่ได้มีการรายงานหรือให้คำปรึกษาเรื่องผลข้างเคียงระหว่างทำแท้ง เช่น มีการรายงานถึงผลที่จะเกิดขึ้นในครรภ์ภายหลังจากทำแท้งแล้ว อาจจะมีการปวดท้อง มีเลือดไหลทางช่องคลอด มีอาการไข้ ปวดศีรษะ ซึ่งพบว่าการรายงานเกี่ยวกับอาการและผลข้างเคียงระหว่างทำแท้งไม่พบสถานที่ทำแท้งใดให้ความใส่ใจเรื่องนี้ ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่ากลุ่มสตรีเหล่านี้มีความต้องการที่จะรับทราบเกี่ยวกับอาการและผลข้างเคียงเหล่านี้ เพื่อสามารถดำเนินการสิ่งนี้เมื่อมีผลต่อสุขภาพภายหลังกลุ่มตัวอย่างจึงมัก

ต้องเผชิญชะตากรรมโดยลำพัง และเข้ามาสู่ในระบบบริการสุขภาพในที่สุด โดยพบว่าในปีหนึ่งๆ มีสตรีที่ผ่านการทำแท้งเข้าสู่ระบบการบริการสุขภาพด้วยสาเหตุนี้เช่นกัน

"ระหว่างทำแท้งเขาไม่ได้พูดไม่ได้บอกอะไรเลยว่าเป็นอะไรบ้าง หรือหลังจากนั้นแล้วจะเป็นอย่างไร เขาไม่บอกตรงนี้เลย หนูมารู้สึกว่าอาการเริ่มจะไม่ดีแล้วหลังจากทำแท้งมา มีทั้งตกเลือด แล้วก็เป็นไข้ด้วย เขาไม่บอกอะไรเลย" (มรกต)

"เขาไม่ได้บอกเลยว่าตอนทำเราเป็นอย่างไรบ้าง ดูเขาไม่สนใจและไม่ค่อยรับผิดชอบเท่าไหร่ และพอทำเสร็จแล้วเราจะเป็นอย่างไรบ้างเขาก็ไม่บอกอะไรเราเลย รู้สึกว่าเขาไม่สนใจและไม่รายงานอะไรให้เรารู้เลย" (ทับทิม)

ประเด็นที่สี่ ความร่วมมือต่อกระบวนการในการทำแท้ง

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าระบบการทำแท้งในปัจจุบันขาดการให้สตรีมีความร่วมมือต่อกระบวนการทำแท้ง โดยพบว่าเมื่อทำแท้งเสร็จสถานที่ทำแท้งมักจะไม่มีการขอให้สตรีมีความร่วมมือในการทำแท้งเลย นอกจากจะมีการให้การแนะนำหลังจากการทำแท้งเล็กๆน้อยๆ เท่านั้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่าการขอให้สตรีมีความร่วมมือมีความสำคัญมากต่อกระบวนการทำแท้ง เพื่อให้กระบวนการทำแท้งมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเมื่อมีการปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัดและเป็นไปตามกระบวนการอย่างครบถ้วนก็จะไม่เกิดผลกระทบตามมาภายหลัง โดยพบว่าหากสถานที่ทำแท้งมีการขอให้สตรีทำตามแน่นอนว่าทุกคนย่อมปฏิบัติตามเพื่อให้การทำแท้งเป็นไปอย่างสำเร็จ ซึ่งสิ่งนี้เป็นความต้องการที่สตรีกลุ่มตัวอย่างต้องการได้จากระบบบริการสุขภาพในปัจจุบัน เช่น ต้องการให้เกิดยอมรับในวิธีการปฏิบัติและการตัดสินใจที่จะดำเนินการต่อการทำแท้งให้สำเร็จ มีการวางระเบียบเงื่อนไขเพิ่มเติมระหว่างทำแท้ง เช่น มีการแนะนำว่าเมื่อสอดยาทำแท้งเข้าไปในร่างกายแล้วให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเมื่อทำแท้งเสร็จให้นอนพักสักประมาณ 1 วัน เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งพบว่าสถานที่ทำแท้งไม่มีการขอความร่วมมือเหล่านี้ เมื่อทำแท้งเสร็จก็ถือว่ากระบวนการดังกล่าวสิ้นสุดลงด้วย

"ไม่เห็นเขาจะขอความร่วมมืออะไรเลยคะ ความจริงแล้วหนูอยากให้เขาขอให้หนูปฏิบัติอะไรบ้างนะ เช่น การปฏิบัติตัวระหว่างทำแท้งก็ได้ ซึ่งไม่มีอะไรเลย ไม่ขออะไรทั้งนั้น ทำๆอย่างเดียวเลยคะ ที่นี้เราก็ไม่แน่ใจสิว่าเราต้องทำอะไรหลังจากทำแท้งเสร็จ" (ไข่มุก)

"น่าจะบอกให้เราทำอะไรบ้างก็ดีนะคะ เพราะเราจะได้ปฏิบัติตัวถูกว่าตอนทำแท้งอยู่เราควรต้องทำตัวอย่างไร เพื่อให้ทำแท้งไม่มีปัญหา แต่นี้เขาไม่บอกเราเราก็ไม่รู้จะทำอย่างไร รอให้เขาทำเราอยู่ฝ่ายเดียว ซึ่งความจริงแล้วเราน่าจะมีส่วนร่วมได้บ้างนะ เพื่อจะได้ไม่มีอุปสรรคในระหว่างทำแท้ง" (ไพลิน)

ประเด็นที่ห้า สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นเพื่อนำมาสู่การทำแท้ง

เนื่องจากการทำแท้งไม่มีการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ให้บริการและสตรีที่ต้องการทำแท้งได้ ดังสังเกตได้จากการสัมภาษณ์สตรีกลุ่มตัวอย่างว่าไม่สามารถทราบได้ว่าการตัดสินใจทำแท้งของตนจะมีผลกระทบตามมาระหว่างทำแท้งและภายหลังทำแท้งหรือไม่ เพราะไม่มีการยืนยันหรือสร้างความเชื่อมั่นจากเจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรผู้ให้บริการ จึงพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างต้องมีการประเมินเองจากการสอบถามบุคคลรอบข้าง หรือรับฟังจากการอวดอ้างสรรพคุณการทำแท้งจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งก็ไม่อาจทราบข้อเท็จจริงอย่างชัดเจนได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นเพื่อนำมาสู่การทำแท้งนั้นมีความสำคัญมากสำหรับสตรีที่อยู่ในระหว่างทำแท้ง เพราะแน่นอนว่าการทำแท้งในแต่ละสถานที่นั้นย่อมไม่ประสบผลสำเร็จแทบทุกราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ที่เป็นแพทย์ไม่มีความชำนาญหรือมีความเชี่ยวชาญเพียงพอ เครื่องมือไม่มีความสะอาดและไม่มีความทันสมัย ก็จะยิ่งเพิ่มอัตราความเสี่ยงต่อสุขภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งนี้สำคัญมากสำหรับสตรีที่กำลังอยู่ในระหว่างทำแท้งเพราะพวกเธอไม่สามารถที่จะมีสิทธิในการเลือกการทำแท้งได้ ดังนั้นการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะสตรีกลุ่มนี้มีความคาดหวังว่าการทำแท้งจะต้องประสบผลสำเร็จและไม่มีอุปสรรคใดๆเกิดขึ้นระหว่างทำแท้ง การสร้างให้เกิดความยอมรับนั้นจากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความจำเป็นมาก เพราะการสร้างความมั่นใจในการทำแท้งจะทำให้สตรีกลุ่มนี้เกิดความรู้สึกสบายใจ และรู้สึกว่าการตัดสินใจทำแท้งไม่มีก่อให้เกิดผลกระทบทั้งระหว่างทำแท้งและหลังจากการทำแท้งตามมาได้ โดยการสร้างการยอมรับนั้นสามารถทำได้โดยมีการจัดเจ้าหน้าที่เพื่อสร้างการยืนยันและรับประกันถึงประสิทธิภาพระหว่างที่ดำเนินการทำแท้งหรือหลังดำเนินการทำแท้ง เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันแก่กลุ่มตัวอย่าง

"หนูคิดว่าถ้ามีเจ้าหน้าที่มารับประกันว่าการทำแท้งครั้งนี้หนูจะไม่เป็นอะไรก็คงจะสบายใจขึ้นคะ คงไม่เครียดอย่างนี้ แต่ในปัจจุบันไม่เห็นมีการสร้างความเชื่อมันเลย ได้แต่ฟังเพื่อนที่เคยไปทำมาที่เขาเคยแนะนำก็เท่านั้น" (หยก)

"คิดว่าถ้าไม่มีการทำให้เราเกิดความเชื่อมั่นหรือยอมรับในการทำแท้งของคลินิกเราก็เหมือนกับเสี่ยงนะ ถ้าเจอหมอที่เป็นหมอจริงๆและมีประสบการณ์ในการทำแท้งก็ดีไป แต่ถ้าไม่ใช่นี้ซิ ลำบากเลย บางที่อาจจะตายก็ได้นะ น่ากลัวมากๆ" (เพชรสวย)

ประเด็นที่หก มีการเตรียมการเพื่อรับมือต่อเหตุฉุกเฉิน

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความประสงค์ที่จะให้ระบบบริการสุขภาพโดยจัดให้มีการเตรียมการเพื่อรับมือต่อเหตุฉุกเฉินเพื่อเข้ามารองรับหากเกิดอาการที่บ่งชี้ว่าการทำแท้งส่งผลต่อชีวิตในระหว่างทำแท้ง ทั้งนี้เป็นเพราะสตรีกลุ่มดังกล่าวมีความรู้สึกว่าหากตนอยู่ในระหว่างที่กำลังดำเนินการทำแท้งอยู่นั้น หากมีปัญหาหรืออุปสรรคเกิดขึ้นสามารถที่จะให้การช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที โดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีความชำนาญเพียงพอในการรักษา เพราะในการทำแท้งในปัจจุบันพบว่าไม่มีการคำนึงถึงผลข้างเคียงหรืออาการต่างๆ หากเกิดเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้น ไม่มีการเตรียมการเพื่อรับมือต่อเหตุฉุกเฉิน ซึ่งเหล่านี้ทำให้สตรีกลุ่มตัวอย่างมักมีความคิดหวาดระแวงและรู้สึกกลัวต่อการทำแท้งอยู่เสมอประกอบกับการไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำแท้งมาก่อน สำหรับการเตรียมการเพื่อรับมือต่อเหตุฉุกเฉินนี้หากมีในระบบบริการสุขภาพจะทำให้สตรีกลุ่มตัวอย่างรู้สึกสบายใจขึ้น และไม่ต้องกังวลอยู่ตลอดเวลาในระหว่างที่ดำเนินการทำแท้ง ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"คิดว่าถ้ามีบุคลากรมาคอยดูแลได้ทันเวลาถ้าเกิดปัญหาได้ก็จะดีคะ เพราะเวลาเราทำแท้งเราไม่รู้เลยว่า เราจะมีอาการหรือผลกระทบรุนแรงมากขนาดไหนถ้าเรามีเจ้าหน้าที่หรือคนที่รับมือถ้าเกิดเหตุฉุกเฉินได้คงดีนะ คงไม่ต้องกลัวมากเวลาทำแท้ง" (นิลนารถ)

"อยากให้มีเจ้าหน้าที่มาช่วยดูแลหากเราเกิดอาการรุนแรงมากถึงขนาดตายได้ น่าจะดีนะ เพราะจะทำให้เรารู้สึกมั่นใจได้ว่าเราคงไม่เป็นอะไรเพราะมีเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลืออยู่" (พลอยใส)

3) **ความต้องการระบบบริการสุขภาพของสตรีภายหลังทำแท้ง**

บุคคลภายนอกมักมองเรื่องของการทำแท้งว่า เมื่อสตรีคนใดตัดสินใจทำแท้งไปแล้วก็ถือว่าปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้สิ้นสุดลงตามไปด้วย สตรีเหล่านี้ก็สามารถคลี่คลายความทุกข์และสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อย่างปกติสุขต่อไป แต่ในความเป็นจริงกลับตรงการข้ามเพราะจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างคงต้องประสบกับภาวะความทุกข์ทรมานทั้งทางด้านร่างกาย

จิตใจและสังคม อย่างที่ไม่สามารถที่จะตัดขาดออกไปได้ แม้จะผ่านพ้นการทำแท้งไปแล้วก็ตาม จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มนี้ยังคงมีความต้องการให้สังคมมีความเข้าใจและเห็นใจในสิ่งที่ได้กระทำลงไป และพบว่าภายหลังจากการทำแท้งสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือและมีต้องการที่จะได้รับการบำบัดเยียวยาทางด้านร่างกาย ควบคู่ไปกับการเยียวยาทางด้านจิตใจอีกด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติและลดความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานลง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของความต้องการระบบบริการสุขภาพของสตรีภายหลังทำแท้งจึงได้แบ่งประเด็นหลัก ๆ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความประสงค์ที่จะได้รับโดยมีดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

การให้คำปรึกษาสำหรับระบบบริการสุขภาพนั้นสังเกตได้ว่ายังไม่ค่อยมีการคำนึงถึงมากเท่าที่ควร มักจะมีการให้คำปรึกษาก็ต่อเมื่อสตรีคนนั้นมีความทุกข์ทรมานจริงๆ หรือกระทำต่อเมื่อมีการร้องขอจากสตรีเหล่านี้เอง แต่ถึงอย่างไรการร้องขอคำปรึกษานี้พบว่าเกิดขึ้นได้น้อยมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการทำแท้งสังคมและวัฒนธรรมไทยมองว่าการทำแท้งเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นเรื่องที่น่าอับอาย เป็นสิ่งที่ควรปกปิดไม่ควรเล่าให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ เพราะจะนำมาซึ่งการถูกประณามจากสังคมที่อยู่รอบข้าง สิ่งนี้จึงแสดงให้เห็นว่าการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องนั้นถูกปิดกั้นมาโดยตลอด แต่ในความเป็นจริงแล้วการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องแก่สตรีที่ทำแท้งถือว่าเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการ แต่อยู่ในลักษณะของความต้องการที่ซ่อนเร้น ไม่กล้าแสดงออกอย่างเด่นชัด ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะได้รับการปรึกษาอย่างต่อเนื่องผ่านการ พูดคุย หรือสามารถที่จะสนทนาอย่างต่อเนื่องได้ แม้การทำแท้งจะได้สิ้นสุดไปแล้วซึ่งการปรึกษานี้อาจจะเป็นลักษณะของการแนะนำ ให้คำปรึกษาเรื่องการปฏิบัติตัวภายหลังการทำแท้ง หรือการร่วมสนทนาพูดคุย มีการแลกเปลี่ยนทัศนะความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ หรือเรื่องต่างๆที่เคยผ่านเข้ามาในชีวิต หรือแม้กระทั้งสิ่งที่จะกระทำต่อไปในอนาคต ซึ่งเหล่านี้นับเป็นกระบวนการในการให้คำปรึกษาแทบทั้งสิ้นซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีขึ้น และรู้สึกว่ามีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้นไปอีก นอกจากนี้แล้วยังเกิดความรู้สึกว่าถึงแม้จะทำแท้งมาแล้วแต่ก็มีบุคคลที่พร้อมจะเข้าใจและพร้อมที่จะช่วยเหลืออยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกเข้มแข็งขึ้นและพร้อมที่จะต่อสู้ต่อไปจนสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขได้ ดังเช่นบทสนทนาดังต่อไปนี้ที่สื่อให้เห็นว่าสตรีกลุ่มดังกล่าวมีความต้องการที่จะได้รับการปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

"หนูอยากให้มีการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำสำหรับคนทำแท้งคะ คืออาจจะเป็นในรูปของการพูดคุย หรือให้คำแนะนำในลักษณะต่างๆ อาจจะมีการให้คำปรึกษาได้ตลอดเมื่อมีความต้องการเพราะเราก็ไม่สามารถรู้ได้ว่าเมื่อไหร่เราต้องการปรึกษา มีการตั้งศูนย์คำปรึกษาเรื่องการทำแท้งโดยเฉพาะทาง เพื่อสามารถปรึกษาได้ทุกเรื่องก็น่าจะดีคะ" (มุกดา)

"การได้พูดคุยหรือมีคนปรึกษาช่วยให้เรารู้สึกสบายใจขึ้นนะคะ ทำให้เรารู้สึกว่าไม่ต้องเจอเรื่องร้ายๆอยู่คนเดียว มีคนคอยรับฟังคอยแนะนำให้เรา ทำให้เราสามารถใช้ชีวิตต่อไปได้ เพราะเราเจอเรื่องราวร้ายๆมามากพอแล้ว หนูว่าถ้ามีการให้คำปรึกษาแบบทางโทรศัพท์หรือทางอินเตอร์เน็ตก็ดีเหมือนกันเพราะเราก็ไม่ต้องอายด้วยสามารถคุยได้ทุกๆ เรื่อง หนูว่าน่าจะดีนะ" (มรกต)

ประเด็นที่สอง การเข้ารับการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่องภายหลังการทำแท้ง ทั้งนี้เพราะภายหลังจากการทำแท้งแล้วสถานที่ทำแท้งจะไม่มีการตรวจนัดเพื่อตรวจเรื่องสุขภาพอีก ถือว่าพอทำแท้งเสร็จสิ้นก็ถือเป็นการยุติกระบวนการในการให้บริการไป ไม่มีการคำนึงถึงผลกระทบทางด้านจิตใจและสุขภาพที่ตามมาภายหลัง จากการศึกษาพบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจและสุขภาพแทบทั้งสิ้น แต่ก็ไม่สามารถที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่องได้ เหล่านี้ส่งผลต่อสุขภาพอย่างยิ่งพบว่าระบบบริการสุขภาพในปัจจุบันมีสตรีที่ผ่านการทำแท้งเข้าสู่ระบบบริการสุขภาพในกรณีของการได้รับผลกระทบทางด้านร่างกายที่รุนแรงเท่านั้น ดังเช่นบทสนทนาดังกล่าวนี้

"พอทำแท้งเสร็จก็ไม่มีใครมาเหลียวแลหรอก เพราะสังคมภายนอกเขามองว่าคงไม่มีความทุกข์ใดๆ ร่างกายก็คงไม่เป็นอะไรขึ้น แต่ในจริงแล้วหนูคิดว่าผู้หญิงที่เคยทำแท้งมาทุกคนแหละ ต้องการอยากจะได้รับการช่วยเหลือทั้งนั้น เพราะไม่รู้ว่าไปทำแท้งเถื่อนมาแล้วเป็นงั้ยบ้าง แต่เท่าที่หนูรู้ไม่มีที่ไหนให้คำช่วยเหลือหรอก นอกจากเราเป็นอะไรไปเท่านั้นเราถึงไปหาหมอ หนูว่าถ้าที่ทำแท้งมีการนัดมาตรวจหลังจากทำแท้งแล้วคงจะดี จะได้ดูว่าเราเป็นอะไรหรือเปล่าภายหลังจากที่เราทำแท้งไปแล้ว" (ไพลิน)

ความต้องการเรื่องการเข้ารับการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่องนี้ทำให้สตรีกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกว่าภายหลังจากการทำแท้งไปแล้วพวกเธอไม่ได้ถูกทอดทิ้ง ยังมีการช่วยเหลือ

ทางด้านการเยียวยาทางด้านร่างกายและจิตใจอยู่เสมอ โดยทั้งนี้เพื่อให้เห็นความต้องการของสตรีกลุ่มตัวอย่าจึงได้แบ่งประเด็นหลักๆของความต้องการได้รับการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่องดังนี้

1) การเข้ารับการบำบัดนี้สามารถกระทำได้ทุกเวลา โดยสามารถเข้าเราการบำบัดได้เมื่อ สังเกตได้ว่าร่างกายของตนเองมีอาการเปลี่ยนแปลง

2) ในการรักษาเจ้าหน้าที่ต้องมีการสังเกตและคำนึงถึงอาการต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด

3) สามารถให้คำตอบและสามารถตอบข้อซักถามเมื่อมีข้อสงสัย โดยสามารถจัดหาข้อมูล รับฟังและมีการสำรวจความคิดเห็นต่อกระบวนการในการรักษา เพื่อสามารถนำมาเปรียบเทียบข้อมูลในการรักษาได้

4) ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ไปได้

5) ให้การรักษาแบบเข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกของสตรีเหล่านี้แบบต่อเนื่อง เช่นเข้าใจถึงความกดดันทางเรื่องอารมณ์ ความเศร้าเสียใจ โดยใช้วิธีการบำบัดแบบให้ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจเพื่อให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาเหล่านี้ไปได้

เหล่านี้เป็นความต้องการของสตรีกลุ่มตัวอย่างเรื่องของความต้องการที่จะได้รับการบำบัดรักษาทั้งทางด้านจิตใจและร่างกายแบบต่อเนื่อง ซึ่งพบว่าหากสามารถทำได้อย่างที่ระบุไว้ในขั้นต้นจะมีผลให้สตรีกลุ่มตัวอย่างสามารถปรับตัวและมีชีวิตภายหลังจากการทำแท้งได้อย่างปกติสุข

กล่าวโดยสรุป หากกล่าวถึงประเด็นในภาพรวมทั้งหมดนี้มักมีจุดเกี่ยวข้องกับร่างกายและเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิเกี่ยวกับร่างกายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพราะความต้องการทางด้านการได้รับบริการที่ดีในเรื่องการทำแท้งนั้นเป็นสิ่งที่สตรีทุกคนพึงได้รับ กล่าวคือ เมื่อสตรีมีสิทธิโดยสมบูรณ์ที่จะเลือกวิถีทางที่ต้องการสำหรับตนเองแล้ว สตรีย่อมมีสิทธิที่จะเลือกการตัดสินใจในการตั้งครรภ์หรือตัดสินใจในการทำแท้งด้วยตัวเองได้ รวมทั้งการเลือกที่จะได้รับการบริการทางการแพทย์ที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาภายหลังทั้งสุขภาพ ร่างกายและจิตใจ ซึ่งพบว่าในสภาพปัจจุบันการให้สิทธิเรื่องของการทำแท้งถูกมองในด้านลบมาโดยตลอด เป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรม ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการทำแท้งเป็นสิ่งที่ผู้หญิงทุกคนไม่อยากจะให้เกิดขึ้น แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมจำเป็นที่จะหาทางออกให้กับตนเองด้วยกันทั้งนั้น แต่สังคม

มักจะมองสถานการณ์ในการทำแท้งว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องมาโดยตลอด ถูกมองว่าไม่เหมาะสม ในขณะที่ความเป็นจริงแล้วสตรีกลุ่มดังกล่าวควรมีอิสรเสรีและมีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตนเอง จากเนื้อหาในขั้นต้นแสดงให้เห็นว่าสตรีมีสิทธิในการได้รับบริการสุขภาพอย่างถูกต้องและเหมาะสมทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและสังคม โดยเนื้อหาขั้นต้นนั้นพอจะสรุปได้ว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะได้รับสิทธิอันชอบธรรมเกี่ยวกับการทำแท้งเช่นกัน โดยสามารถแบ่งออกได้เป็นประเด็นดังนี้จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังเรื่องความต้องการเกี่ยวกับระบบบริการสุขภาพโดยได้แบ่งเป็นความต้องการในด้านต่างๆ ทั้งก่อนทำแท้ง ระหว่างทำแท้งและภายหลังจากทำแท้ง แต่ในสภาพสังคมปัจจุบันไม่การให้คำสำคัญในเรื่องนี้ เพราะถือว่าเมื่อการทำแท้งเสร็จสิ้นไปก็ถือว่าเป็นการสิ้นสุดในกระบวนการ แต่อันที่จริงแล้วกลุ่มตัวอย่างล้วนได้รับความทุกข์ทรมานและผลกระทบตามมาภายหลังทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจอยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้เกิดความต้องการได้รับการช่วยเหลือในด้านต่างๆ เกิดขึ้น ดังเช่น ประเด็นที่ต้องการในเรื่องของระบบบริการสุขภาพที่ต้องการปรับเปลี่ยนให้มีกระบวนการในการเข้าใจและคำนึงถึงผู้ป่วยทำแท้งในทุกๆเรื่อง มีความใส่ใจในระบบสุขภาพและมีความเข้าใจในวัฒนธรรมของสตรีแต่ละคนเป็นสำคัญ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าในการให้บริการในปัจจุบันยังคำนึงถึงวัฒนธรรมของสตรีกลุ่มตัวอย่างน้อยมาก ซึ่งอันที่จริงแล้ววัฒนธรรมเป็นตัวแปรสำคัญมากและมีผลต่อสตรีแต่ละคนดังที่ได้นำเสนอไว้แล้วในขั้นต้น สำหรับความต้องการที่จะได้รับการบริการต่างๆเหล่านี้ในความเป็นจริงแล้วเป็นเรื่องของสิทธิเกี่ยวกับการได้รับการบริการที่ถูกหลักการแพทย์ด้วย เพราะพบว่าในปัจจุบันการทำแท้งเถื่อนมักไม่ค่อยให้ความสำคัญและความเอาใจใส่ถึงระบบสุขภาพของผู้หญิงเท่าที่ควรทำให้เกิดปัญหาแทรกซ้อนกับสุขภาพตามมาภายหลังเสมอ เนื่องจากระบบการให้บริการทำแท้งเถื่อนมักไม่ค่อยคำนึงถึงจุดนี้ถือว่าตนมีหน้าที่แค่เพียงทำแท้งแต่ไม่มีส่วนในการเยียวยาหรือดูแลภายหลังจากทำแท้ง ซึ่งสิ่งนี้ถือว่ายังเป็นระบบปิดกั้นอยู่ในการให้บริการเรื่องการทำแท้ง ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเมื่อผู้หญิงมาขอรับการบริการทำแท้งต้องเสียค่าใช้จ่ายที่แพงและกลุ่มสตรีเหล่านี้ก็ไม่มีสิทธิในการเรียกร้องหรือเลือกการบริการที่ดีมีคุณภาพได้เลย และนอกจากนี้จากการศึกษายังพบอีกว่ากลุ่มสตรีดังกล่าวมีความต้องการที่จะได้รับคำแนะนำและปรึกษาร่วมทั้งการได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องอีกด้วย ซึ่งพบว่าในประเด็นดังกล่าวไม่ค่อยจะมีการคำนึงถึง ซึ่งมีสตรีอีกจำนวนไม่น้อยที่มีความต้องการความช่วยเหลือตรงจุดนี้ซึ่งพบว่าในปัจจุบันมีน้อยมาก และมักจะกระทำเมื่อมีความต้องการจริงๆ หรือเมื่อสตรีเหล่านั้นมีการร้องขอ โดยความเป็นจริงแล้วการให้คำแนะนำและการให้คำปรึกษาสามารถกระทำได้โดยจากการศึกษาพบว่าเหตุผลของความอับอายเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้สตรีกลุ่มนี้ไม่กล้าที่

จะเข้าขอคำปรึกษา ทางออกสำหรับการแก้ปัญหานี้สำหรับผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นการให้คำปรึกษาที่ลดความอับอายลงด้วยการใช้ระบบสื่อสารและเทคโนโลยีในปัจจุบันเข้ามาช่วยเหลือได้ เช่น ระบบโทรศัพท์ อินเตอร์เน็ต เหล่านี้เป็นต้นซึ่งระบบการสื่อสารเหล่านี้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย และสามารถลดปัญหาช่องว่างที่เกิดขึ้น ทำให้กล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลและนำมาสู่การให้ความช่วยเหลือได้อย่างตรงจุดและถูกวิธี ซึ่งสิ่งนี้จะส่งผลทำให้สตรีกลุ่มดังกล่าวสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขต่อไปหากจะสรุปถึงประเด็นความต้องการของสตรีกลุ่มตัวอย่างยังคงมีประเด็นที่มากมายและน่าจะให้ความช่วยเหลืออย่างยิ่ง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้อาจจะสามารถช่วยเหลือได้เพียงบางส่วนเท่านั้นการช่วยเหลือสตรีกลุ่มนี้ให้ได้ผลควรอยู่ที่การบูรณาการในทุกๆรูปแบบ ทั้งตัวของสตรีและบุคลากรกรเอง ซึ่งสิ่งนี้เมื่อเกิดความเหมาะสมและมีความลงตัวแล้วอาจจะส่งผลให้สตรีกลุ่มดังกล่าวสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ลดเรื่องความทุกข์ทรมานจากการทำแท้งลงไปได้บ้างไม่มากก็น้อย

5.2 การปรับตัวของสตรีที่ผ่านการทำแท้ง

การวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการกล่าวถึงการปรับตัวของสตรีภายหลังจากที่เธอต้องเผชิญกับภาวะความทุกข์ทรมานภายหลังจากการทำแท้ง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสตรีกลุ่มนี้ถูกละเลยและไม่ได้รับบริการทางสุขภาพภายหลังจากการได้รับการทำแท้งอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งนี้นำมาสู่ภาวการณ์ปรับตัวภายหลังซึ่งโดยปกติแล้วการปรับตัวเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์แต่ในทางเดียวกัน ในกรณีของสตรีทำแท้งการปรับตัวเป็นกระบวนการหนึ่งที่เกิดขึ้นภายหลังจากกระบวนการการทำแท้งได้สิ้นสุดลง เพื่อให้สตรีกลุ่มนี้ได้สามารถลดทอนและบรรเทาความรู้สึกเป็นตราบาป และสามารถกลับมาดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างปกติสุข โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการปรับตัวของสตรีที่ผ่านการทำแท้งในลักษณะของการปรับตัวในช่วงภายหลังการทำแท้ง ซึ่งการปรับตัวดังกล่าวส่งผลทั้งโดยทางตรงต่อตัวของสตรีกลุ่มนี้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 การปรับตัวของสตรีที่ผ่านการทำแท้งในการดำเนินชีวิตประจำวัน

สตรีที่เผชิญกับการทำแท้งมักจะมีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเงื่อนไขจากสภาพจิตใจ เป็นแรงผลักดันสำคัญให้สตรีกลุ่มนี้ต้องปรับตัว การปรับตัวจะเกิดขึ้นภายหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการในการทำแท้งแล้ว ทั้งนี้เนื่องมาจากตลอดเวลานับตั้งแต่การตั้งครรภ์จนกกระทั่งตัดสินใจลงมือทำแท้งได้สิ้นสุดลง สตรีกลุ่มนี้ต้องตกอยู่ในสภาวะของความทุกข์ทรมานทั้งทางด้าน

ร่างกาย จิตใจ ซึ่งจะแตกต่างกันไปแล้วแต่กรณี โดยสามารถวิเคราะห์การปรับตัวได้เป็นสองลักษณะดังนี้

ลักษณะแรก ปรับเปลี่ยนทางพฤติกรรมของตนเอง จากการศึกษาพบว่าสตรีกรณีศึกษาที่ผ่านกระบวนการตัดสินใจทำแท้งมาแล้ว จนกระทั่งสิ้นสุดการตั้งครรภ์พบว่าสตรีกลุ่มนี้จะมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น มีความเข้าใจในสภาพชีวิตและมีความจริงจังต่อชีวิตมากยิ่งขึ้น มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น โดยพบว่าจะมีการวางเป้าหมายในชีวิตอนาคตว่าจะไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก มีกระบวนการสร้างชีวิตที่ชัดเจนมายิ่งขึ้นโดยพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตเสียใหม่ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่วาดหวังเอาไว้ โดยพบว่าสตรีที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนจะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต เช่น คิดวางแผนเรื่องการศึกษาโดยตั้งใจไว้ว่าจะต้องสำเร็จการศึกษาในระดับที่ตนและครอบครัวหวังไว้ เลิกทำตัวเหลวไหลหรือเลิกเที่ยวเตร่ กลับมาปรับปรุงตัวใหม่เป็นลูกที่ดีของบิดามารดา ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"หลังจากทำแท้งแล้ว หนูตั้งใจไว้ว่าจะปรับปรุงตัวเสียใหม่ ตั้งใจเรียนให้จบจนรับปริญญาเพื่อให้แม่ภูมิใจคะ" (จินดา)

"ต่อไปหนูจะมีชีวิตที่ดีกว่านี้ ทำให้พ่อกับแม่ภูมิใจ ตั้งใจเรียน ไม่ทำตัวแบบนี้อีก จะระวังในทุกๆเรื่อง" (เพชรสวย)

"ชีวิตต่อไปข้างหน้าต้องดีกว่านี้คะ คืออย่างแรกเลยต้องตั้งใจเรียนให้จบ เลิกทำตัวเหลวไหล พอเรียนจบแล้วคงหางานทำดีๆ มีเงินเยอะๆ ครอบครัวของหนูคงจะดีใจมากๆ เลย" (พลอยใส)

สำหรับสตรีที่กำลังอยู่ในวัยทำงานจะมีความคิดวางแผนเกี่ยวกับตนเอง เช่น ตั้งใจทำงาน สร้างเนื้อสร้างตัว เพื่อจะได้มีเงินเก็บไว้สร้างอนาคตต่อไป ดังบทสนทนาต่อไปนี้

"ต่อไปนี้จะตั้งใจทำงาน เก็บเงินสร้างเนื้อสร้างตัว สร้างฐานะให้มั่นคงก่อนแล้วค่อยแต่งงานอย่างเปิดเผย จะมีลูกก็ยังไม่สาย ตอนนั้นเราคงอยู่อย่างสบายกันพร้อมหน้าพร้อมตาทั้งพ่อแม่ลูก ไม่ต้องเป็นหนี้ ที่นี้จะมีลูกสักกี่คนคงไม่ผิด" (ไพลิน)

นอกจากนี้การศึกษาครั้งนี้ยังพบอีกว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสตรีที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนและสตรีที่กำลังอยู่ในวัยทำงานจะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการคุมกำเนิดอย่างจริงจังและมีความถูกวิธีมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถสื่อได้ว่ากระบวนการในการทำแท้งสามารถสร้างพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ช่วยสร้างประสบการณ์ที่สามารถทำให้พวกเธอรู้สึกเข้มแข็งและเข้าใจชีวิตได้มากยิ่งขึ้น ดังบทสนทนาต่อไปนี้

"ต่อไปนี้หนูจะใส่ถุงยางทุกครั้งที่มีอะไรกับแฟนคะ จะไม่เป็นแบบนี้อีก ถึงแม้ว่าเขาจะไม่ยอมก็ตาม หนูคิดว่าป้องกันไว้ดีกว่าต้องเจ็บตัวแบบนี้" (มรกต)

"หลังจากทำแท้งแล้ว ก็ป้องกันทุกครั้งหันมากินยาคุมเลย เพราะว่ากลัวท้องซ้ำอีก ป้องกันไว้ดีกว่า เป็นการตัดปัญหาไป เพราะทำแท้งแล้วเราต้องเจ็บตัว เสียใจ มันไม่คุ้มค่ากัน" (ไพลิน)

"เมื่อก่อนมีอะไรกับแฟนไม่เคยป้องกันเลย แต่หลังจากเคยทำแท้งมาแล้ว กลัวคะเลยต้องป้องกันทุกครั้ง ป้องกันไว้ก่อนจะดีกว่า เพราะว่าถ้าผิดพลาดไปแล้วจะลำบากอีก" (หยก)

ลักษณะที่สอง การปรับเปลี่ยนมุมมองเรื่องของความสัมพันธ์ต่อเพศชาย

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างจะมีการปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมองกับเพศตรงข้ามนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองในอนาคต ทั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มนี้มีการปรับเปลี่ยนมุมมองทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยทางด้านบวกพบว่าภายหลังการทำแท้งหากคู่รักฝ่ายชายคนใดมีการรับผิดชอบในการกระทำของตน เช่น ช่วยเหลือทางด้านทุนทรัพย์ในการทำแท้ง ช่วยเหลือเยียวยาทางด้านจิตใจแก่สตรีในทุกๆเรื่องในระหว่างที่อยู่ระหว่างทำแท้ง สตรีบางคนมีความรู้สึกว่าอยากสานสัมพันธ์อย่างจริงจังต่อกับคู่รักเกิดขึ้น เช่น ต้องการสมรสอย่างถูกต้องตามประเพณี ต้องการสร้างครอบครัวอย่างถูกต้องตามประเพณีเพราะฝ่ายชายให้การช่วยเหลือและแสดงออกถึงความรับผิดชอบที่มีต่อตน

"หนูโชคยังดีที่ได้แฟนคอยช่วยเหลือตลอด เขาดีกับหนูมาก คนเราจะรู้ว่าเขาดีกับเรามากแค่ไหนก็ตอนยามมีความทุกข์นี้ละคะ หนูคงตัดสินใจแต่งงานกับเขาในอนาคต ต่อไปเราคงมีลูกและสร้างครอบครัวที่มีความสุขได้" (พลอยใส)

"คิดว่าต่อไปในอนาคตหนูคงจะแต่งงานกับเขาเพื่อสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ เพราะเขาดีกับหนูมากทุกครั้งเขาคอยช่วยปลอบ คอยช่วยทุกๆ ถ้าไม่ได้เขาหนูคงจะแย่" (ไพลิน)

แต่สำหรับบางรายเกิดความรู้สึกในด้านลบภายหลังจากทำแท้ง เช่น รู้สึกเกลียดชังฝ่ายชาย ในบางรายตัดสินใจไม่เลือกที่จะมีคู่รักเป็นเพศชาย มีการเลือกคู่รักที่เป็นเพศที่สามแทนคู่รักที่เป็นผู้ชาย ทั้งนี้ด้วยสาเหตุเพราะพวกเธอต้องเผชิญหน้ากับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานระหว่างทำแท้งเพียงลำพังในขณะที่ฝ่ายชายผลักภาระให้กับตนเอง ไม่ร่วมรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง สิ่งนี้คือสร้างความเจ็บปวดทั้งทางด้านจิตใจแก่สตรีโดยตรงทำให้เกิดความรู้สึกด้านลบกับเพศชายเกิดขึ้น ดังเช่นบทสนทนาต่อไปนี้

"หนูรู้สึกเกลียดผู้ชายคะ รู้สึกว่าพวกเขาเห็นแก่ตัวและไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ หนูรู้สึกเจ็บมาก ไม่เอาแล้วขออยู่คนเดียวไปตลอดชีวิตอยู่กับพ่อกับแม่กับครอบครัวอยู่กับคนที่เขารักเราดีกว่า ถึงเรารักเขามากเท่าไหร่แต่ทำไมเขาต้องทำร้ายเราแบบนี้ด้วย หนูจริงจังกับเขามากตอนนั้นคิดว่าจะแต่งงานกับเขาเลยทีเดียว ชีวิตหนูทั้งชีวิตต้องมาเป็นแบบนี้ก็เพราะเขา โดยที่เขาไม่มาเหลียวแลหรือดูแลหนูเลยสักนิด พูดแล้วรู้สึกเสียใจนะ" (หยก)

"หนูคิดว่ามีแฟนเป็นผู้ชายมาพอแล้ว พวกเขาไม่เคยสนใจและใส่ใจหนูเลย อาจจะเป็นเพราะเรามีเพศที่แตกต่างกับเขาด้วยมั้ง หลังจากเลิกเป็นแฟนกับผู้ชายหนูก็คิดว่าถ้ามีแฟนเป็นทอมคงไม่เป็นไร เขาเอาใจและเข้าใจหนูมากกว่าพวกผู้ชายเสียอีก" (มรกต)

ลักษณะที่สาม การสร้างกลไกทางความคิดเพื่อปรับความรู้สึกและสร้างความยอมรับในการตัดสินใจ จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสตรีกลุ่มดังกล่าวจะมีการปรับตัวโดยสร้างความรู้สึกทางด้านบวก เช่น การกระทำของตนไม่ใช่เป็นสิ่งที่ผิด แต่สิ่งที่ทำไปเพื่อป้องกันการถูกประณามจากสังคม มองอนาคตที่ดีกว่า เหล่านี้เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดการยอมรับความเป็นจริงทางด้านจิตใจที่เกิดขึ้น เพื่อช่วยให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้ต่อไป แต่ถึงอย่างไรก็ตามสตรีกลุ่มนี้มีความรู้สึกเสียใจและรู้สึกผิดในการกระทำของตนแฝงร่วมด้วย และมีความรู้สึกผิดและจดจำความทุกข์ทรมานทางด้านจิตใจไว้เสมอ แต่ความเจ็บปวดนี้ไม่ได้แสดงออกทันทีหลังจากการทำแท้ง แต่จะรู้สึกเกิดขึ้นเมื่อมีการพูดตอกย้ำหรือซ้ำเติมทางด้านจิตใจ เช่น ถูกตีตราว่าเป็นคนบาป เป็นคนใจง่าย เป็นคนไม่รักสงวนตัว เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสืบเนื่องมาจากสตรีที่ทำแท้งแล้วไม่ได้รับการเยียวยาทางด้านจิตใจจาก

ระบบบริการสุขภาพที่ดีและมีมาตรฐานเพียงพอ จึงทำให้สตรีกลุ่มนี้ต้องมีการปรับตัวทางด้านจิตใจที่ลำบากมากยิ่งขึ้น ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ผ่านมาทั้งๆที่ต้องการอยากจะลืมเรื่องราวที่เกิดขึ้น เหล่านี้ส่งผลทำให้พวกเธอต้องเผชิญกับความไม่ต้องการพบปะใครและไม่คิดว่าต้องการความช่วยเหลือใดๆ อีก ในบางรายต้องเก็บความรู้สึกนี้ไว้โดยไม่กล้าบอกใครได้แต่ร้องไห้และเศร้าเสียใจอยู่เพียงลำพัง เพราะกลัวจะถูกสังคมปฏิเสธและถูกกีดกันออกจากสังคม ดังบทสนทนาต่อไปนี้

"ตอนหลังจากทำแท้งเสร็จ ไม่รู้จะทำตัวอย่างไร ต้องเก็บตัวอยู่คนเดียว ไม่กล้าแม้กระทั่งบอกทางครอบครัวว่าเราไปทำอะไรมา เพราะกลัวพวกเขาจะรับในสิ่งที่เราทำไม่ได้" (นิลนารถ)

"ยอมรับว่าหลังจากทำแท้งแล้ว ต้องใช้เวลาอยู่นานเหมือนกันกว่าจะทำให้เรามีอารมณ์กลับมาเป็นปกติได้ เพราะช่วงนั้นไม่กล้าที่ปรึกษาใคร อีกอย่างกลัวถ้าปรึกษาคนอื่นแล้วเขาจะเอาไปนินทา ช่วงนั้นต้องอยู่ห้องคนเดียว ไม่กล้าไปเที่ยวหรือพบเจอใครเลย" (หยก)

นอกจากการไม่ได้รับบริการทางสุขภาพภายหลังทำแท้งจะส่งต่อการปรับตัวทางด้านจิตใจแล้ว จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าเมื่อไม่ได้รับความช่วยเหลือในการปรับตัวสตรีกลุ่มนี้จะพยายามสร้างกระบวนการทางด้านจิตใจขึ้นมาการปรับเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิด และจะมีปรับตัวโดยพยายามสร้างความคิดโดยการยอมรับในการตัดสินใจของตน นั้นคือการยอมรับว่าภายหลังการทำแท้งแล้วต้องเผชิญกับความจริงที่จะเกิดขึ้นได้และเป็นการช่วยเหลือในการปรับตัวของตนเองเพื่อให้กลับมาใช้ชีวิตได้เหมือนกับก่อนทำแท้ง โดยพบว่าสตรีกลุ่มนี้พยายามปรับเปลี่ยนความคิดให้มองโลกไปในทางที่ดี เพื่อให้รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าที่สุด เพื่อลดความรู้สึกทางด้านลบเกี่ยวกับการทำแท้ง นั่นคือกระบวนการในการปรับตัวของสตรีกลุ่มนี้ เพื่อให้สามารถจะยอมรับสภาพความเป็นจริงที่ได้เกิดขึ้น ทำให้รู้สึกผ่อนคลายความกังวลลง และสามารถกลับมาสร้างความสัมพันธ์กับคนใกล้ชิด รวมทั้งครอบครัวได้ต่อไป ดังบทสนทนาดังต่อไปนี้

"พยายามยอมรับในการตัดสินใจของเรา เพราะถ้าเรายิ่งคิดว่าเราทำผิดก็จะทำให้เรารู้สึกแย่ไป พยายามคิดอยู่เสมอว่าสิ่งที่เราทำไปไม่ใช่สิ่งผิด เพราะถ้าลูกเราเกิดมาก็ต้องลำบาก พ่อแม่เราก็ต้องอับอายขายหน้า ตัดสินใจทำไปก็ดีแล้ว จะได้ทำให้ไม่เกิดปัญหาด้วยพ่อแม่เราก็ไม่ต้องอับอาย เราก็ใช้ชีวิตต่อไปอย่างปกติ" (ไพลิน)

"หลังจากทำแท้งเสร็จ พยายามคิดว่าสิ่งที่เราทำไม่ใช่สิ่งที่ผิด เพราะหากปล่อยให้เขาเกิดจะทำให้เรามีปัญหา พยายามทำใจให้ยอมรับอยู่เหมือนกันเราจะได้ไม่คิดมากด้วย" (หยก)

จากการศึกษาครั้งนี้ยังพบอีกว่า**การที่ฝ่ายชายมีความรับผิดชอบร่วมในการช่วยเหลือสตรีกลุ่มนี้ภายหลังจากการทำแท้ง** จะส่งผลดีให้สตรีกลุ่มดังกล่าวสามารถปรับตัวไปในทางที่ดีขึ้น โดยพบว่าหากคู่รักฝ่ายชายให้การช่วยเหลือด้วยการให้กำลังใจ ช่วยปลอบใจ และสัญญาว่าจะไม่เกิดเหตุการณ์ในลักษณะนี้อีก รวมทั้งให้คำมั่นสัญญาว่าต่อไปในอนาคตจะสร้างครอบครัวหรือแต่งงานกันอย่างถูกต้องตามประเพณีในอนาคต สิ่งนี้จะส่งผลให้สตรีกลุ่มนี้มีกำลังใจมากยิ่งขึ้น รู้สึกผ่อนคลาย สบายใจ ทำให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขได้อย่างรวดเร็วได้อีกด้วย ดังบทสนทนาต่อไปนี้

"ดีหน่อยที่ได้เขามาช่วยปลอบใจและเคียงข้างเราอยู่เสมอ ทำให้หนูรู้สึกเข็มแข็งขึ้น รู้สึกมีกำลังใจมากขึ้นและพร้อมที่จะกลับมาใช้ชีวิตได้เหมือนเดิม" (เพชรใส)

"จากเดิมที่เคยท้อแท้ หมดหวัง ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรต่อไปจากนี้ กลัวคนอื่นๆจะไม่ยอมรับแต่โชคยังดีที่ได้เขามาคอยให้คำปรึกษา ทำให้เรารู้สึกดีมากขึ้น ทำให้เราผ่อนคลายและกลับมาทำตัวได้อย่างปกติ" (ไพลิน)

"เขาสัญญากับหนูว่าต่อไปนี้เขาจะรักและดูแลหนูให้มากขึ้น แค่นี้หนูก็รู้สึกดีขึ้นมากแล้ว ทำให้รู้สึกว่าถึงแม้เราจะเคยทำผิดมาแต่เขาก็ไม่เคยทอดทิ้งเรา ทำให้รู้สึกว่าเราก็สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้เหมือนเดิมอีกครั้ง" (ทับทิม)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการปรับเปลี่ยนทางด้านจิตใจของสตรีที่ผ่านการทำแท้งจากข้อมูลขั้นต้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อเหตุการณ์ผ่านพ้นมาแล้ว แม้สตรีกลุ่มนี้จะมีความคิดความรู้สึกที่เติบโตมีวุฒิภาวะมากยิ่งขึ้นระดับหนึ่ง มีการปรับเปลี่ยนมุมมองของตนเองที่เปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยประพฤติปฏิบัติอยู่ พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางด้านจิตใจไปด้วย โดยพยายามสร้างกระบวนการทางความคิดให้รู้สึกว่าการกระทำของตนไม่ใช่สิ่งที่ผิดและพร้อมที่จะยอมรับพฤติกรรมที่ตนกระทำได้ แต่การปรับตัวก็เป็นแค่การสร้างกรอบขึ้นมา

ปกปิดจิตใต้สำนึกที่แฝงเร้นอยู่เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อจะให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ โดยทั้งหมดจะมุ่งมองเรื่องของอนาคตเป็นหลักสำคัญนั้นคือพยายามสร้างกระบวนการทางความคิดในด้านบวกขึ้นมาชดเชยความรู้สึกเจ็บปวดและทุกข์ทรมานระหว่างการตั้งครรภ์จนกระทั่งตัดสินใจทำแท้งที่กลุ่มสตรีเหล่านี้เคยประสบและผ่านพ้นมา